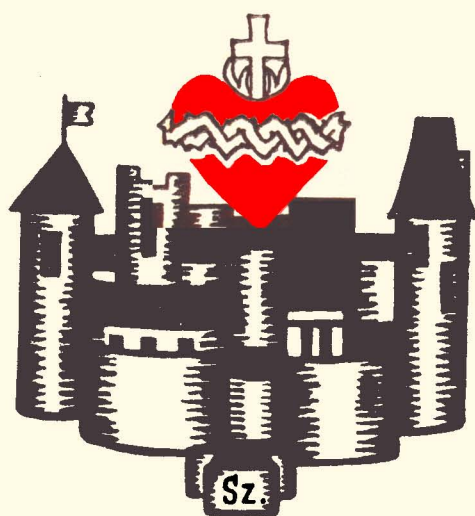


ISTEN VÁROSA



1

Kiadványsorozat
Jézus Szive Szellemében

Tartalommutató:

Lap

1. Bevezető (Kollár Ferenc S. J.)

I. LELKI ÉLET

3. Jézus Szíve megújítja a világot (Csávossy Elemér S. J.)
9. A mi Istenünk emberszeretete (Romano Guardini)
11. Szűz Mária, a királynő (Seb. Tromp S. J.)
13. Az őskeresztények élete
17. A szenvedés misztériuma (Sz. Ágoston — Dr. Hajdók János)

II. APOSTOLKODÁS

22. A világiak apostolkodása (Kollár Ferenc S. J.)
31. Védjük meg Isten városát! (Gábor atya)

1. A családban:

33. A férfi apostoli küldetése a családban (C. H.)
37. Családi liturgia (D. Pannonius)

2. A hivatásban:

42. Dolgozók háromsága (Dr. Hajdók János)
48. A kereszténység és a munkásság (J. G. Saliége bíboros)

3. Egyházközségben:

52. Az egyházközségek angyalai (Riport)
54. A licenciátus apostolsága (Gyenis András S. J.)
57. Reformra szorul-e a mai Egyház?
59. Mit tehetek Isten városáért? (Beszámolók)

III. ENGESZTELÉS

61. Lángtenger — engesztelő családokból (Palánkay Tibor S. J.)
65. Szerepeljünk a szentmisén! (Dr. Kisdi Gergely)
68. Három harangszó (Elbeszélés — Cser László, Kína)
72. Krisztus Király himnusza (Ének. Sik—Szabó)

Figyelő

74. Az angol „lélek-kard” mozgalom
76. A francia hittanítás új útjai
77. Új könyvek

* * *

Főegyházmegyei jóváhagyással.

* * *

ÖSSZEÁLLITJA:

KOLLÁR FERENC S. J.

A JÉZUS SZÍVE SZÖVETSÉG ORSZÁGOS IGAZGATÓJA
(Budapest, VIII., Mária-utca 23.)

Kiadó: Korda Ipari és Kereskedelmi R. T.
Budapest, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 4. — Csekkszám: 42.881.

Bevezető

Mikor a nagy parázna „asszonynak”, a római birodalomnak hatalmas testén hullafoltok jelentkeztek, mikor Alberiák barbár hadai kiméletlenül perzselték a régi világ kultúráját, mikor a kétségbeesés pásztázta a megriadt keresztény lelkeket: — akkor írta meg Szent Agoston remekművét, a „Civitas Dei”-t, Isten városát.

Ez a hatalmas korjelenség hármasság jelleget szántott művébe. Erélyesen cáfolja azokat, akik abban a kába hitben, hogy a birodalom azért roskadozik, mert hűtlen lett az avatag isteneihez, régi pogány virtusához, — visszasírták a régi pogány életet.

A barbárok számára gazdag, vonzó színekkel vázolja Isten országának, az örök igazságoknak, a mennyországnak földi megtestesülését, amelynek erős szerelme évezredre pezsdítette a barbárokkal felfrissülő európai vért.

A kétségbeesetteknek vagy inkább az esetleneknek, habozóknak, zavarba jutottaknak késő utódai mi vagyunk. Nem sírjuk ugyan vissza a múltat, de minthogy bőrünkön érezzük a kereszténység időleges vereségeit, megremegünk a rossz győzelmétől, béna reményvesztettség, világvégét sejtő szorultság, avagy épp ellenkezőleg boldog földi-égi paradicsom közeli reménye vakítja el látásunkat.

Ezek számára vázolja Szent Agoston Isten városát: nem lesz itt a földön paradicsom, a jószág teljes győzelme, viszont nem váránk teljes enyészetet. A földi élet Isten városának és az evilág városának szakadatlan küzdelme. A két szeretet két várost épített: Isten szeretete önmagunk megvetéséig — Isten városát; önmagunk szeretete Isten megvetéséig — az evilág városát.

*

Korunk jele az isteni Szív. A 20. század mintegy az „új megváltásnak” korszakába esik bele. A kereszténység bármelyik mozgalmában magán hordja a Jézus Szíve-mozgalom anyajegyét. Egyfelől az isteni szeretet „utolsó erőfeszítésének” vagyunk boldog részesei, amellyel új embereket, választott áldozati lelkeket akar képezni, másfelől csendes, de szívós szabadságharcot indított meg a sátán és az önző evilágiság városa ellen, hogy ezáltal minél inkább eljőjjön hozzánk Krisztus Szívéből „az igazság és élet királysága, a szentség és kegyelem királysága, az igazságosság, szeretet és béke

királysága" (Krisztus király-prefáció). Bármelyik nagy forradalommal jelentőségben és méretben versenyez az engesztelés nagy népmozgalma, nem ugyan borzalmas, merész, véres ítéleteivel, hanem az őskeresztények dacos ellentmondásával az evilági országgal szemben, és a mindent jóvátenni, helyreállítani akaró szeretet elszántságával: minél inkább elszakad a világ városa Krisztustól, mi annál jobban akarjuk építeni Krisztus városát.

Krisztus szeretete önmagunk megvetéséig nemcsak a papi rendben, a szerzetesközösségekben, hanem künn a világban is építi városát a családokban, üzemekben, egyházközségekben. Ennek a csodás, modern mozgalomnak, szellemiségnek szócsöve akar lenni kiadványsorozatunk; ezeknek az igényesebb, főleg világi és világiakkal foglalkozó lelkeknek szántuk ezeket a sorokat.

*

A Jézus Szíve-mozgalom szemben a gazdasági és anyagi behatásokra építő materializmussal, belülről, a szívből építi a társadalmat, nem gyűlöletből, hanem szeretetből. — Ezért első rovatunk Krisztus és a Boldogságos Szűz Szíve szerint alakított ember LELKISÉGÉT tárgyalja.

A Jézus Szíve-mozgalom visszahódító kereszteshadjárat, a lélek totális mozgósítása Krisztus királyságának megvalósítására, érdekének szolgálatára. — Ezért második rovatunk az APOSTOLKODAST öleli fel, és pedig először általánosan, majd különböző területeit, úgymint az imaapostolságot, a családi, hivatásbeli, egyházközségi apostolkodást.

A Jézus Szíve-mozgalom a pogányság durva bűneivel és rombolásaival szemben mindent helyre akar állítani vagy legalább is kárpótolni akarja a megsértett isteni igazságosságot és visszautasított szeretetet. — Ezért harmadik rovatunk az ENGESZTELEST tartalmazza.

*

A két szeretet két várost épített. Ennek a két városnak küzdelme hatja át jelenünket is. Csak az esik kétségbe, aki a multon tépelődik; aki azonban a jövőt keresi és az igazságot hirdeti, annak gazdag lehetőségek nyílnak meg.

Ezt a tisztultabb jövőt akarja szolgálni kiadványsorozatunk.

Ha egyetlen szeretetlángot sikerül fellobbantanunk, már érdemes volt megírni és szerkeszteni „Isten városát”. Mert egy igaz ezer bűnösért nyújthat elégtételt, a szeretet egyetlen megnyilvánulása feledtetni tud az Úr Szívében ezernyi hálátlanságot.

Ezekkel a gondolatokkal helyezzük be szerény téglánkat a Krisztusra épült Isten városának őrtornyába.

1947. március 19. Szent Józsefnek, Krisztus nevelőatyjának ünnepén.

KOLLAR FERENC S. J.

a Jézus Szíve Szövetség orsz. igazgatója.

Jézus Szíve megújítja a világot

Ha elfogulatlan lélekkel olvassuk azoknak a nagy kinyilatkoztatásoknak történetét, melyek a 17. század második felének közepén megindították a Jézus Szíve-tiszteletnek világhódító útját, akkor lehetetlen, hogy annak a benyomásnak hatása alá ne kerüljünk, mely nemcsak *Bougaud Emilt* indította Alacoque Szent Margit életének megírására, hanem magát a paray-i látnokot is ezekre a szavakra kényszerítették, hogy itt mintegy „új szeretetteljes megváltásról” van szó az emberiség számára. S a benyomás, melynek hatása alá kerülünk, nem más, mint hogy itt legkevésbé van szó csak kis áhitatgyakorlatnak meghonosításáról az Egyházban, hanem olyan lelki mozgalom megindításáról, mely hivatott egész új, soha nem ismert bőségben áradó forrásait megnyitni a kegyelmi életnek egyének s az egész emberi társadalom, az Egyház és a világ számára.

Sugárzó Jelenések . . .

Az első kinyilatkoztatásban megjelenik előttünk Krisztus dicsőséges alakja szeretettől sugárzó Szívével, mely csak úgy löveli ki magából a kegyelem sugarait, és halljuk Krisztus szájából az egyúttal fenséges, de csodálatos leereszkedésről és irgalomról is tanúskodó szavakat, melyek „szeretetének csodáiról” és „Szívének megmagyarázhatatlan titkairól” szólnak, kinyilatkoztatják, hogy ez az isteni Szív oly szenvedélyesen szereti az embereket, hogy szeretetének lángjait már nem képes többé magába fojtani, hanem kell, hogy azokat kiárassza az egész világra, s az embereket a kárhozát örvényéből kiragadva, kincseivel meggazdagítsa. Mintegy az *Ezekiel* próféta által leírt a szentélyből fakadó patakot véljük magunk előtt látni, mely hatalmasan áradó folyamra nő meg, s ezen már átgázolni sem lehet, folyásai mentén pedig mindenféle gyümölcsfa nő az emberek eledeleül és orvosságául. (Ez. 47, 1—12.)

A második kinyilatkoztatás már fájdalmasabb hangokat pendít meg, de nem kevésbé nagyszerű világperspektívába állítja belé az engesztelés motívumát, mely nem egyéb, mint hogy nem szeretik a Szeretetet az emberek. Ezt a motívumot viszi fel csúcspontjára az utolsó, úgynevezett „nagy kinyilatkoztatás”, mely az isteni Szívől fakadó nagy szeretetáradatot egy külön ünnep bevezetésével akarja megindítani, s ennek megülése egyúttal nagy engesztelés is legyen a félreismeret és megvetett isteni Szeretetért.

Ha ezekhez az első nagy kinyilatkoztatásokhoz hozzávesszük még a későbbi utasításokat, melyek arról szólnak, hogy a Szent Szív képét házakba, családokba, sőt a királyok palotáiba kell vinni s azokkal ékesíteni a nemzeti zászlókat; s ha arról hallunk, hogy

ez a tisztelet az az eszköz, melyet Isten az Ő irgalmában ezeknek az utolsó századoknak nyújt, hogy a világot és az emberi társadalmat a végveszélytől megmentse, mely azt a földön s méginkább a túlvilágon fenyegeti, akkor a kinyilatkoztatások isteni voltában vagy hitelességében esetleg kételkedhetik valaki, aki azoknak igaz voltáról még nem győződött meg, de egy dolgot nem gondolhat, hacsak szemét nem zárja le akarattal, s egy dolgot nem hirdethet, hacsak nem végtelen tudatlansággal vagy elfogultsággal, azt t. i., hogy itt csak valami kis dologról, figyelemre se méltó áhitatgyakorlatocskárról vagy egy szerzetnek kedvenc ájtatosságáról van szó. *A Jézus Szíve-tisztelet mindjárt keletkezése hajnalán mint valami nagy, világot mozgató eszme és mozgalom áll szemünk előtt.*

Az Egyház: hitelesíti

Csak egy dologról lehet szó: megérdemlik-e a Jézus Szíve-kinyilatkoztatások beljük vetett hitünket? Isteniek-e? Hitelesek-e? Erre a kérdésre azt kell válaszolnunk, hogy a Jézus Szíve-kinyilatkoztatások is, mint minden magánkinyilatkoztatás, sohasem *dogma* s még az Egyház maga sem nyilváníthatja azokat dogmáknak, mert nem tartoznak a hit letéteményéhez (*depositum fidei*), melyet az Egyháznak megőriznie s hirdetni kell, hanem csak emberi hitet érdemelnek s csak emberi bizonyosságunk lehet azoknak isteni eredetéről. De ez nem jelenti azt, hogy valamely magánkinyilatkoztatásról éppúgy, mint valamely most történő csodáról (pl. *Lourdes-ban*) ne lehessen teljes, minden okos kétséget kizáró emberi bizonyosságunk.

Erről az oldalról tekintve pedig a Jézus Szíve-kinyilatkoztatások minden emberi hitet megérdemelnek s soha az Egyház magánkinyilatkoztatásról úgy nem nyilatkozott, mint azt az *Alacoque Szent Margit*-nak jutott kinyilatkoztatásokra nézve megtette. Erről tanúskodik a Jézus Szíve-tiszteletnek egész története; erről különösen *XV. Benedek* pápának bullája, melyet a *paray-i* szűz szenttéavatásával kapcsolatban kiadott; erről a pápák és főleg *XIII. Leó* és *XI. Pius* egyéb nyilatkozatai.

XV. Benedek a *paray-i* szentnek jutott kinyilatkoztatások történetét egyenesen felveszi a szenttéavatási bullába s ezt nem tehetné, ha azok minden emberi hitet meg nem érdemelnének s isteni eredetükről emberi bizonyosságunk nem volna. *XIII. Leó* pápa a Szent Szív képét, amint azt *Alacoque Szent Margit* szemlélte, *üdvöt hozó jelnek* nevezi, mely korunkban az Egyház egén feltűnik, s nem kételkedik azt a szent kereszt jelével jelentőségben összehasonlítani, amikor a Szent Szív képét a Konstantin császárnak megjelenő kereszt mellé állítja, s azt mondja, hogy „*tőle kell kérnünk a várnunk az emberek üdvösségét*”. *XI. Pius* pedig egyenesen kimondja, hogy a Jézus Szíve-tisztelet „*a vallásnak egész lényegét magába foglalja*” s kifejezést ad annak a biztos reménynek, hogy ebből a tiszteletből „*sok és kiváló jó származik majd nemcsak az egyes emberekre, hanem az Egyházra, a társadalomra és a családokra nézve is*”. (*Miserentissimus.*) Mindezekben a már *IX. Pius* által vallott megismerés jut kifejezésre, hogy a Jézus Szíve-tiszteletet *Isten különös gondviselése* adta korunknak, hogy abban minden bajának orvosságát s gyógyserét megtalálja.

Ezekből a pápai nyilatkozatokból azonban még más fontos következtetést is vonhatunk le. Nemcsak hogy egész tekintélyükkel állnak a *paray-i* kinyilatkoztatások mellé, hanem egyúttal megmutatják, hogy ezek a kinyilatkoztatások csak a *külső* lökést adták meg a Jézus Szíve-tiszteletnek világhódító s világot mentő útnak-

indulására; a világot hódító erő azonban magában a tiszteletnek természetében rejlik, s ez egészen a katolikus dogma mélységeiből él és táplálkozik.

Két veszély

Hogy a Szent Szív-tisztelet igazán *korunk lelki és szellemi megújódására kiválóan alkalmas eszköz és orvosság*, azt maga a pápai tekintély önmagában is alátámasztja az imént idézett nyilatkozatok és sok egyéb nyilatkozat alapján. Most azonban a tisztelet természetéből kiindulóan is szeretnők ezt az igazságot megvilágítani. Ez azért is nagyon fontos és szükséges, mert etekintve attól a támadástól, mely a Jézus Szíve-tiszteletet szeretné holmi kis ájtatoskodássá lealacsonyítani, különösen két más oldalról fenyegeti veszély s éri támadás.

Az *első veszély* és támadás azok részéről fenyegeti, akik el szeretnék hitetni a katolikus közvéleménnyel, hogy a Jézus Szíve-lelkiség ellentétben van és *veszélyezteteti az őskeresztény áhitatformát és lelkiséget*, mely a Krisztus titokzatos teste tanából s az ezt visszatükröző, sőt megelevenítő, továbbélő *liturgiából* szívja életét. Amint mondják, a Jézus Szíve-tisztelet csak az egyéni áhitatot táplálja, de nem szolgálja a közösségi Istenbe-kapcsolódást.

A *másik veszély* azok oldaláról fenyegeti, akik nem helyezkednek ugyan szembe a tisztelettel, de azt *elsekélyesítik* s nem hatolnak annak mélyére. „Megtesszük, mert kell, s van is valami haszna” — mondják, de oly távol állanak a Szent Szív-tisztelet óriási távlatainak áttekintésétől, mint az ember, aki a völgy mélyében valami erdőben áll. Mennyivel nagyobb a távlat a annak, aki a hegycsúcsról szemléli az egész vidéket. Ezekkel majd még tárgyalásunk során gyakorlati vonatkozásban találkozunk.

Úgy állunk a Jézus Szíve-tisztelettel, mint magával az *Egyházzal*. Az elfogulatlan szemlélő, még ha más táborból jön is, ámulattal áll az Egyház erkölcsi és történeti nagysága előtt; s mégis hányan vannak, akik az Egyházat mint maradi intézményt, kultúraellenes berendezést vagy legalábbis mint elavult valamit lenézik. Ilyen a Szent Szív-tisztelet is. Grandiózus, nagyszerű a megindulásában és kifejlődésében, s mégis ellen-szenvennel viseltetnek vele szemben vagy lekicsinylik sokan, még a katolikus táborban is. Csak egy dolog a vigasztaló: ezek rendszerint olyanok, akik más dologban sem fedik nézeteikkel vagy életükkel egészen a katolikus álláspontot. Nem találni bizonyíthatólag *újabbkori szentet*, aki ellen-szenvennel viseltetett volna vagy lekicsinyelte volna a Jézus Szíve-tiszteletet; de találni eleget a „modern” katolikusok, a külső akciózásban elmerülők, a tanításukban nem egészen megbízhatók, az életükben nem a tökéletesség elvei szerint élők soraiban.

Új lélek, új világ

Jézus Szívét tisztelni voltaképp nem egyéb, mint megtalálni Krisztust az Ő legbensőbb mivoltában, élete, tanítása, példája, megváltó működése legmélyebb rúgójában s magyarázatában: *Szívében*. Jól nevezte valaki a Szent Szív-tiszteletet a „*Krisztus-ismeret filozófiájának*”. Mert valóban a Jézus Szíve-tisztelő mindent, amit Krisztusban lát és tapasztal, annak legmélyebb okaira, gyökerére vezet vissza. Igazában nem is lehet keresztény életet élni Jézus Szíve nélkül. Annál kevésbbé lehet a társadalmat keresztény szel-lemben megújítani Jézus Szíve nélkül. Nem túlzás ez?

Ha megfontoljuk, hogy mi voltaképp a keresztény élet és mi a társadalom megújódása keresztény szellemben, akkor látni fogjuk, hogy nem túlzás.

Miben áll a keresztény élet?

Krisztus ismeretében és szeretetében. Krisztust kell magunkba felvennünk, amilyen tökéletesen csak tehetjük: tanításában, példájában, megváltói kegyelmeiben, szentségeiben, egyházában.

De honnét fakad tanítása? Miben gyökeredzik egészen isteni példája, erényei és szentsége? Miből sarjad ki megváltói műve? Hol a forrása a szenvedést és kínhalált magára vállaló szeretetnek? Honnét vette Isten a *második Évának*, az Egyháznak testét? — Minden csak Jézus bensejére, *Szívére utal*; mert hiszen a „szív” elsősorban és leglényegesebben, a Szent Szív-tiszteletben is, az ember bensejét, erkölcsi és kegyelmi mivoltát jelenti. Így tehát nem is lehet keresztény életet élni a nélkül, hogy esetleg megnevezés nélkül is ugyan, de mégis valóságban azt ne tiszteljük, abba bele ne kapcsolódjunk, amit ez a szó, „szív” jelent: Krisztus bensejébe, isten-emberi benső életébe.

Miért „szív”?

De miért kell szükségkép ezt a szót használnunk, hogy „szív”? — Mert nincs semmi sem, ami jobban, kézzelfoghatóbban szemünk elé állítaná azt, amit Jézus, az Üdvözítő benseje alatt értünk.

Ezt megérti a művelt, de megérti az egyszerű ember is, jobban, mint bármi egyebet, amit neki Krisztus titokzatos testéről tudósan mondhatunk. Nem lépünk ezzel ellentétbe semmiképpen sem a kereszténységgel ezzel a központi dogmájával, mely főleg napjainkban mindig jobban kezd előrenyomulni az igazán lelki életet élő emberek tudatában és belehatolni a kereszténység köztudatába is. Ugyanis *Krisztus titokzatos testének tanát* is csak úgy tudjuk igazán felfogni, ha tudatában vagyunk annak, hogy minden éltető kegyelem, minden erő és életadás a forrásból és gyökérből, az Ő istenemberi bensejéből, vagyis Szívéből fakad és származik. Jézus Szíve nemcsak a személyes, hanem a titokzatos Krisztusnak is szíve, az egész kegyelmi vérkeringés központja, a test egységének összetartója. Ebben rejlik legmélyebb alapja a Szent Szív-tisztelet *szociális* jelentőségének is, melyről még szólni fogunk. Egyébként is Krisztus titokzatos testének tanát a néppel csakis az emberi test hasonlatával vagyunk képesek valamiképp megértetni s ezen az alapon világos lesz a szív-szim-bolum jelentősége is.

A *Szent Szív-tisztelet és a tan Krisztus titokzatos testéről* nemcsak hogy nincsenek egymással ellentétben, hanem egymást szükségkép *feltételezik és kiegészítik. Feltételezik*, mert a Szent Szív-tisztelet nem tudná hatásait kifejteni a lelkekre, ha azok Krisztussal és egymás közt nem volnának összekötve a legbensőbb lelki kapcsolatokkal, amint azt a tan Krisztus titokzatos testéről elénk állítja. S viszont ez a tan nélkülözné a mélységet, ha nem tekintenők a forrást, melyből az éltető erő származik, ha nem néznők ennek a testnek életet forrasztó szívét. *Ki is egészítik* egymást, mert az egyik inkább az egységet s a kegyelem által adott lelki szervezet összefüggését, a másik a szeretetet állítja elénk, mely ennek az egységnek egyrészt forrása, másrészt folyománya, megerősítője és betetőzője. A Szent Szív szeretete ugyanis szükségkép a *felebaráti szeretetet* is magába foglalja.

Nagyon alaptalan tehát a vád, mellyel némelyek a Jézus Szíve-

tiszteletet illetik, hogy az csak az egyéni léleknek Krisztushoz való kapcsolódása, de nem a közösség áhítata. Az említett felfogásban semmi sem tévesebb, mint ez az állítás. Egyébként pedig a közösség is csak az egyesek lelki csatlakozása által kapcsolódhatik Krisztushoz.

Jézus Szíve az a nagy *főpapi szív*, mely az egész titokzatos test nevében áldozza fel magát mindennap a szentmisében és dobog az emberiség üdvözítése érdekében az Oltáriszentségben. A keresztény közösség, az egész világ ezer és millió érdekét csak egy szeretettől lángoló isteni Szív képes magába zárni, felfogni, érdeklődéssel kísérni és Isten előtt képviselni. A Jézus Szíve-tisztelet így a *legliturgikusabb* és a *legszociálisabb* tisztelet, igazán a közösség áhítata lesz. Ebben az értelemben mondhatta Aranyszájú Szent János is Szent Pálról: „*Pál szíve Krisztus szíve!*”

Gyermekek, családok, községek...

Érthetetlen azért, hogy miért nem aknázzuk ki jobban a Szent Szív-tiszteletben rejlő erőket a világ szellemének megújításában, hogy miért oly sekélyes gyakran a mi felfogásunk erről a tiszteletről.

A *gyermekvilágot* nekik megfelelő egyesületbe akarjuk tömöríteni, de megelégedünk arról, hogy már a gyermeknek is lelki mélységet kell adnunk a neki megfelelő formában. Mi alkalmazta volna erre, mint a Jézus Szíve-tisztelet? Ezt szorgalmazta kezdettől fogva, s a történet tanúsága szerint nem eredménytelenül a *Szív-gárda*. Ne térjünk el tőle, hanem fejlesszük és mélyítsük! Különböző csak sekélyes mesecsoportok lesznek a mi gyermek-egyesületeink, hasonlóak a filantrópok és más gyermekbarátok egyesületeihez, csak keresztény mázban. Amit ezek tudnak adni a gyermeknek, azt a Szív-gárda is meg tudja adni s hozzá még valamit, amit azok semmiképpen sem tudnak megadni: a gyermeknek megfelelő lelkiséget.

Itt van a *család*. Iparkodunk is beléje vinni a Jézus Szíve-tiszteletet a családfelajánlások révén. De olykor félünk ezzel kapcsolatban igazán a lelkiséget is meghonosítani a családokban. Megelégszünk talán azzal, hogy a *családfelajánlás* jó alkalom a családok látogatására. Amilyen jó és szükséges is a lelkipásztorra nézve a családok látogatása, ha az igazán lelkipásztori céllal történik, s nemcsak egy uzsonna elfogyasztására ad alkalmat, éppolyan kevés is, ha a látogatás mellett nem iparkodunk a családfelajánlással az igazi mély vallásosságot beleárasztani a keresztény közösségnek ebbe a legkisebb, de legalapvetőbb sejtjébe. Ez pedig ismét csak a mélységre nevelő Jézus Szíve-tisztelet által válik lehetővé.

Itt van az *egyházközség*, a nagy katolikus egységnek egyik alapvető sejtje, az egyházi élet egyik gócpontja. Mily nagy jelentőségű ez a sejt s mennyi jó fűződik már eddig is nevéhez, tevékenységéhez! De egy veszély fenyegeti: elkülsőlegesedhetik a sok munkában, tisztán adminisztratív szervezetté fajulhat, melyben nincs kellő lélek és szellem. Honnét vegye ezt, ha nem a Szent Szív-tiszteletből? Minden egyházközségnek a Szent Szív-tisztelet egy-egy gócpontjának kellene lennie, mint minden keresztény családnak is. Itt tartunk-e ma? Legjobban az *imaapostolság* viszi bele az egyházközségbe is ezt az életető szellemet. Szervezzük meg egyházközségeinket! Ezzel az egyházközség függetlenségében semmit sem veszít, lelkiségében pedig sokat nyer.

A társadalom kovásza

Amit az egyházközségről kicsiben mondtunk, azt nagyban az egész *katolikus akció*ról is kell mondanunk. Ehhez a névhez is

világszerte milyen nagy dolgok s mekkora érdemek fűződnek! Mégis megvan a veszély itt is, hogy pusztá akciózásban merül ki, inkább hatalmi szerv lesz és pusztá szervezet, ha saját magát is nem élteti a lelkeségnek és bensőségnek az a szelleme, melyet hivattott belevinni a társadalomba, hogy azt krisztusi szellemben megújítsa. Honnét veszi ezt a lelkeséget, ha nem a Jézus Szíve-tiszteletből? A katolikus akciónak a Szent Szív-tisztelet igazi *centrumának* kellene lennie mindenütt. Mert ha a Szent Szív-tisztelet, amint láttuk, hivatott a társadalom megújítására, akkor ezt az eszközt elsősorban magának a katolikus akciónak kell felkarolnia minden erővel. Ha ezt teszi, akkor főgondja tevékenységében nem is annyira a külső ünnepélyek, mozgalmak megrendezése s megszervezése lesz, mint inkább ezek által is a lelki élet, a hitélet minél eleveőbb fejlesztése.

Miért nem állítjuk be a Szent Szív-tiszteletet *szociális munkánkba*? Mozgalmainknak minden egyéb nevet, jelvényt adunk, de nem gondolunk arra, mily kegyelmeket ígért s fűzött hozzá szent Szívének tiszteletéhez az Üdvözítő. S vajjon nem épp a Szent Szív-tisztelet alkalmas-e arra, hogy Krisztus titokzatos testének tanával kapcsolatban megvesse igazán szilárd és természetfölötti alapját a keresztény szolidaritásnak és szociális munkaközösségnek? Mi viszi jobban bele a társadalomba Krisztus szellemét, mint szent Szívének tisztelete? Hogy ez megvalósítható, arról bizonyíthatóan tesz a tény, hogy az első katolikus szociális megmozdulások a mult században *Paray-le-Monial*-al és az onnét kiinduló *eucharisztikus kongresszusokkal* állottak kapcsolatban. A *Krisztus Király*-eszmé is, mely a legszociálisabb gondolat a kereszténységben, ugyancsak *Paray-le-Monial*-hoz fűződik. A Jézus Szíve-tisztelet lelki és társadalmi lehetőségeinek kiaknázásában sokkal céltudatosabbaknak s bizonyos értelemben radikálisabbaknak kellene lennünk.

A Jézus Szíve-tiszteletnek a mi korunkban jobban, mint más-kor az *egységmozgalmakkal* kell kapcsolatba lépnie. Ma a közönség gondolata áll előtérben Egyházban és Egyházon kívül a világban. Mint láttuk, a kettő egymást feltételezi és kiegészíti. A kettő egyesítése biztos győzelmet jelent a társadalom megújításában. A világ áhítozza az egységet, mely a tartós béke feltétele és biztosítója. Minden az egység felé törekszik. Ilyenek az egyes mozgalmak hazánkban is katolikus részről. *Papi egységről* hallunk, *kispapegységről*, *egységmozgalomról* az *elszakadtak* visszavezetésére az Egyház aklába, *Unum*-mozgalomról, mely az egységet, a hit- és szeretetbeli egységet a legáltalánosabban fogja fel: a nemzetek és társadalmi osztályok közt, a családban és egyesületekben, a papság körében és a szerzetestársulatok összetartásában és együttes munkájában Krisztus országának érdekében, a katolikus mozgalmak összedolgozásában s a lelkek egységében. Mindennek a Szent Szív-tiszteletből kell táplálkoznia. A nagy egységmozgalomnak Jézus Szíve jegyében kell lefolynia, hogy eredményt érjen el. Viszont a Jézus Szíve-tiszteletnek épp az egységmozgalmakat kell felkarolnia, mert ez egyrészt természetéből folyik, másrészt a kor legégetőbb követelménye.

*

Igy valósul meg Jézus Szíve birodalma, „*az igazság és élet, a szentség és kegyelem, az igazságosság, szeretet és béke országa*”, melyről a Krisztus Király-prefáció énekel.

Csávoossy Elemér S. J.

A mi Istenünk emberszeretete

1. Jöve egy Jairus nevű férfiú, ki a zsinagógának volt a feje, és Jézus lábaihoz borulva kérte őt, hogy jöjjön házába; mert egyetlen leánya, mintegy tizenkét esztendő, halálán van... Ő pedig megfogván annak kezét, felkiáltta, mondván: Leányzó! kelj fel. Erre visszatére annak lelke és rögtön felkele. (Lk. 8. ej.)
2. Egy századosnak szolgálja, ki Neki nagyon kedves volt, beteg lévén, halófélben vala... Mikor pedig már nem messze vala a háztól, hozzája küldé barátait a százados, mondván: Uram! ne fáradj; mert nem vagyok érdemes, hogy hajlékomba jöjj; éppen ezért nem is tartottam magamat méltónak, hogy hozzád menjek; hanem csak egy szóval mondjad és meggyógyul az én szolgálóm... Mondá Jézus az őt követő seregnek: Bizony mondom nektek, még Izraelben sem találtam ekkora hitet. És hazatérven a küldöttek, egészségben találták a szolgát, ki beteg volt. (Lk. 7. fej.)
3. Vala egy Lázár nevű beteg Bethániából, Mária és nővére, Márta falujából... Szereti vala pedig Jézus Mártát és nővérét, Máriát és Lázárt... Jézus nyíltan megmondá: Lázár meghalt, menjünk hozzája... Odamenvén Jézus úgy találá, hogy már négy napja a sírban vala... Jézus amint látta Máriát sírni, és a vele jött zsidókat is, hogy sírnak, lelke mélyéig megindula és megrendüle. És könnyezék Jézus. Mondák tehát a zsidók: Ime, mennyire szerette őt!... És nagy szóval kiáltá: Lázár, jöjj ki!

A három esemény különbözik egymástól. Egyszer vándorlása közben temetési menettel találkozik, a másik esetben érte jön a leánya atyja. Lázár esetében meg az Úr megy a halotthoz.

A *tónál* egy gyermekről van szó, aki éppenhogy elszenderült. *Naimban* egy ifjúról, *Bethániában* Lázárról, aki már férfikorban van, — mintha a halál mindig erőteljesebben, gazdagabb életapasztalattal lépne az Úr elé. És mintha a halál mindig mélyebbre is hatolna. Mert a *gyermek* alig néhány órája húnyma álomra csodákat váró szemét, az *ifjút* épp viszik a temetőbe, *Lázár* pedig már négy napja fekszik a sírban...

De a lényeg mindegyikben azonos. Krisztus visszahívja a hazatért lelket a földi létbe. Megújítja a fölbomlott életet és a megszakadt lét újra folytatódik. A kisleány szülei még föl se fogták a maga tragikus teljességében, hogy nem él többé gyermekük, az ifjú édesanyja szinte kétségbeesik a veszteség miatt, Lázár házát pedig már napok óta a halál üressége lakja. De mindegyik esetben megtörtént az a titokzatos dolog, hogy a *végére jutott élet újra kezdődött*.

Jézus *naimi* cselekedete a fáradságnélküli, szeretetből végzett tett benyomását teszi reánk, melyet látszólagosan minden előzetes terv nélkül vitt véghez. *Jairusnál* olyan az Úr, mintha a meghitt bizalomnak csendes légkörébe lépne a gyöngéd közelség megnyilatkozásaként; *Lázár* házából kimegy a sírhoz, a nyilvánosság elé

lép és valami fönséges pátosszal műveli ott a nagy csodát. Jézus „megrendült lelkében” — kétszer is megjegyzi ezt róla Szent János. Barátja halálában saját halálát látja. Barátja halálában önmagát veti a halál ellenébe. Az a kiáltás, mellyel Lázárt az életbe visszahívja, „nagy hangon” történt. És önkéntelenül is arra a másik esetre gondolunk, amikor szintén azt mondják róla, hogy „hatalmas hangon” kiáltott a keresztfán. (Mt. 27, 46.) Itt a barátja visszahívásáért folytatott harcban, magával a halállal vív Krisztus csatát, és elővételezi tulajdon feltámadásának győzelmét.

Miért teszi mindezt? Legelsősorban az az óhaja, hogy mindezzel hitünket megerősítse. Sehol se kívánja hitünkötől azt a „világot meggyőző” erőt oly nyomatékka, mint itt.

Ha a kinyilatkoztatás szellemét vizsgálgatjuk, mélységre nyíló perspektívákat látunk. A világ másik oldaláról tárul elénk és ez nem az az oldal, amit általában látunk, itt már a szív oldaláról kell szemlélődnünk. *Jézus meghatódik az emberi sorson*, emberek szenvedésével találkozik, az édesapa, az anya, az elhagyott nővér szenvedéseivel. Életsorsokat lát; és a kifürkészhetetlen halál titka előtt áll. A Szentírás szerint Krisztus mélyén megrendül ennek az élménynek a hatása alatt.

Vállalta emberi sorsközösségünket és innen intézi a világ eseményeit. A megváltó Szeretet által az *emberi szív* kerül néhány pillanatra a világtörténelem középpontjába.

Mit látunk tehát?! Különös feleletet kell erre adnunk, ha közelebből vizsgáljuk az emberi életet: a világűr végtelenjén lebeg a parányi porszem, Földnek nevezik. Az enyészet rozsdafoltjait látjuk rajta: élet, kultúra, országok. Aprócska lények, embereknek nevezik magukat és állítólag sajátos életet élnek. És mindez csak néhány pillanat, rögtön vége.

Nos, a főnti eseményekben ez a kép megváltozik. Hiszen gondolatunk során világosan kitűnik, hogy Isten szemében a mérhetetlen világűr homokszemein élő kis lényeknek a *sorsa fontosabb*, mint világűrök és tejutak futása; a földi élet rövidke ideje fontosabb, mint a fényévek végtelenje, a csillagászok mértéke. Az emberi élet néhány esztendeje, a magánynak az a tíz éve, melyre az özeveg még számíthatott, Isten előtt súlyosabb, mint az az idő, mely a csillagrendszerek születéséhez és pusztulásához szükséges. Egyetlen egy emberi szívet sem áldozna fel az Isten azért, hogy ilyen áron mentse meg a *Siriust* vagy *Andromeda ködöt*.

Az Isten még a természettörvényt is magasabb szolgálatra hívhatja. Amikor az emberek szenvedéseit látja, olyan szolgálatra, melyre a természet a dolgok rendes menetén nem is volna képes. És ha nem csinálunk a természettörvényből bálványt, akkor ez isteni beavatkozás éppenséggel jó és helyes és a természet törvénye fölött az örökkévaló tudás törvényét valósítja meg.

De az is megvilágosodik előttünk, hogy *milyen* az Isten. Menynyit jelent előtte egy ember történelme. Elsősorban nem világrendszerek és csillagvilágok Istene, — természetesen ezeknek is Ura, de csak fönségének trónusát hordozzák. Nemcsak a történelem Istene, Kiben sors és történés istenien mélységes értelmet kap. Az Isten: a *szívek Istene*.

Romano Guardini nyomán.

Szűz Mária, a királynő

Mária anyakirálynő, mert hiszen Jézusnak, a mi Királyunknak édesanyja. Betlehem királyi városában Azt ajándékozta meg élettel, Ki az örökkévalóság Úra és a dicsőség Királya, kinek szentséges emberségét is királlyá kente a Szentlélek ereje. Nincs emberi szó e királyi anyaság teljes szépségének lefestésére. Hiszen már földi vonatkozásban is milyen nagyszerű hivatás: igaz királlyal megajándékozni a népet! De mi ez a Szűzanya hivatásához képest: kicsi csillag pislogása a nap ragyogásához.

Minden földi anyakirálynő csak embernek anyja. Mária az idők örök Királyának édesanyja! Igaz, hogy a Boldogságos Szűz nem szerzője Fia királyi méltóságának, de szent hitünk tanítása, hogy Mária „legyen”-jével Istennek szent Anyja lett, vagyis Annak adott életet, Ki már a teremés és idő előtt is uralkodott.

Az Úr felséges emberségének királyi méltósága sem a Boldogságos Szűztől származik. Hiszen ezt az emberi természetet a Szentlélek magasztalta föl elsősorban Királlyá. De bármilyen alárendelt legyen is a Szűzanya szerepe itt — mégis végtelenül nagy minden földi királynői méltósághoz képest.

Ha a mi emberi életünkben egy asszony királyi gyermek édesanyja lesz, a férfi akarata előtt hajol meg, ki rendesen maga is király. Szűz Máriát a magasságbeli Király Lelke árnyékozta be. Öröktől fogva rajta pihent a fonséges Isten tekintete, kiválasztotta őt Krisztus Anyjává és ezért testét-lelkét elhalmozta a kegyelem bőségével. Akadtak asszonyok, kik olyan gyermeknek adtak életet, kik harci szerencsájukkal trónokat hódítottak meg, viszont mások meg oly gyermeket adtak a világnak, ki életével együtt királyi jogot is hozott magával. Szent Bellarmin szerint: Szűz Mária Királyt fogant és Királyt szült. Nemcsak olyan értelemben, hogy igazi Királynak adott életet, hanem úgy, hogy maga a királyság is — legalább is részben — függött a názareti Szűz „legyen” szavától.

A második isteni Személy szentséges emberségének királlyá kenetését a Szentlélek Uristen a Szűzanya tisztaságos méhében vitte véghez. Krisztus szent embersége szerint is Király, mivel Isten öröktől fogva kiválasztotta és felkente szent Fiát, a személyi egység és főségi kegyelem révén lesz az ember Krisztus Király, Főpap és Próféta. Isten azonban nem akar Királyt adni az embereknek akaratauk ellenére. Mária — Szent Tamás tanítása szerint, melyet aztán XIII. Leó is magáévá tesz (Octobri mense 1891.) — az egész emberiség nevében adta hozzájárulását a megtestesüléshez.

Istennek emberszeretete csodálatosan nagy. Azt akarta, hogy ember semmisítse meg a sátán uralmát a földön és építse fel Isten országát. Sőt többet akart: úgy rendezte, hogy annak az emberi-

ségnek egy tagja vigye végbe a megváltást, amelynek sorát a bűnös Ádám nyitja meg. És ezt a csodát az új Éván, Mártán keresztül művelte.

Mi a magatartása ennek az egyedülálló Királyné-Asszonynak velünk emberekkel szemben? Mi háramlik reánk ebből a szent anyaságból?

Először is mint királyi Édesanya teljes joggal számíthat Krisztus Királynak a szeretetére. De ez a Krisztus Király szent emberiségénél fogva Feje a titokzatos Testnek, és velünk, tagjaival együtt titokzatos Személyiséget alkot. Szeretete a miénk is. Azért joggal számíthat a Szűzanya a mi szeretetünkre is, és éppen ezért megilleti Öt az Űrnőnk kifejezés.

Ezzel kapcsolatos az is, hogy jogosan megilleti Öt „az irgalmagasságnak szent Anyja” elnevezés. Mária, a „könyörülő mindenhatóság”. Az ég Királya ugyan mit tagadhat meg Édesanyjától?! Az Édesanya pedig határtalan részvétel és irgalmasságot érez irántunk, hiszen csont a mi csontunkból és vér a mi vérünkéből.

Szent anyasága révén a Boldogságos Szűz a legszentebb Háromság menyasszonya lesz és egészen különös értelemben a Szentléleknek, az Atya és Fiú közös szeretetének lesz tisztaságos Jegyese, hiszen a Lélek ereje árnyékozta be Öt szent Fia megtestesülésének pillanatában.

De ez a szent anyaság Krisztus Jegyesévé is teszi Máriát, mert hiszen a második Ádám, Krisztus mellett a Szűzanya állott második Évaként egy új királyi nemzetség megalkotására. Krisztus gyermekei királyi gyermekek, akiknek édesanyja Mária!

Az új Ádámtól származó új nemzetség valóban királyi nemzetség, mert részesedik az isteni természetben. Ez nem egyéb, mint Krisztus királyi méltóságának reánsugárzó fényessége. Ez valamennyiünket olyan nagyszerű helyzetbe juttatja, amelyhez képest a nemesi, a paraszti vagy proletári származás semmivé zsugorodik.

De ez a nemesség a Szűz tiszta méhében leli forrását. Mária nekünk is Anyánk. Neki is köszönhetjük, hogy Krisztus leszállt közénk, mint elsőszülött a testvérek között, és mint legidősebb Bátyánk, hogy dicsőségében részesítsen bennünket.

Mint Krisztus testvérei: Mária gyermekei leszünk! — Amikor Krisztust méhébe fogadta és a világra szülte, minket is a természetfölötti életre fogant és szült, hisz Krisztusban ott volt az egész megváltásra áhító emberi nem, mint télen ott vannak elrejtve a szőlőtőben a tavasz érkezével kisarjadó vesszők.

A Szűzanyának jegyesi kapcsolata nemcsak a nyai, hanem uralkodói jogokat is szerzett neki. Itt a földön, a családban nemcsak az édesapa parancsolhat a gyermekeknek, hanem az édesanya is. Igaz, hogy nem uralkodói jogkörrel, mert a család nem „tökéletes közösség” a szó jogi értelmében. De a természetfölötti család igen, mert az nem más, mint Krisztus országa — „Isten állama”. Így a Szűzanya valóban Űrnőnk és mi alattvalói vagyunk.

Bárcsak megértené ezt a szegény világ és szenvedő fiai, hogy királyi gyermekként játszadozhatunk a mi királyi Édesanyánk, Mária lábainál. Mint királyiak járhatunk-kelhetünk Isten udvarában!

Seb. Tromp S. J. nyomán.

Az őskeresztények élete

Milyen a világ színpada, mikor a kereszténység fellép dicső szerepében? Milyen az a háttér, melyből — mint fény az árny mellett — diadallal emelkedik ki Krisztus műve?

Ez a háttér a következő: gyökereiben *romlott kultúra*, erkölcseiben *szétzüllött pogányság*, gazdaságilag *szétdarabolt társadalom*, részeire *szétbomlott Birodalom*. A kor legjobbjai érzik, hogy új világra van szükség! Az alighogy megszületett Egyház vállalkozik erre a feladatra. Kell is, hogy vállalkozzék, mert ez: örök hivatása. A küzdelem nehéz. A tömeg, a helyzet urai (beati possidentes) gyűlölettel telnek el az újítókkal szemben. De hiába, az új keresztények nagyobb bátorsággal, kitartással, lelkesedéssel küzdenek a kitűzött eszmény megvalósításáért, mint a pogány versenyzők világi díjaikért. Természetes, hogy ez a küzdelem sajátos *életstílust* követelt Krisztus első híveitől.

Tekintsünk be kissé ebbe az életmódba. Hiszen minket is érdekel, a mai világ embereit, mert a mai világ — szinte már szállóigévé lett — nagyban hasonlít az őskeresztények idejéhez...

I. ŐSKERESZTÉNY SZELLEM.

A keresztény élet e hőskorának jellemzői: a *komoly életfelfogás*, *erkölcsi szigorúság*, *finom lelkiismeretesség*.

Milyen körülmények teszik ezt megokolttá?

Az Egyház a züllött pogánysággal vette fel a harcot. A *legnagyobb erőfeszítésre* volt szükség, hogy legyőzze. Ez lebegett annak az „ismeretlen szónoknak” a szeme előtt, aki így figyelmeztette hallgatóit: „A keresztény a legmagasabb szentségre törekedjék, hogy Isten nevét ne káromolják miattunk (ne nomen per nos blasphemetur). Mert az Úr mondja: Mindenhol gyalázní fogják nevemet, és máshelyütt: Jaj azoknak, akik miatt nevemet gyalázní fogják. De *azért gyalázzák, mert nem tesszük azt, amit mondunk.*”

„Szánkkal hirdetjük Isten ígését a pogányoknak és megcsodálják szépségét és szentségét, de midőn látják, hogy tetteink nem méltók e tanításhoz, gúnyolódásba kezdenek és mondják: Ezek a szép szavak csak mesék és ábrándok. Amikor ugyanis hirdetjük az *ellenségszeretet* parancsát, megcsodálják ezt az erkölcsi tökéletességet; de ha látják, hogy még *testvéreinket* se szeretjük, csúfolódnak és így gyalázat éri Isten szent nevét.”

Karperec vagy blincsek?

Szigorú erkölcsi magatartást követel az a tény is, hogy a keresztényeknek állandóan készen kellett lenniök a *vértanúi halálra*. Voltak ugyan békés időszakok is. De mindennap, minden éjjel megjelenhetett a császári parancs: kezdjék meg a keresztények üldözését. *Tertullian* szavai mélyén ez a gondolat izzik, mikor a kereszt-

tény nőket az egyszerűsége buzdítja: „Minden fényezés szűnjék meg, mert általa a hit ereje meggyöngül. Nem tudom, hogy azok a karok, amelyeket most karkötők díszítenek, hogy fognak kitartani a bilincsek súlya alatt. Nem tudom, hogy azok a lábak, melyeken csatok díszelnek, hogy fognak beleférni a börtön lábkarikaiba. Attól félek, hogy a hóhér bárdja nem fog helyet találni azon a nyakon, mely gyöngyöket és smaragdfüzért hord. Épp ezért, Isten választottai, legyetek készen minden üldözésre és ne ragaszkodjatok semmihez, ami teljesen eltölthetné szíveteket. Mindezek a dolgok csak hátráltatják reményünket. Vessük el magunktól a földi ékeségeket, ha a mennyei után vágyakozunk.”

Nagy hatással volt a keresztények életfelfogására a *parusia* gondolata is. Az ősegyház — Szent Páltól kezdve — komolyan hitte, hogy a világ vége közel van. Legyetek készen, mert közel az Úr — harsogott végig a figyelmeztetés.

Krisztus eljövételének a várása megsokszorozta az erőfeszítéseket. Megvetették a földieket, hogy elnyerhessék az égieket. És bár lassan belátták, hogy a világítélet nem fog egyhamar bekövetkezni, sokáig felhangzott még az *ima* az eljövétel siettetésére: „Jöjjön a kegyelem és távozzék a világ! Hozsanna Dávid Fiának! Jöjj, ó Uram!”

Ragaszkodás az Úrhoz

A keresztény élet lendületét nem utolsó sorban biztosította Szent Pál öröksége: ragaszkodás és szeretet *Krisztus személye* iránt. „Csak Krisztust ismerem, a keresztre feszítettet.” Krisztus a közép-pont. A pogány erkölcsiség, ha volt is benne valami egység, most már szétbomlott. Krisztus személye a keresztény erkölcsöknek és a keresztény életnek egységet és gazdagságában is egyszerűséget nyújtott.

Az őskeresztények mindent Krisztusra vonatkoztattak. *Antiochiai Szent Ignác* így ír az eretnekekről: „Az eretnekek nem a mennyei Atya ültetvényei, mert ha azok volnának, akkor az ő fájukon is ki kellett volna már hajtani a kereszt ágának; gyümölcsei pedig romolhatatlanok lennének.” Ezzel jelzi egyúttal azt is, hogy mit kíván a keresztény közösségtől.

A *lyoni vértanúk* esetében is az őskeresztények felfogása tükröződik ki. Az arénába vitték őket, hogy hitükért kivégezzék. Szent Blandinát, egy rabszolganőt azonban előzőleg keresztre feszítettek, hogy a szenvedés látása hittagadásra bírja a keresztényeket. De az ellenkezője történt. A szenvedő Blandinában a *felfeszített Krisztusra emlékeztek* és még nagyobb elszántsággal ontották vérüket hitükért.

Alexandriai Kelemen pedig a következő összképben foglalja egygyé a kereszténység lényegét: *Tanítónk*: Krisztus, aki a keresztény életre oktat bennünket. *Tankönyvünk*: az Ige példája és tanítása.

Eucharisztia

Ismerjük az őskeresztények mély *eucharisztikus hitét*. Nem csoda tehát, hogy erkölcsi életük erőforrása, központja elsősorban az Oltáriszentségben élő Krisztus volt. „Isten gabonája vagyok, — írja Antiochiai Szent Ignác — a vadállatok fogai örömlenek meg, hogy Krisztus tiszta kenyere lehessenek.” Figyelmeztetés volt ez minden keresztény számára, felhívás az Eucharishtiában élő Krisztus vizsontszeretetére.

Tertullian is az Oltáriszentség iránti tisztelettel tartja vissza a híveket a pogány istentiszteletektől: „Hogyan merészelitek azokkal a kezekkel, melyekkel a bálványokat készítitek, Krisztus testét felfogni. Ó kezek, inkább vágjátok le azokat, mint hogy általuk *Krisztus testét* gyalázzátok meg!”

Az őskeresztény egyházat túlzott szigorúsággal vádolják néha. De a szigorra és komoly életfelfogásra szükség volt. Szükségessé tette a pogánysággal vívott kemény harc. Más módon nem lehetett volna kiemelni a lelkeket a romlottságból. Haladást és felemelkedést mindenkor csak az összes erkölcsi erők megfeszítésével lehet elérni.

II. A KATAKOMBÁK EGYHÁZA.

Mi jellemzi közelebről a katakombák Egyházát?

Belülről nagy, lelki és közösségi elmélyülés; kifelé pedig tartózkodás és védekezés.

Mindenegyes keresztényben lassan tudatossá vált a nagy élmény: tagja lett egy *közösségnek*, az egyházközségen keresztül a katolikus világegyháznak. Érezték, hogy ezt az Egyházat szervezete élő testté alkotja.

Ez a szervezet az Istentől adott *hierarchián* épül fel. Szent Ignác, a közösségi élet nagy apostola erről is kioktatta övéit: „Mindannyian egyetértésben Istennel dolgozzatok; Isten helyét a püspök tölti be, a presbiterekben lássátok az apostolok testületét; a számomra oly kedves alszernapokban Jézus Krisztus szolgálatát lássátok.”

A *világegyház egységét* pedig a Rómával való kapcsolat adja meg. Azzal a *Rómával*, mely *Szent Ignác* szerint az egész szeretetközösség élén áll, *Szent Irén* szerint az igaz tanítás fokmérője, *Szent Ciprián* szerint a keresztény közösség középpontja. A *többi egyházközségek* ebből a középpontból erednek, mint a patak a forrásból vagy mint a napsugarak a napból. Így válik az Egyház, minden kereszténynek anyja, hatalmas élő szervezetté.

Ennek a közösségi életnek kialakításában nagy szerep jutott az Oltáriszentségnek. Mint lelki *táplálék* az egység köteléke, a szeretet és a közös hit erősítője, mint *áldozat* pedig a közösségi élet legfőbb feladata. A „*Tizenkét apostol tanításában*” olvassuk e szép liturgikus imát: „Miként ez a kenyérdarab szét volt hintve a hegyeken és halmokon és egybegyűjtve egy kenyérré vált, úgy gyűljön össze a Te Egyházad a föld határaitól a Te országodba!”

Szent Ignác meg így ír az efezusiakhoz: „Osztatlan lélekkel vessétek alá magatokat a püspöknek és a presbiteriumnak; egyazon kenyérszégéssel; ez a kenyér a halhatatlanság orvosszere; gyógyszer, hogy meg ne haljunk, hanem mindig éljünk Jézus Krisztusban!”

A hierarchikus egység és az eucharisztikus élet legértékesebb gyümölcse az őskeresztények *egymás iránti szeretete*. A vértanúság mellett ez a szeretet volt az ősegyház jellemző vonása.

Erről a szeretetről zeng dicséretet *Tertullian* a következő sorokban: „Olyan pénztárunk van, mely nem kényszeradományokból gyarapszik. Mindenki a hónap meghatározott napján ad önként,

amennyit tud. Ez a keresztény segélyalap. Nem lakomákra fordítjuk az így összegyűlt összegeket, hanem a szegények élelmezésére és temetésére. *Gyermekek és lányok* részesülnek belőle, akik elvesztették szüleiket; *emberek*, akik nem hagyhatják el házaikat; *hajótöröttek*, *bányamunkára* ítélték vagy olyanok, akik *szárműzetésben* vagy *börtönökben* élnek. Maguk a pogányok is mondogatják: *Nézzétek, hogy szeretik egymást.* Egymásért készek még meghalni is. Testvéreknek szólítjuk egymást, mert egy a mi Atyánk, az Isten, mert valamennyien ugyanannak a tudatlanságnak a sötétségéből egyazon igazságnak csodálatos fényességére jutottunk. *Mindenünk közös*, kivéve a nőket, mert bennünket a szív és a lélek köt össze..."

Sövények a kert körül

A keresztény közösséget — mint valami gyümölcsös kertet — sűrű sövény védte. Bizonyos *előírások* voltak ezek, melyeknek az volt a céljuk, hogy minden bomlasztó elemet távoltartsanak.

1. Az első ilyen intézkedés: szigorú elszigetelődés az *eretnekekkel* szemben. Senki se adhatott szállást nekik, még az utcán is kerülni kellett a velük való találkozást. Tilos volt abban a fürdőben tartózkodni, melyben egy tévhitű időzött. Mégsem szakították meg teljesen az összeköttetést, mert az *imában* róluk is megemlékezettek: „Imádkoznotok kell értük, — mondja *Szent Ignác* — hogy bünbánatot tartsanak. Ez persze igen nehéz, de Jézus Krisztusnak, a mi Életünknek ehhez is megvan a hatalma."

2. A másik óvintézkedés volt a *bünbánati fegyelem*. Ez igen szigorú volt. Biztos, hogy minden bűnös számára megvolt a lehetőség az Istenhez és az Egyházba való visszatéréshez, ha bünbánatot tartott. Az ősegyház szerette Krisztust mint jó *Pásztort* ábrázolni. Ez is Krisztusnak a bűnösök iránti szeretetére figyelmeztette őket. De aki súlyos vétséget követett el és így kiszakította magát az Egyház kötelékéből, csak hosszú bünbánat után, esetleg csak élete végén térhetett vissza.

3. A harmadik védőbástya volt a *titoktartás*. Ezzel különösen az *Oltáriszentséget* védtek. A kívülállók, de még a hitújoncok előtt se volt szabad beszélni a legszentebb Szentségről. A *Diogeneshez írt levél* szerzője is részletesen tárgyalja Krisztusnak érényekben gazdag életét, de hozzáfűzi: „Tégy le azonban arról a reményről, hogy megtudod a keresztény istentiszteletek titkait." Ez a titoktartás tette szükségessé bizonyos keresztény szimbolika kifejlődését. Ezt persze csak a beavatottak értették meg. Így húzódott meg pl. a *horgony* és *hal* szimboluma mögött az Oltáriszentségről szóló tanítás.

Amint ezekből a sorokból látjuk, az Ösegyházat egyfelől jellemezte az elmélyülés, Krisztus titokzatos Testében való *elmerülés*, bensőség és szigor; másfelől határozott *védekezésre* szorult a pogányokkal s eretnekekkel szemben. Az Ösegyház mindkettőben nagyot alkotott!

Az idők változtak; más igények, más szempontok kerültek az érdeklődés homlokterébe, mihelyt a kereszténységnek szabad volt feljönni a katakombák sírfolyosóiból. Am az Ösegyház mondani-valója — ma és mindenkor — a *világkereszténység!* A lényeg: bensőség a Megváltó személye iránt, testvéri szeretet és engesztelés: örök kincsek minden kor számára. A mi korunknak — úgy hisszük — egészen különlegesen!

A szenvedés misztériuma

Az alábbi fejtegetés részlet Szent Ágostonnak a 93. zsoltárról mondott hatalmas beszédéből. Másfélezer év távlatából, egy összeomló hatalmas római birodalom romjai felett üzen a nagy egyházatya — minden időknek.

A 93. ZSOLTÁRBÓL:

*Uram, bosszúállás Istene,
Bosszúállás Istene, jelenj meg!
Kelj föl, bírāja a földnek,
Fizess meg a kevélyeknek!
Meddig fognak, Uram, a bűnösök,
Meddig fognak még a bűnösök dicsekedni?
Meddig fognak még fecsegni, gonoszsgot beszélni,
Kérkedni a gonosztevők mind?
Népedet Uram, elnyomják,
Örökségedet sanyargatják,
Az özvegyet s a jövevényt meggyilkolják,
Az árvákat lemészárolják.
S azt mondják: Nem látja ezt az Úr,
Nem veszi észre Jákob Istene!
Eszméljete, ti oktalanjai a népnek,
Esztelenek, térjete valahára észhez!
Az Úr megtorolja (a bűnösökön) hamisságukat,
Saját gonoszságukkal semmisíti meg őket;
Megsemmisíti őket az Úr, a mi Istenünk.*

A gonoszság uralma

Figyelmesen hallgattunk, míg e zsoltárt felolvasták; feszülten figyeljünk arra is, mikor az Úr feltárni kegyeskedik a misztériumokat, melyeket itt elrejtett. Az Írások titkai u. i. nem azért vannak zárva, hogy a zörgetőknek csukva maradjanak, hanem hogy megnyiljanak. Ha tehát kegyes érzéssel és a szív őszinte szeretetével zörgettek, Ő nyit ki (Mt. 7, 7.), aki látja, honnan jön a zörgetés.

Ismeretes mindannyiunk előtt (s bárcsak ne lennénk közülük!), hogy sokan morognak az Isten béketűrése ellen. Sajnálják, hogy a gonosz és kegyetlen emberek élnek e földön, sőt nagyonis hatalmasak. Mi több: a legtöbbször sokat tehetnek a rosszak a jók ellen és gyakran a rosszak elnyomják a jókat. A rosszak ujjonganak, a jók küszködnek. A gonoszok dölőfösködnek, a jók megaláztatnak.

Az ilyesmikre gondolva az emberi nemzetségben (hiszen sokszor előfordul!), megbotránkoznak a türelmetlen és gyenge lelkek, mintha a jóságuk kárba veszne. Az Isten meg elfordítja — legalább is látszólag — szemeit a jámbor hívek jötteitől, és segíti a rosszakat kedvteléseikben. A gyenge lelkek hát azt híve, hogy hiába élnek istenesen, vagy kedvet kapnak azok gonoszságára, akiket mintegy virágjukban látnak; vagy ha személyük és szellemük gyen-

gesége miatt félnek rosszat tenni, hogy a világi törvények miatt bajba ne keveredjenek; nem mintha szeretnék az igazságot, hanem — megmondom nyíltan! — félik a kárhozátást az emberek részéről az emberek között, ezek tartózkodnak ugyan a gonosz tettektől, de nem tartózkodnak a gonosz gondolatoktól.

Aki ilyeneket gondol, ne tegyen bár senkinek semmi rosszat, önmaga ellen vét nagyon s önmagával szemben kegyetlen; gonosz-ságával nem az Istent sérti, hanem megöli önmagát. Az embereknek sem ártanak, mert gyávák az ilyen gondolatúak; mégis az ő emberölésüket, paráznságukat, cseleiket és rablásait látja az Isten és megbünteti őket gondolataikban. Mert hogy mit szándékoznak, számba veszi. Az, kinek szemét nem födi be a hús, hogy ne látna az akarátokat.

A római impérium példája

Kevés évvel ezelőtt, s majdnem csak tegnap láthattak ilyesmit az emberek, és bólogattak azok is, akik nehézkesen értenek. Volt itt u. i. egy igen hatalmas ház egyideig, ostorra tette azt az Isten az emberi nemzetség számára s megfenyítettett véle az emberi nemzetség! Hátha felismerné az Édesanya ostorát és félne Bírójának ítéletét. Midőn tehát állt ez a nagy ház, sokan nyögtek alatta, morogtak, zúgolódtak, keseregtek, káromkodtak. Hogy elfajultak az emberek s amaz isteni ítélet (Róm. 1, 24.) sokakat szívük vágyaira engedett!

Hirtelen azonban felforgatták magát a házat azok (a barbárok, ford.), akik zúgtak a ház ellen; és tőlük épp olyasmiket szenvedtek el az emberek, amilyeneket nemrég éppen azok türtek keservesen emezektől.

Jónak csak az mondható, aki nem tesz rosszat, mikor tehetne; erről van írva: „*Véthetett volna, de nem vétett; gonoszt tehetett volna, de nem tett! Ki az, hogy magasztalhassuk, mert csodát tett életében.*” (Jéz. Sir. 31, 9—10.) Az ártatlan hatalmasokról szól az Irás. A farkas is u. i. annyit szeretne ártani, mint az oroszlán: különbözöen ártanak, de nem különbözöen akarnak! Az oroszlán nemcsak megveti az ügétő kutyát, hanem még is szalasztja, és az akolhoz jön és a kushadó kutyák mellett elviszi, amit akar; a farkas meg nem mer semmit tenni a kutyaugatástól. Vajjon, mert nem tudta a kutyákba belefojtani a félszet, már ártatlanabbul evezett vissza?

Tanítja hát az Isten az ártatlanságot, hogy mindenki ártatlan legyen, nem a büntetés félelmétől, hanem az igazság szeretetétől! Aki csak félelemből lesz ártatlanná, nem ártatlan, bár nem árt annak, akinek szeretne. Nem árt u. i. a másíknak a gonosz tettel, hanem önmagának — igen sokat! — a gonosz kívánsággal. Halld az Irást, hogyan árt az ilyen önmagának: „*Aki gonosszágát szeret, önlélkét gyűlöli.*” (Zsolt. 10, 6.)

Ne szállj le az égből!

A Törvény, mely írva van számunkra, mennyibolt: ha ott van a szívünk, nem tépi meg az emberek gonosszága.

Mikor pedig elmúlnak a szorongatás idői, arról mi van írva: „*Mint a könyv, felgöngyölödnék az egek.*” (Iz. 34, 4.) Akinek hát fent van a szíve, az ő szíve világító: az égen fényeskedik és a

sötétség nem győzi le. Alul van a sötétség: a gonoszság a sötétség; de nem megdönthetetlen a sötétség!

Akik ma még sötétség, — ha akarják — holnap ők lesznek a fény! Nyíltan megmondja az Apostol, hogy valaki azt ne gyanítsa, hogy a gonoszságot nem lehet a természete miatt megváltoztatni: „*Mert valamikor sötétség voltatok ugyan, most azonban világosság vagytok az Úrban. Úgy éljete, mint a világosság gyermekei.*” (Ef. 5, 8.)

Világosság, úgymond, az *Úrban!* s nem bennetek! A szív tehát a könyvben, a szív az ég boltozatján! Ha ott a szíved, onnan fényeskedjék és ne mozduljon az alatta fekvő gonoszságra! Nem mintha ott volna az égben *test szerint*, hanem ott van *társalgása szerint*. Ezért mondatott: *A mi társalgásunk az egekben van!*

Nem bírod elgondolni azt a várost, mert még nem látod. El akarnád gondolni az eget? Gondold el az Isten könyvét! Halld a Zsoltárost: „*Boldog ember, ki el nem indul a gonoszok tanácsán, meg nem áll a bűnösöknek útján és le nem ül a pestis székére; hanem az Úr törvényében leli kedvét.*” (Zsolt. 1, 1—2.) És lásd a világítót is az égen: „*És éjjel-nappal eszébe forgatja törvényét.*”

Szeretnél mindent türelmesen elviselni? Ne szállj le az égből, és az ő törvényén elmélkedjél éjjel és nappal! Tehát az égen a szíved: s ha az égen a szíved, minden időleges földi gonoszság, a gonosz emberek minden szerencséje, az igazaknak éjjel-nappal elmélkedett minden szenvedése: semmi! Türelmesen viselj mindent, és az Isten oktat boldogságra.

Az Isten bosszúja

„*Uram, bosszúállás Istene, bosszúállás Istene, jelenj meg!*” Azt hiszed, nem áll bosszút? Bosszút áll a bosszúállás Istene! Mi az: bosszúállás Istene? A megtorlás Istene! Zúgolódsz ellene, mert nem torol meg. Ne zúgolódjál, hogy azok között ne légy, akiket megtorol!

Amaz jár-kel és él! Te meg morogsz az Isten ellen, mert nem pusztul el, aki meglopott. Ha már nem lopsz, ha már nem teszel ilyesmit, lásd, nem tettél-e valamikor? Ha már nap vagy, emlékezzél éjszakádról; ha már égre vagy szegezve, emlékezzél meg föld-ségedről! Azt találod talán, hogy valaha tolvaj voltál; s valakinek tán forgott a gyomra, mert te is tolvajkodva éltél és nem pusztultál el! Te is loptál, de azért maradtál életben, hogy később ne lopj; ne borítsd fel az Isten irgalmának hidját azért, mert te már átmentél rajta! Nem tudod-e, hogy sokan átkelnek azon, amelyen te is átkeltél?

Morognál-e, ha meghallgatásra talált volna az, aki ellened morgott? S most mégis kívánod az Isten megtorlását a gonoszok ellen, hogy haljon meg a tolvaj; és morogsz az Isten ellen, mert a tolvaj nem hal meg! Tedd a méltányosság serpenyőjébe a *tolvajt* és a *káromlót*: azt mondod, nem vagy már *tolvaj*; de morogva az Isten ellen *káromló* vagy!

Azt mondod, hogy alszik az Isten: s nem látja az embert. Azt akarod, hogy kinyujtsa kezét: előbb te ne nyujtsd ki a nyelvedet ellene. Akarod, hogy szívét emelje az ember ellen? Te ne emeld

szívedet az Isten ellen! Hogy — míg kívánod Isten bosszúját — ha eljön, téged ne bosszuljon meg előbb!

Mert Ő el fog jönni, eljön és megítéli a bűnükben megátalkodottakat, kiváltságos irgalmának hálátlanjait és türelmének hálátlanjait, akik a haragnak és isteni ítéletmondásnak napjára haragot gyűjtenek fejükre. Ő visszafizet kinek-kinek a *tettei szerint* (Róm. 2, 4, 6.), mert: *Isten, a bosszúállás Istene meg fog jelenni!*

A megalázott Krisztus

Az Ige hűségesen jelent meg, s ők nem viselték el hűségét! S mert alázatosan jött s halandó testbe öltözött és meghalni jött, s nem tette, amit a bűnösök, hanem szenvedte, amit a bűnösök; s mert ezért jött és hűségesen járt el: ők nem viselhették el az Ő hűségét, — és mi történt? Elfogták, megostorozták, meggyönyölták, arcul csapkodták, köpésekkel kenték, tövissel koronázták, a keresztre húzták, végül meggyilkolták.

„*Kelj föl, bírāja a földnek!*” Azt hiszed, mert elfogták az Alázatot, elfogják majd a Fölségest? Azt hiszed, mert elítélték halandóként, a Halhatatlan nem ítéli el őket? „*Kelj föl*”, aki hűséges voltál, és hűséged ígéjét nem túrték meg a gonoszok, s azt hitték, tettek valamit, mert Téged — nem értve — megfeszítettek. Akiknek Téged meg kellett volna ragadniuk a hittél: megragadtak erőszakkal. Tehát, aki hűségesen jártál el a gonoszok között és senkitől sem féltél és szenvedtél: „*kelj föl*”, azaz támadj fel, s szállj az égbe.

Viselje hát az Egyház is türelmesen, amit szenvedett az Egyház feje türelmesen!

A napszámos ravaszsága

A szőlőskertben dolgozol, tedd dolgodat, és megkapod bérédet. A gazdától nem követelnéd azt előre, mielőtt dolgozol: az Istentől követelnéd, mielőtt fáradozol? És ez a türelem is a dolgozhoz tartozik, a dolog meg a bérhez tartozik. Kevesebbet akarsz végezni a szőlőben, ha nem akarsz túrni; mert maga a türelem is a munkálkodáshoz tartozik, hogy megkapjad bérédet.

De ha ravasz vagy, lásd, hátha nemcsak bérédtől esel el, hanem még büntetést is kapsz; mert ravasz napszámos akartál lenni. A ravasz napszámos is, hogy elkezdje a lazálást, lesi a gazda szemeit; reá les, ki felvette a szőlőbe, hogy mikor elfordítja tekintetét, abbahagyja és rosszul dolgozzék; mikor pedig megfordul, megint jól dolgozzék. Isten azonban, aki téged felfogadott, nem fordítja el tekintetét; nem szabad hát neked ravaszul dolgozni: mindig rajtad Gazdának szemei! Keresd, hol csaphatnád Őt be, és lazsálj — ha tudsz!

Az atya és ostora

Hogy szól más helyen az Irás? „*S kit az Úr szeret, azt megfenyíti, és megostoroz minden fiút, akit magához fogad.*” (Zsid. 12, 6.) Ő a megostorozottat magához engedi, te azt mondanád, elúzi?

Látjuk, hogy az emberek néha így tesznek fiaikkal: néha lezüllött fiaikat szabadjukra engedik, éljenek, ahogy akarnak. Aki-ben reményük van, azt megverik: azokat, kik reménytelenek és

javíthatatlanok, útjukra engedik, tegyenek kedvük szerint. Mármost, akit kedvére elengedett az atya, azt nem akarja örökségébe beengedni; azt a fiát meg megfenyíti, akinek az örökséget tartogatja. Midőn az Isten fenyíti a fiát, szaladjon ez ostoros Atyjának kezébe! Mert az ostromozó az örökségre nevel: nem zárja ki örökségéből megfenyített fiát; hanem azért ver, hogy befogadja. Ne legyen annyira gyerekes és üresfejű a fiú, hogy mondja: jobban szereti atyám a testvéremet, akit kényére enged; én ellenben, ha megmozdulok atyám parancsa ellen, ütlegekre találok.

Örülj a csapásokért; mert neked őrzik az örökséget, „*Mert az Úr nem taszítja el népét*”. (Zsolt. 93, 14.) Ideig-óráig javítgat, nem kárhoztat örökre. Válassz: ideigtartó szenvedést akarsz vagy örök bűnhődést? Ideigtartó boldogságot vagy örök életet? Mivel fenyeget Isten? Végnélküli büntetéssel! Mit ígér Isten? Végnélküli enyhülést! Ideigvaló az is, hogy sújtja a jókat; ideigvaló az is, hogy kíméli a gonoszakat. „*Mert nem taszítja el népét és nem hagyja el örökségét*.”

Az Isten kegyelmez a bűnösöknek, te meg el akarnád már vesztettetni a bűnösöket. Zsugori szívé és rossz akaratú vagy, mikor mást akarsz te, mint az Isten. S aztán irgalmazni akar a rosszakon — te nem akarsz irgalmazni; türelmes az Isten a bűnösökkel, te nem akarod eltérni őket. De ahogy mondtam, mást akarsz te s mást az Isten: térítsd vissza szíved s vezérelj az Istenhez! Hiszen az Úr a gyengékkel is együtt szenvedett. Láta az ő testében, azaz Egyházában a gyöngéket, akik először megkísérelték követni saját akaratukat; de mikor látták, hogy az Isten akaratára más, megfordultak és szívüket az Isten akaratának követésére irányították. Ne akard Isten akaratát a magadéra erőltetni, hanem a tiedet illeszd az Isten akaratára!

Eladó a mennyország!

Figyeljete, testvérek: eladnivaló van! Eladó, amim van, — mondja az Úr — vedd meg! Mije van eladó? Eladó a boldogság! Vedd meg azt szenvedéssel. Azt mondod néki: mennyibe kerül? Szenvadás annak az ára! Ha mondaná: „Arany annak az ára”, ezt nem volna elég kijelenteni, hanem kérdeznéd: *mennyi arany?* Mert a tallér is arany, a féluncia is, a font is és más efféle. Azért monddott árat, hogy ne küszködj a kérdezgetéssel, míg megtudod. Ennek a dolognak az ára szenvadás: *mennyi szenvadás?* Keresd csak azt, mennyit kell szenvadni! Nem mondják meg neked, mennyi lesz még ez a jövőd szenvadás vagy mennyi fáradságot követelnek tőled. Ezt mondja az Isten: Én megmutatom, mekkora az a boldogság, *te íteld meg*, mekkora szenvadás kell megvinned. Mondja hát meg az Isten, mekkora az a jövőd boldogság! „*Mily boldogok Uram, kik házában lakhatnak, Téged örökkön-örökké magasztalnak!*” (Zsolt. 83, 5.)

Örülj egyideig, de ne bízz benne; szomorú vagy egyideig, de ne csüggedj miatta. Ne zavarjon meg a szerencse és ne törjön le a balszerencse!

Jó az Isten: ha megszűnnék és nem vegyítene keserőségeket a világ örömeibe — elfelednénk Öt.

Fordította: Dr. Hajdók János

APOSTOLKODÁS

A világiak apostolkodása

A katolicizmus Isten erejének viaskodása az emberi gyengeséggel és a bűnnel. Epp azért ez a küzdelem igen sokoldalú, változó stílusú, hullámzó, ahogy éppen az emberi gyengeség megmutatkozik, avagy a bűn Isten ellen lázad.

I. Tömegek visszahódítása

Ennek a küzdelemnek irányát az *ellenség állásfoglalása*, a támadó fél mozgulatai szabják meg. Az *arianus* eretnekség meggondolkoztatta a zsinatokat Krisztus istenségéről; a *janzenizmus* ismét felszínre vetette a melegebb szeretettől és bizalomtól áthatott kereszténységet; a *materialista* életszemlélet kikényszeríti a vágyat a személy méltóságáról szóló keresztény tanítás után, s az utolsó két évszázad nagy botránya, a *keresztény tömegek aposztáziája*, ismét felélesztette a világiak apostolkodásának ősi gondolatát.

A jelen nemzedék keserű sorsa, hogy *évszázados mult* gyenyyes sebének teljes kitérését megérje, s az a felelősség jutott neki osztályrészüln, hogy döntsön: a vérmérgezés elhatalmasodik-e az egész szervezeten avagy az egészséges erők kerekednek felül? Roppant arányú leplezett viaskodás folyik a mindennapi életben, a lelkek kettéválnak: egyfelől hősök születnek, másfelől az embertelen tévedés oly gazosan tetszik fel, hogy illet alig tapasztalhatunk a multban.

Az európai kereszténységnek ez a válságos helyzete azonban megrajzolja az erők felsorakozásának a rendjét: a tömeget vissza kell hódítani, erre tehát a papság rendjén túl a világiakból is hatalmas és rendezett apostoli hadsereget kell toborozni, az embertelen, amorális avagy állatias embertípussal szemben még erősebben kell kialakítani a Krisztus Szíve szerinti magasabbrendű isteni embertípust, a bűnök következtében fellépő isteni és történelmi igazságszolgáltatás serpenyőjébe az engesztelés hősi áldozatait kell beledobnunk.

Pápák a világiakért

Kevés kérdésről nyilatkoztak olyan nyomatékosan a legutóbbi idők pápái, mint az A. C. gyűjtőfogalma alatt a *világi apostolkodásról*.

„Minél súlyosabb idők nehezettek az Egyháza és az emberi társadalomra, — írja XI. Pius 1928-ban, Bertrand bíborshoz, Quae nobis kezdetű levelében — annál sürgetőbben, mintegy riadót fűjva buzdítottak a pápák minden hívőt, hogy püspökeik vezetése alatt harcolják a jó harcot és felebarátságuk örök üdvét képességeik szerint munkálják.” XI. Pius pápa legfőbb gondja az A. C. volt, amelyet „Laetus sane nuntius” kez-

detű, Segura y Saenz toledói bíboros érsekhez intézett levelében így jellemez: „*A katolikus Akció, amint már nem egy alkalommal kijelentettük, nem más, mint a világi hívek részesevé a hierarchikus apostolságban.*”

A múltban az apostolkodást legtöbbször a papságra hagyták a világiak; ezzel ellentétben áll az Egyház legősibb gondolata, amelyet Szent Péter apostol így fejez ki: „*Ti pedig választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, szerzett nép vagytok, hogy hirdessétek annak erőnyeit, aki sötétségből hívott titeket az ő csodálatos világosságára.*” (I Pét. 2, 9.) Ahogy Krisztus küldetett tehát, hogy „bizonyosságot tegyen az igazságról” (Ján. 28, 37.), éppúgy mi, akik „mindnyájan egy lélekkel egy testté kereszteltettünk” (I Kor. 12, 12.) Krisztussal, nem térhetünk ki a feladat elől, hogy az általános papság apostoli teendőit vállaljuk, bizonyosságot tegyünk az igazságról és megdicsőíttessék Krisztus a mi testünkben.

A világiak előretörése

Az Egyház benne él a történelemben, testének tagjait mai emberekből, cselekedeteit a mai eseményekből veszi, épp azért nem vonhatja ki magát a történelmi fejlődés alól, amelynek vezérszólama ma a *demokrácia* nevével fejezzük ki. Épp ezért az Egyházban is minél szélesebb tömegeket kell belekapcsolni valamiképp mind a papi, mind a kormányzó és tanító munkába. Ez a fejlődés azonban nem belső változást jelent Krisztus titokzatos testében, hiszen a világiak apostoli belekapcsolódása már az *őskeresztényeknél* is megvolt; továbbá a hívők széles serege továbbra is a próféták és apostolok sziklatalapzatára, azaz a *hierarchiára* épül. A demokratikus szellem abban mutatkozik, hogy ma már a nép minden fia vállalja a felelősséget a közösségért, és erősen belekapcsolódik a közéletbe, azaz sorsának irányításába. Ugyanannak a szellemnek a sugallatára az Egyház életében is férfias felelősséget kérnek a világiak, képességük tudatában szerepet kívánnak az irányításban, nem elégszenek meg a tétlen, terelhető nyáj sorsával, annál is inkább, mert épp a modern élet meghasonlásában többet szenvedő világiak élesebben látják: ennyire eltévedt tömeget visszavezetni, ekkora botrányt megszüntetni ilyen kis létszámú papság képtelen.

Új színt és lendületet jelentett a világiak apostolkodásában a *Jézus Szíve-tisztelet*. Egyfelől az összeomló régi keresztény nemesi világ romjain Krisztus Szíve új nemességét, választott lelkeket, lelki arisztokráciát keres és nevel, hogy ezek a kiváltságosan áldozatos lelkek résztvegyenek szeretetének visszahódító hadjáratában. — Másfelől a Jézus Szíve-tiszteletnek épp az a jellege, hogy Krisztus Szívének titkait feltárta, legbenső terveit, érzésvilágát, mély ismeretét közölte széles tömegekkel is, annyira, hogy sokszor a legegyszerűbb lelkek is felvillanyozódnak az isteni Szív kegyelmi érintésétől. Ez a *mély együttlét* Jézus és a lelkek között nem maradhat apostoli válasz nélkül: én is azt akarom, amit Krisztus akar, hogy a lelkek felszabaduljanak a sátn és az evilági káprázat rabságából és fogadják el Krisztus szelid igáját és szabadságát.

A világban maradok . . .

Az Egyház életében mindig csodálatos párhuzamban futnak a hivatalos tekintély megnyilatkozásai és a belső kegyelmi lélekjárás. Ha pl. a pápa jóváhagy egy szerzetesközösséget, a Szentlélek

ugyanakkor a lelkekben hivatásokat ébreszt abba a szerzetesrendbe. Hasonlót tapasztalunk a világiak apostolságának terén is: XII. Pius óta éjt nappalá téve az A. C. gondolata fényes tűzoszlopként vonul a vándor Egyház előtt, ugyanakkor a világiak lelkében felvillant a gondolat: *a világban akarok maradni*, de dolgozni akarok egész tehetséggel, szívem minden dobbanásával, egészen az önfelemésztésig.

Csak az utóbbi két hét élményeit összegezem: fiatal *testnevelési tanár* keres munkát a munkásnegyedek fiatalosága körében; *tisztviselő leány* A Szív egyik cikkére hivatkozva kérdi, hogy lehetne szolgálatára „tanyasi népnek”; *munkásfiúk* munkájuk befejeztével a külváros kamaszainak szentelik szabad délutánjukat; *fiatal színészek* a művészet erejével akarják szétugrasztani a keresztyén gondolatot és a *közgazdasághallgató* abban az irányban érdeklődik, hogy tudná egy életáldozattal a gazdasági élet és a keresztyénség közötti szakadékot ismét áthidalni. *Charles de Foucauld* nyomán „Jézus kis testvérei” néven új apostolok szóródnak szét a legel-hagyatottabb munkásnegyedekben és a mohamedánok között, hogy életük példájával, názareti szent munkássággal hirdessék a keresztyénséget. A „*Mission de Paris*” fiatal papjai mellé fiatalemberek szegődnek, hogy résztvegyenek a munkásság lelki meghódításában; az olasz *Szent Pál Társaság* tagjainak nagyrésze fogadalmas világi, akik pl. a palermói misszió alkalmával, míg a páterek a templomokban prédikáltak, ők a piacokon, mozikban és színházakban a művészet és a szó erejével igyekeztek új életre kelteni a sokat szenvedett várost.

Szerény véleményünk szerint a *világiak apostolkodása és előképzése* olyan központi problémája lesz az Egyháznak, mint amilyen volt a *trienti zsinat* idején a papság reformjának kérdése. Hisszük, hogy amint a papképzés a tapasztalt pap melletti „inaskodástól” egészen a Gregorián vagy Angelicum színvonaláig emelkedett, éppúgy a világi munkástársak képzése is sok fejtörés, csalódás, félszegség és fantasztikum után hasonló magas stratégiai kiképzést fog elérni.

II. Mi az apostolkodás?

Az apostol szó „*KÜLDÖTTET*” jelent. Isten küldte Krisztust, Krisztus küldi a pápát, a pápa küldi a főpásztort, a főpásztor küldi a plébánost, a plébános küldi az apostolt. Ennek következtében *Krisztus követtségében* járunk, az Isten országának érdekét kell képviselnünk az életnek ama pontján, amelyen vagyunk. — Isten küld a belső hívás által, éspedig vagy kegyelmi hívás által, mint pl. *Szent Pált* az apostolkodásra; vagy talentumai révén, mint pl. *Chestertont*, ragyogó meglátásai által, vagy a körülmények révén, ahogy *De Paul Szent Vince* is mondotta szerényen magáról, hogy tulajdonképpen semmit sem tett, csupán a hozzá forduló szegényeknek segített és ehhez munkatársakat keresett.

Ennek megfelelően *kétfajta apostoltípus* van: a „küldött” követ-típus (egyesület adminisztrálására, meglévő gárda vezetésének irányítására), aki a hivatalos hatóságtól küldetést kap egy meglévő

feladat vállalására; a másik a „hívott” apostol, másnéven próféta-típus, aki belső sugallat alapján, de Szent Pál mintájára az egyházi hatóság útbaigazításával keres és vállal munkát az életnek széles harcmezéjén.

Tekintettel arra, hogy — akárcsak a gazdasági életben — az emberek javarésze inkább *beleilleszkedik* egy meglévő keretbe és kevesebb az önálló kezdeményezésszerű kereteket teremtő típus, éppúgy a világi apostolok többségének is keretet és ötletet kell nyújtani az apostoli munkára. Pl. a *belga és francia JOC* ilyen kereteket állít fel az apostolkodásra: *tájékoztatás, munkaközvetítés, bérbiztosítási szolgálat, takarékosági és hivatásrendi szervezkedés, nevelő munka* (ankét, film, előadás stb.), *nevelő eszközök* biztosítása (könyvtár, sajtóterjesztés, hanglemez, filmezés), *szórakozás* (sport, ünnepek, estélyek, kirándulások, táborok szervezése stb.), *katonák* szolgálata. A lyoni *Secretariat Social* csoportmunkákra nyújtott ötletet, pl. az 1925. évi munkáskertek létesítését, falusi takarékok szervezését, iskola-szövetkezet irányítását, tanulmányi körök indítását, falusi hetek tartását stb.

Tanú és sáfár

Az apostol másodsorban *TANÚ*; ahogy Krisztus bizonyosságot tett az igazságról, éppúgy apostolairól mondja: „*Ti tanúi vagytok ennek*” (Lk. 24, 48.), t. i. amit láttak. Az apostolnak tehát valamit *látnia* kell, át kell élnie, hogy arról azok előtt, akik nem látnak vagy kevesebbet látnak, tanúságot tegyen. Épp azért nincs apostol belső, gazdag megélés nélkül. Épp azért nincs *akció* (tevékenység) *contemplatio* (szemlélődés) nélkül. Nincs apostolkodás eucharisztikus élet nélkül, nincs igehirdetés mély vallásosság nélkül. Különben nem apostolkodás, hanem a túlfutott ambícióból fakadó szélverő akciózás lesz. Csak a gazdagon telített lélek tud ajándékozni: gazdag az igazságban, gazdag az örömben, gazdag szeretetben, gazdag tudásban és szakképzettségben, gazdag a házasságban testi-le és gazdag a közéletben természetes képességgel.

Az apostol harmadszor „dispensator mysteriorum Dei”, azaz *EGI TITKOK SAFARA*. Don Bosco Szent János mondta az adományok osztogatása közben: „Az isteni Gondviselés nekem adja, én pedig nektek adom.” Éppígy a világi apostol, amit kap az Egyház örök kincstárából sáfárkodásra, a fehér asztal mellett vagy a szónoki emelvényről vagy a sajtó révén alakítja, ajándékozza, szétszórja.

Ez a sáfárkodás *három körben* valósul meg, ahogy Krisztus is háromféle módon ajándékozta nekünk Isten titkait. 1. *Krisztus a főpap*, kegyelmet eszközölt ki számunkra, bűneinket kiengesztelte, Isten barátságát visszaszerezte, a sátán rabságából kiragadott és értünk áldozatát bemutatta.

A világi apostol is *részesül Krisztus papi munkájában*: az imaapostolság által kegyelmet eszközöl ki a lelkek megtérésére, áldozatos életével vállalja a tíz igaznak engesztelő szerepét a Szodomákban és Gomorrákban, kibékíti Istennel az embereket (haldoklóhoz papot hív, a gyónásra megnyeri az embereket, stb.), életáldozatával mint a só, megtartja és izzéssé teszi az embereket Isten előtt.

2. Krisztus *tanított*: feltárta előttünk örök isteni titkait, megtanított a helyes élet törvényére, megtisztítja életünket, jót tett, jó példájával isteni életformát adott, csodáival ragyogott.

A világi apostol is tanít: cikket ír, továbbítja a jó sajtót, neveli gyermekét, beszélgetésben hangoztatja az örök igazságokat, környezetében bemutatja az igazságosságot és szeretet törvényét, példás életében megdicsőíti Krisztus kegyelmét, az erős, a sírig tartó szeretet, a türelem és bizalom csodáját.

3. Krisztus a mi *Pásztorkirályunk*: A természet rendjében a világ kormányzását és meghódítását ránk bízta, helyesebben a teremtesben adott szociális hatalmat és kötelességet nem vonta vissza, sőt példájával, tanításával és kegyelmével megerősítette és megújította, azonfelül mint bíró, törvényhozó, ha kell, jutalmazó, büntető Urként az örök életre irányít minket.

A világi apostol szintén folytatja Isten *teremtő gondolatainak* megvalósítását. Igyekszik olyan emberi életet biztosítani környezetében, szociális munkájában, amelyben be tud élni a kegyelem munkája: részese-dik a *végrehajtásban* az egyházközség keretében, a *törvényhozást* gyakorolja a család parányi Isten-országában, neveléssel *kormányozza* a családot vagy esetleg az egyházközség külső életét.

Mindezt összefoglalva *Szent Bernát* szavaival úgy mondhatjuk, hogy az apostolnak, azaz Isten munkatársának három feladata marad: „a szó, a *példa* és az *ima*; mindezek között azonban a legnagyobb az ima.”

Hol van a helyem?

A világi apostolkodásnak alapfeltételei: Krisztus köteles gondoskodni tulajdon testéről, az Egyházzal, s ezt a gondoskodást úgy valósítja meg, hogy titokzatos teste minden tagjának hivatást és feladatot szabott ki. Mindenkinek tehát Krisztushoz kell nőnie, egyházinak és világinak egyaránt, Krisztushoz, „*aki a titokzatos testnek a feje és akitől van az egész testnek az egybeerősítése és egybekötése minden összekötő iz közreműködésével, minden egyes tagra kimért tevékenységben. Így történik aztán a test növekedése a maga épülésére a szeretetben*”. (F. 4, 11–16.)

Legfontosabb apostoli feladatunk tehát meghatározni, *hol van a helyünk* Krisztus titokzatos testében, hol találjuk meg a ránk „kimért tevékenységet” a test növekedésére és az Egyház kiépülésére?

Mindezekből már előre kitetszik, hogy nem lehet sablont meg-
szabni, nem lehet mindenkit ugyanabba a munkakörbe kényszeríteni. Ezért fulladnak el egyesületeink, mert sokszor mindenkit ugyanabba a sajtó- vagy propagandamunkába akarunk behajtani, viszont azért fullad el sok világi lelkesedése, mert hiába jelentkezik a lelki-pásztornál munkáért, nem tud neki való foglalkozást kapni. Beteges tünet mutatkozik jelenleg életünkben: míg egyfelől tudjuk, hogy sok a munka, mégsem tudunk munkát adni. A *munkanélküliség* mindig a szervezet súlyos hibáját mutatja.

Ezzel ellentétben főleg a fiataliságnak hinnie kell abban, hogy ő nagy szolgálatot tehet, van hivatása, van valahol a Gondviselés-től előre készített hely és körülmény vagy személy, aki Isten örök terve szerint őreá vár. Ez lesz a férfivállalosság újjáteremtője, mert jól tapintott rá a pogány Nietzsche: „*A hivatás az élet gerince*.”

Az apostolkodás három köre

Három nagy kört határozott meg a Gondviselés, ahol Isten országát meg kell valósítani. Mind a három kör a család formáira

vezethető vissza, éppen azért bennük a családiasságot, a család összekötő vonásait kell érvényre juttatni. Az első terület maga a természetes és szentségi rangra emelt *család*; a második az átvitt értelemben vett, a természetes érdek által „összeházasított” család, a *hivatáskör* (iskola, hivatal, orvosi rendelő, gyár, falu; egyesület stb.) és végül a természetfölötti *istencsalád*: az egyházközség, esetleg annak egyik kisebb közössége (egyesület, házcsoporth, iskola stb.).

1. A *család*. Nemrég jelent meg Franciaországban Michon-nueau abbé műve „Plébánia, missziósközösség” címmel (alcíme: Népi közösségben eltöltött 5 kísérleti év következtetései), amelyben — talán némi túlzással ezt írja: „Azért lehet nevezni az első-áldozást a „hitehagyás fényes ünnepének”, mert utána három-négy évre a gyermekek nyolcvan százaléka elhagyja a vallásos életet, mivel nem a családon keresztül és a család szempontjából történt az apostolkodás”. Azért a legtöbb gyermekintézményt, patronázt, óvodát, gyermeküdülőt, mozit, színházat felosztatott, nehogy csak a gyermeki „futóhomokra” építsen, hanem a helyett minden gondját az *egész család* alakításának szentelte.

2. Ugyanakkor a katolikus integritás nevében és a közéleti nehézségek ellenére is gondolnunk kell XI. Pius pápa szavaira: „Hogy egész társadalmi osztályokat a Krisztustól elpártolás után Krisztushoz visszavezessünk, *kiválasztott és jól képzett segítők*re van szükség, azok soraiból, akik társaik gondolatvilágát és törekvéseit jól ismerik és a testvéri szeretet erejével szívükhöz tudnak férni. Az első és közvetlen apostolok a munkások között munkások legyenek; az iparos és kereskedő világ apostolai is ebből a világból nőjenek ki.” (Quadragesimo Anno 1931.) — Ennélfogva az egyházközségi kereten túl a hivatásbeli apostolkodásról sem feledkezhetünk meg.

3. A természetfeletti család, az egyasztal, egyoltár, egykenyér vendégei, Krisztus titokzatos testének és házanépének legkisebb csoportja az *egyházközség*. Az egyházközség azonban legtöbbször akkora család, hogy abban bizony hiányzik a természetfeletti rokonságból fakadó benső ismeretség és közösség. Épp azért nemcsak a szétszórt tanyavidéken, hanem még a városokban is igen fontos feladat az egyházközség keretén belül *közösségformáló gócek*, képzett világi apostolok körül kikristályosodott kisebb közösségek kiépítése. Valamikor a *licenciátus* intézménye, újabban a *ház- (utca) apostolok* szervezése az első lépést képezik e kibontakozáshoz.

III. Mit mér rám az Úr?

Míg az előző pontban a helyet kerestük, ahol dolgozhatunk, most inkább *magunkban* keressük azokat a gondviselészerű adottságokat, amelyek Isten örök terve szerint predestinálnak arra, hogy a jelenben egy feladatkört betöltsünk.

Az apostoli lélek mindmegannyi edénye az Úrnak, amelybe a Szentlélek az igazság, szeretet, kegyelem édes-erős borát öntötte, hogy abból, akikkel találkozunk, azoknak adjunk. Ámde vannak nagyobb és kisebb edények, vannak különböző adományok. Ahogy

fübe, fába, állatba különböző erőket és orvosságokat helyezett a Teremtő jósága, éppúgy a lelkekben is különböző javakat „raktározott el” a Szentlélek, hogy abból Krisztus testének tagjai gazdagodjanak, erősödjének, vastagodjanak, életük legyen, és pedig bőségesebb életük legyen.

Az apostoli erők

Négy főcsoportját nevezhetjük meg ezeknek az apostoli erőknek. Első a *család* alapítására, fenntartására és a gyermek nevelésére a *nemi erő*, a megélhetéshez szükséges szaktudás, anyai gyengdség és a férfikeménység. Erről máshelyütt bővebben szólnunk.

A második erő Krisztus titokzatos testébe való tartozásunkból fakadó *érdem*. Ahogy Krisztus életáldozatával és imájával kiérdemelte a bűnbocsánatot és megújulásunkhoz a kegyelmet, éppúgy mi is, Krisztus tagjai részesedtünk Krisztus érdemeiben. Épp azért imánk, munkánk, szenvedésünk szentháromságos erejével kieszközölhetjük a kegyelmet a lelkek javára. „Most örömet szenvedek értetek — mondhatjuk Szent Pállal — és kiegészítem testemben azt, ami híja van Krisztus szenvedésének, azaz teste, az Egyház javára.” (Kol. 1, 24.)

Ez az a „munició”, amelyet a szentéletű ír katonalelkész, *P. Doyle Vilmos* állandóan sürgetett imát, munkát, szenvedést a bűnösök megtéréséért, Isten országának erősödéséért.

A harmadik apostoli erő a *talentum*, amelyet kamatoztatnunk kell Isten országának javára, nehogy a talentumokat elásva az Úr örök börtönébe vessen bennünket. Talán az Úr Jézus eme példabeszédének elhanyagolása okozta, hogy olyan gyér a világi apostolaink száma, olyan kevesen néznek a lelkük mélyébe és fedezik fel a nagy tehetségeket Isten szolgálatára, ezért olyan valószínű az egyik szentnek a mondása: „*Aki nem apostolkodik, elkárhozik.*”

Talentumok

Sokfajta apostoli tehetség, talentum van. Az egyik *lendítő*, nagyíramú, mozdonyyszerű, agitátor egyéniség: mozgat, tüzel, kezdeményez, éltet sokakat. A másik, és ez a gyakoribb típus, *csendes*, meggyőző: nem egyhangú, hanem vonzó egyéniség, igazi jóbarát, aki közvetlen modorával vagy gerinces keménységével vagy egyéni kiválóságával (pl. sport, szaktudás, jókedv) bensőséges súlyt kölcsönöz szavainak.

A harmadik *szociális* típus. Nem sokat beszél, de életét tudja adni felebarátaiért; a szegények vigasztalója, a szegénykonyhán főz, a betegeket látogatja. A negyedik típus inkább *szervez*: felismeri az emberekben a képességet, munkát tud nekik adni, meg látja a lehetőségeket, behajtja a munkát. Hozzá hasonlít az ötödik, az *adminisztratív* típus: főleg germán vérségükben mutatkozik; az Egyház ügyvitelében, katolikus ügyek intézésében, gazdasági ügyletekben kellő beosztással nagyszerű szolgálatot tud nyújtani. De idetartoznak mindazok, akik az *anyagot* akarják Isten szolgálatába állítani: a katolikus filmszakember, hivatalában a katolikus ügyeket előmozdító tisztviselő, pénztáros, szövetkezeti vezető stb.

A hatodik a *pedagógus* típus: lehet hivatásos pedagógus, aki tanítását átszövi keresztény szellemmel, de lehet diák is, aki szív-

gárdában, cserkészcsapatban foglalkozik kisebbekkel, segít a gárda-vezetésben, kirándulások, játékok, színdarabok, bábszínház rendezésével vagy néhány gyermekkel úgy foglalkozik, mint kis testvérével és szinte keresztszülők elhanyagolt hivatását pótolja. A hetedik a *művész típus*, ha nem is mindig a legmagasabb művészettel, de hol színpadon, hol festményben, hol zenében vagy írásban tehetsége mértéke szerint igyekszik vonzóvá tenni a katolikus világnézetet. Végül ide kell sorolni a *közmunkásokat*, akik önmagukról megelégedkezve oltárdíszítéstől a kulisszatologatásig, a meghívók széthordásától a padlóúrolásig mindent vállalnak, csak fontos az, hogy Isten ügyéről legyen szó.

Az élet ajándékai

A negyedik erő maga az *élet*. A híres francia lelkipásztor-kodástan tudós, *Paul Doncoeur* ajánlja az apostoloknak: „Az életen kell elmélkedni, az élet miatt az életben élhető és átélt bölcseséggel, és akkor sokkal termékenyebb lesz a munkánk, mint ahogy azt el tudjuk képzelni.” Sokszor különleges orvosságokra gondolunk, jól-lehet Isten az útszéli füvekben, napsugárban, levegőben is orvosságot rejtett el, hasonlóképpen az apostolkodásban is igen sok lélek rendkívüli erőfeszítésre gondol, holott az *élet ezernyi változatban élénk dobja Isten ajándékait*; jobbnál jobb alkalmakat az apostolkodásra.

Idetartoznak elsősorban azok, akik a hivatalos apostolkodásból élnek: plébániai irodavezetők, írók, hitoktatók, katolikus iskolák tanítói, stb. Ezeknek nincs más feladatuk, mint becsületesen és leleményesen végezni munkájukat.

A másik nagy lehetőség azok számára nyílik meg, akik ugyan profán hivatáskörben élnek, de azt Isten ügyének szolgálatával hatják át. Idetartoznak főleg a *szülők*, de ide sorolandó az *orvos*, aki betegeinek nemcsak testét, hanem a lelkét is gyógyítja; a *hivatalnok*, aki igyekszik mások ügyét előmozdítani; a *földműves* és a *munkás*, aki igyekszik mások életét boldogabbá tenni; a *kereskedő*, aki igyekszik minél jobban kiszolgálni a hozzáfordulókat. Bár ezek közül legtöbb nem is a természetfölötti apostolkodást valósítja meg, hanem a szociális jólétet mozditja elő, hogy ezáltal emberibb legyen az életünk, és az anyag ismét megszentelődjék annyiban, amennyiben Isten akarata szerint az emberek becsületes szolgálatában áll.

Villámmunkák

Legtöbbünknek mégis az ú. n. *villámmunkák* felelnek meg. Sokan panaszkodnak: nem érek rá, nem kapok munkát, nincs nagy tehetségem, és közben elszalasztják Isten országának apró villámmunkáit. Pedig ezekből az apró kis részletmunkákból bontakozik ki Krisztus országában Krisztus békéje éppúgy, mint ahogy apró bűnöktől züllik le a társadalmi élet.

Isten országa ugyanis nem más, mint *Isten közelsége*. Ahogy a nap közelsége indítja meg az életet a földön, éppúgy Isten lelkének kiáradása rajtunk keresztül valósítja meg részletében Isten országát. Márpedig Szent Pál szavai szerint *Isten országának szelleme nem étel és ital, hanem igazság, béke és öröm a Szentlélekben*. Épp azért, „*ahol az Igazság van, ott van Isten*” (Miguel Cervantes). Tehát úton-útfélen közelíthetjük Isten természetes és természetfölötti igazságait, szóval, sajtóval, magatartásunkkal.

„Opus iustitiae pax” — a *béke az igazságosságnak műve*, tehát az igazságosság és szeretet ezernyi apró finomságával, alamizsnával, szíveséssel, szolgálattal honosítjuk meg a békét környezetünkben és tesszük a mi kis világunkat a mennyország boldog kicsiny előképévé; — *öröm a Szentlélekben*, tehát Isten szellemét árasztjuk szét a mosolyban, a gyermekek vidámságában az egészséges jókedvben, a vigasztalásban.

A katolikus léleknek tehát állandóan őrsegen kell állania: mikor jön a boldog óra, Krisztus érkezése a testvérekben, az eseményekben, állandóan készen legyünk jelentkezésre, mécses legyen kezünkben, mint a boldog szűzeknek.

Az élet telje

Ezekután már az apostolkodást nem tartjuk afféle szabadidős foglalkozásnak, amelyet hetenkint egyszer két órahosszat üzünk, hanem olyan természetesnek találjuk, mint amilyen természetes a lobogó tűznek, hogy világítson és melegítsen, s ha elfojtják, elhamvadjon. Atólelünk *minden imát, munkát és szenvedést*, mert tudjuk azt, hogy ezzel gyarapítjuk a lelkek megújulásához szükséges kegyelmi tőkét, megragadunk minden pillanatot, mint az Isten boldog ajándékát, hogy apostolkodhassunk.

Nem látunk többé az apostolkodásban, a hierarchia szolgálatában afféle megalázó „papinaskodást”, kifutófiú szerepét és kulizást a plébánia lelki üzemében (bár Krisztusért semmitől sem szabad visszariadnunk), hanem büszkén és boldogan *Krisztus munkatársainak* valljuk magunkat, akik éppúgy hivatott apostolok, mint a papok, csupán a működési körük más, hiszen „*Isten különös kegyelme hívta meg és választotta ki a munkára, amely a papi tevékenységtől kevésbé különbözik*” (XI. Pius: Laetus sane nuncius). Isten ügye mindannyiunknak ügye.

*

Patmos szigetének látnoka tudná káprázatos színekben vázolni az új sereg felvonulását az *isteni Bárány* oltára köré. Még nem a megdicsőültek fehér köntösében járnak, hanem olajos munkaruhában, sáros csizmában, hétköznapi civil ruhában sereglenek föl az új katonák. Fejük körül még nem ragyog az égiek glóriája, de annál inkább sötétlik barázdás arcuk körül a kenyérgond, a roppant felelősség nyomasztó árnya, gyárkémények szennyes füstje, a gúnyolódás sziporkája.

Életük véres és fájdalmas, mint a Bárányé. Nyíltan, nyugodtan leszámoltak azzal, hogy mégis szeretetből életüket kell adni felebarátaikért. A gondtól és fájdalomtól végigszántott arcokon mégis átver az örömmel tiszta mezei virága, amelyet a megdicsőült *Bárány*, az égi *Magvető* szórt el a lelkük talajába. Mert jó nekik így élni, értelmes dolog egy életet kamatoztatni, nagy boldogság megújult lelkek örökségével meghalni, az isteni *Gazdát* éberen megvárni, a talentumok kamatját busásan learatni. Olyan nagy öröm, hogy még a vesszőzések után is örömmel jönnek ki a gazemberek sátáni sinhedrionjából: „Magasztalja lelkem az Urat...”, mert nagyot tett vélem az Úr: Isten munkatársává fogadott.

Kollár Ferenc S. J.

Védjük meg Isten városát!

Ma szélteben-hosszában búrjánzanak a minden rendű és rangú elméletek, szekták, hóbortosságok. „Új babonák” születnek nap mint nap!

Csillagokból jósol az *asztrológus*, falragaszon hirdeti magát a fővárosban. Nyilván meg is él belőle! S aki őt felkeresi, bizonyára hallgat is rá valamit.

Kézből, arcvonásból, mozgásból mondja meg a „*karakterológus*” a jellemedet, s te — hiszel neki!

A spiritiszta *szeánszok* látogatottabbak, mint valaha! Dicsekszenek ez *őrültség* megszállottai, hogy megint... és megint... és megint a szellemek.

Telepátia, clairvoyance, kuruzslás, ima-lavinázás hódítja mindenfelé a szegény, becsapott emberiséget. *Amulettek, talizmánok* fityegnek (magasrangú) hölgyek nyakában; de a férfiak is szívesen zörgetik kis *fétesieket* pénztárcáikban.

Ne is beszéljünk a *kártyavetés, álomfejtés, kristálynézés, hipnózis* eltévelyedett útjairól!

Egy tény: Aki ezeknek a modern babonáknak adja fejét, az hisz is bennük! Sőt: e hitét nem is szégyenli, megvallja! Mi több: hirdeti és terjeszti!

Aki megvall engem . . .

Annál sajnálatosabb, hogy az igazi katolikus lelkiség emberei megvéka alá rejtik a hitüket! Immel-ámmal beszélnek a hit valóságairól, lehetőleg kerülnek mindent, ami kényelmetlen helyzetbe hozná őket a más-hitűek, más-elvűek előtt!

Evezzünk csak lassan, a part mentén, — gondolják; s így is tesznek! Arra meg, hogy mélyebb vallásosságukat meg is védjék, egyáltalán nincsenek felkészülve! Azt mégcsak megteszik, hogy egy-egy *durvább* elszólást rendreutasítanak (Isten, Egyház, papság, akaratszabadság, lélek halhatatlansága érdekében). De arra, hogy a saját *bensőségebb* hitükért, hitéletükért kiálljanak, kevés példa van.

Pedig ide is, még csak igazán ide vág Jézus szava: „*Aki megvall engem az emberek előtt, én is megvallom őt mennyei Atyám előtt.*”

Más sem teszi! Más is hallgat!

Miért éppen én legyek hitvalló?

Hogy más mit tesz, az nem a mi dolgunk. Elég a napnak a maga baja, embertársunknak is! Ki-ki önmagáért ad számot! Meg aztán, ha mindenki így gondolkoznék, soha nem haladna Isten szekere egy kerékvágásnyit sem!

Miért éppen te? Mert Isten téged szemelt ki a névtelen milliók közül! Isten pártjára állni s e pártot propagálni: nem alamuszi jámborkodás, hanem világhódító küldetés! Erre a felséges hivatásra vagy jelölve, ne utasítsd vissza! Szinte mohón kellene megragadnod az alkalmat, hogy van módod akár csak egy jottányit is tenni a szent hitért. Miért éppen te? Kérdeznél-e ilyet, ha egy zacskó aranyat találnál az úton? S itt többről van szó, mint zacskó aranyról! A drága kincsről, melyért — az Evangélium szerint — az ember mindenét eladja, csak-hogy megnyerhesse!

*Van nekem elég ügyes-bajos dolgom!
Söpörjön mindenki a maga portáján!*

Csakhogy az ám a baj, hogy az *ördögök* nem szeretnek söpörni a saját portájukon, hanem csak — nálunk. Nyilván az ő portájukon szenny és ganaj van, nem szívesen szagolják! Mármint, akard vagy nem: eljönnek sepregetni hozzánk! A gúnyolódó csipkelődés, a szemenszedett rágalom, az ostromba támadás elől ki nem térhetsz. Eléd toppannak és számadásra kényszerítnek! Ne is ijedezz hát tőlük, mint a gyermek a sötétben lengő lepedőktől. Nem szellemek azok! Nincs mitől tartani a pokol egész fejedelemségétől és hatalmasságától sem! Feltevé, hogy hű maradsz az isteni kézhez, mely vezet!

Elhiszem, hogy van elég *dolgod* magadnak is! De ha így vesszük, halálig nem tehetünk semmit Isten országáért! Mindig lesz miért reszketni, miért búsulni, miért loholni! A hitvédelem nem egy teendő a sok közül, hanem az *egész életnek*, az egész természetfölötti életnek védelme! Erre nem kell külön idő, hanem csak megragadni a felbukkanó alkalmat! Jön az hivatlanul is, utolér keresetlenül is! Még senki sem késett el az élet asztalától azért, mert közben megvédte Krisztusát! Ellenben ha nem vagy kész követni Jézust s kiállni mellette, könnyen későn érkezel ama másik, örök élet asztalához. Mint egy régi követ, aki a király kegyelmét hozta lóháton, de az elítélt már éppen ki-lehelte lelkét — az akasztófán.

Nincs nekem abból hasznom, hogy másokkal is bíbelődöm!

Haszon? Hát dehogyis nincs! Azt mondja az Úr Jézus: „*ragyogni fognak, mint a csillagok, akik hirdetik az igét*”, válogatás nélkül, papi és világi állapotra való tekintet nélkül! Ez már csak elég „haszon”! De látod, ha ennyire anyagi vagy, már rajta is csiptelek! Vallásosnak mondod magad, de vallásodért — Pázmány szavával — „*kitámadni*” nem mersz. Veszedelmesen hasonlítasz ahhoz, akiről a Titkos Jelenések könyve beszél. „*Sem hideg nem vagy, sem meleg, kezdelek téged kiköpní a számból, mondja az Úr.*” Kiköpetni ha nem akarsz, csak egy út van: légy talpig katolikus, még a hitvallás árán is!

Igy szerzünk „barátokat a mammonból”, értékelt hitünk megvallásából, örök és dicső emléket a ránk szórt ördögi mocskolódásból! Bizony, még az *ördög* is jó valamire és az ő evilági csatlósai. Hogy befogjuk őket — mint a legenda tartja *Szent Kinga* császárnéről — templomépítésre! Isten művének s az evangéliumi küldetésnek betetőzéséhez. Az *ördög* ugyan kívül marad, mint a gótikus templomok párkányain a kőördögök — de te a Templomon belül leszel, megmentett ember-testvéreddel együtt. S Jézussal meg a szentekkel együtt!

*Jézus Szívét nem is merem emlegetni mások előtt.
Kinevetnének érte. Azt mondanák: hát ez meg micsoda „új vallás”?*

Csakhogy éppen a Megváltó Szíve kívánja azt, hogy *beszéljünk róla*! Be akar vonulni a palotákba, a családokba, szobák falára, pénzek ércére, zászlók selymére. Nem szeretheti Jézus Szívét az, aki nem teljesíti — erőihez képest — az Ő legszentebb óhaját!

S az emberek véleménye? Sokszor olyan, amilyent megérdemlünk! A gyáva, dib-dáb hitvallókat elhallgattatják, a kiálló — legalább is — kivívja a kívülállók *tiszteletét*. Meg kell magyarázni az embereknek, hogy a *Jézus Szíve-tisztelet nem merőben új*, s főleg nem *idegen* a katolicizmus körében. Sőt éppen ez a katolicizmus mai alakja! Nem „új vallás”, hanem az új vallásosság gyújtópontja! Tartozunk önmagunknak és Jézus Szívének azzal, hogy *megvédjük az isteni Szív érdekeit*! Ez nem kevés, de nem is sok; mindenesetre a legkézenfekvőbb, amit számonkér tőlünk egyszer az érettünk dobogó és ellentmondóinak szívét is meghódítani akaró Szív!

Gábor atya.

A férfi apostoli küldetése a családban

A családi élettel kapcsolatban még a jó katolikus körökben is egészen furcsa és ferde felfogás kezd általánossá válni. A házasságot, a családalapítást hovatovább úgy tekintjük, mint egy isteni *engedményt* és *kisegítést* ösztönös evilági életünkben. Emberek vagyunk és a fajfenntartás hatalmas erejű ösztöneit nem mindnyájan tudjuk lakat alá tenni, Isten országa kedvéért (v. ö. Mt. 19, 12.) teljesen feláldozni. Az irgalmas Isten megérti emberi gyengeségeinket, hiszen Ő a természet alkotója és nem akar bennünket lehetetlen feladatokra kötelezni: ezért engedelyezi, szabályozza és segíti kegyelmével a családalapítást... Ez a lelkek mélyén mindinkább elburjánzó közfelfogás nagy mértékben vétkes abban, hogy a keresztény családalapítás *kegyelmi küldetés, hivatás* jellege szinte teljesen elhomályosodott lelkünkben.

Isten gondolata a házasságról

Pedig Isten gyönyörű és fenséges elgondolásában a házasság szentsége, a fölkenés az élet szolgálatára nem csupán engedmény és orvosság az ember számára (a bűn révén ezzel a jelleggel is bír, de ez nem a lényeg!), hanem elsősorban is és lényegében szent *élet-föladat, hivatás, kegyelmi küldetés*. Olyannyira, hogy kötelességmulasztással vádolható az, aki elegendő mentő ok nélkül meghátrál ezen feladat teljesítése elől! Félreértések elkerülése végett azonnal meg kell jegyezmem, hogy a kötelességmulasztást itten nem szabad jogászai értelemben vennünk és mulasztás bűnében elmarasztalnunk mindazokat, akik családalapítási hivatásuknak eleget nem tesznek. Itten alanyi, *lelkiismereti* kérdésről van szó. Ha elhanyagolom Isten kegyelmi hívását, — tehát nem elrendelő és mégkevésbé tiltó parancsról van szó, hanem kegyelmi meghívásról, mely *szabad és önkéntes beleegyezésre* appellál — még nem követtem el bűnt, csupán *semleges álláspontot* foglalok el Isten és a világ között. Ismétlem, ez még nem bűn és mégis az Úr Jézus megítélése szerint ez a se hideg se meleg állapot legveszélyesebb helyzet az ember számára (v. ö. Titk. jel. 2, 15—16; Mt. 6, 24. és Mt. 12, 30. sk.).

A házasságnak, a családalapításnak krisztusi küldetés jellegére szeretnénk egészen határozottan rámutatni, s hangsúlyozzuk, hogy ez a világi katolikus férfi első és legfontosabb apostoli feladata, az *általános papság legigazibb gyakorlata*, tehát igazi, a legkomolyabb és legfelelősségteljesebb krisztusi küldetés. Ilyen értelemben mondhatjuk, hogy a házasság szentsége rendben az egyházi renddel áll legszorosabb viszonyban és a férfi családfői szerepében valóságos *papi tisztelet* tölt be. A családfő a családi élet kicsiny közösségének igazi papja, Isten előtt felelős pásztora, szószólója és közvetítője. Ez a férfi számára az ő természetes főégi helyzetéből

származó (v. ö. I Kor. 11, 3.) sajátos apostoli küldetés, mely által és közvetlenül szervesen kapcsolódik bele a hivatalos krisztusi papság hierarchikus egyházépítő munkájába. Az Egyház legkisebb életsejtjének, a keresztény családnak fölépítése, gondozása és vezetése a katolikus világi férfi legszebb, legeredetibb és legteljesebb krisztusi feladata.

A családfő valóban papja családjának

Az újkor nagy pápai minden kétséget és további vitát kizáró világossággal leszögezték, hogy a keresztény világ belső megerősödésének diadalmas újjászületésének legfontosabb alapföltétele a keresztény családi élet helyreállítása. Ezzel a megállapítással máris adva számunkra a világos és határozott *célpont* apostoli munkánk és erőfeszítéseink számára. Most már csak azt kell tisztáznunk, hogy mire vár ez az apostoli feladat és gyakorlatban hogyan kell munkához látnunk. Ennek a kérdésnek eldöntéséhez előbb azonban a betegség okát kell tisztáznunk.

Krisztusi világnézetünk alapján nagyon is jól tudjuk, hogy minden fizikai és szociális rossznak gyökere a *bűn*. A család szét-hullásának folyamatában is tehát a teremts örök logikája kell hogy érvényesüljön: a lázadó teremtmény ellen föllázad a neki alárendelt természet. Ha mármost elfogadjuk azt, hogy a *férfi* valóban a család feje, úgy a család szétbomlásáért is elsősorban *őt* kell felelősségre vonnunk. Ő, a családfő ezen szent elhivatottságában megtagadta Isten szolgálatát, „királyi papságát”. Ezért lázadnak föl az ő immár profán, tehát erőszakos, hatalmi jellegű uralma ellen mindazok, akiket Istennek a természet rendjében megnyilvánuló örök akarata az ő uralma alá rendelt: az *asszony* és a *gyermek*.

Hogy ezt a folyamatot világosabban megérthessük, mindennek előtt a férfi főségi, papi szerepét kell tisztáznunk.

Az ősi papság

A papi feladat lényege a *sacra potestas*, szent, Istentől nyert hatalom s ennek erejében közvetítés Isten és az emberek között. A pap isteni küldetésénél fogva Isten helyettese, az Ő nevében az életnek, mint Isten ajándékának sáfárja. Félreértések elkerülése végett azonban jó lesz már most különbséget tennünk az atyaságból származó természetes papság — ennek birtokosa volt *Ádám* az ősboldogság állapotában, mint később látni fogjuk — és a természetfölötti papság között, mely a megváltás új rendjében valósult meg Krisztus Urunk által. Tehát a természetes papság alatt nem csupán a nemzés fizikai életközvetítését kell értenünk, hanem bizonyos szent lelki tartalmat is. Gondoljunk az ószövetségi *pátriárákra*, *Abrahámra*, *Izsákra*, *Jákobra*. A pátriárka atyai tisztének gyakorlása által nem csupán az életet adta tovább, hanem egyszersmind hordozója volt és továbbplántálója az isteni *ígéretnek* is. Innen életadó atyai tevékenysége valós, tudatos papi jelleget nyer.

Bár már maga a *fizikai atyaság* is a mennyei Atya életet adó, életet továbbplántáló munkásságának közvetítője. Ezért mondja Szent Pál egyik igen mély értelmű mondatában a mennyei Atyáról, hogy *belőle származik minden atyaság a mennyben és a földön* (Ef. 3, 15.). Ezt a fonséges hivatást nyerte Ádám férfi mivoltában

és ennek az örököse minden férfi. Az élet papsága azonban nem merül ki csupán az élet továbbadásában a nemzés által, hanem fennáll és folytatódik a *nevelésben* és a *gondoskodásban*. Amint a nemzés által a férfi papja Isten teremő, életadó tevékenységének, úgy az övéiről való gondoskodásban az isteni Gondviselés papi szolgálatát végzi.

Ebben a második fázisban már kitágul az atyaság fogalma s nem csupán azokra terjed ki, kik leszármazás útján tőle erednek, hanem mindazokra is, kik emberi gyengességük, tehetetlenségük folytán az *erősebb védő szárnyai* alá húzódnak. Ebben a tágabb értelemben a férfi papi feladatköre, hatalma és felelőssége kiterjed *munkásaira, alárendeltjeire, beosztottjaira* is.

Kimutattuk tehát, hogy a férfi családfőisége nem csupán olyan helyzeti jellegű, mint amilyennel kívülről tekintve a fej bír az emberi testben, hanem valóban isteni küldetést, papságot jelent. Isten örök terve szerint, ha Ádám nem vétkezik, a természetfölötti élet a természettel csodálatos harmóniába olvadt volna s testi leszármazás útján plántálódott volna tovább olyan összhangban és olyan hatalmas erővel, mint ahogyan Isten szeretete az első emberekre kiáradt. Ennek a szeretetnek, az *istengyermekségnek* forrását azonban egyszersmindenkorra elzárta összüleink bűne. Bár a nő vétkezett előbb, az Úr mégsem fogadta el Ádám szánalmas védekezését. Hiszen ő volt a *fő* és legszentebb hivatását, főségét gyalázta meg, mikor a női gyengeség megsegítése helyett annak rab-szolgája lett. Itt van elvetve a *nő lázadásának* magva. Gyengesége útján teszi a férfit gyengesége rabjává és állítja szolgálatába.

Ugyancsak itt találjuk meg a férfi főségi tekintélyének lehasznátlását. Aki amiben vétkezik, abban leli büntetését. Ádám bűne még ma is eleven és hatékony a férfivilágban és bevallhatjuk egészen őszintén, hogy a férfi vallásos életének zátonyrafutása legtöbbször a *nőproblémánál* kezdődik. Kétségtelenül legtöbb bukásnak ez a leplezetlen, őszinte története: a férfi, a család hivatott feje, az élet papja megszenteltségleníti atyai tevékenységét és azt a női vagy még züllöttebb fokon saját érzékisége kielégítésére használja fel.

A bukás tehát fölbontotta az ősboldogság állapotának gyönyörű összhangját. Az ember föllázadt a természet alkotója ellen és e tettével kirobantotta a természet lázadását saját magával szemben. A kegyelmi kiválóságot, az istengyermekség ajándékát teljesen elvesztette, de *természetes atyasága sem maradt meg a régi állapotban*. Ami azelőtt ösztönös könnyűséggel, szinte önmagától adódott, a bukott állapotban terhes, verejtékes feladattá vált, mellyel szemben az ember csak kemény küzdelem árán, csak némiképpen, csetelve-botolva tudja megállni a sarat.

Ebben a kétségbeesett keserves helyzetben, mikor a férfi családfői-papi szerepe távoli eszmény, melyért küzdeni szép, de elérni gyakorlatban teljesen lehetetlen, jött az isteni segítség a megváltás által. Megjelent az *új Ádám*, Jézus Krisztus.

Férfi volt, ezzel is mintegy jelezve, hogy elsősorban a főnek, a férfinak méltóságát akarja eredeti tisztaságába visszaállítani az Ő természetfeletti királyi papsága útján. A krisztusi papság tehát

nem szünteti meg a természetes atyaság papi, közvetítői elhivatottságát, hanem azt a megváltás kegyelmi rendjébe beágyazva akarja helyreállítani. Azonban ezen az „új emberi” vonalon — Szent Pál kedvenc kifejezése — új helyzettel állunk szemben. Az új emberiség új életgyökeret kap. Már nem a testi leszármazás útján leszünk Isten gyermekei vagy az isteni ígéret birtokosai, mint az ősalápotban és az őszövetségben, hanem a *vízből és Szentlélekből való újjaszületés* révén. Bár ezáltal mindnyájan részeivé válunk Krisztus királyi papságának, mégis itten egy új értékrend, egy új hierarchia alakul ki, melynek alapja nem a testi leszármazás, hanem kegyelmi kiválasztás.

A keresztségben Isten gyermekei leszünk, de mint *most* született gyermekek (I Pét. 2, 2.) még csak passzív, szenvedő élvezői vagyunk a krisztusi életnek. Egyedüli kötelességünk, hogy olyan hűséges, meleg ragaszkodással csüggyünk az Egyházon, mint ahogyan a gyermek tapad életet adó édesanyja mellére, a világnak pedig, a sátánnak és a bűnnek ellene mondjunk.

A bérmlás szentségében a krisztusi *nagykorúság* pecsétjét nyerjük s ezáltal megkapjuk az apostoli élet általános küldetését. Aktív, cselekvő hordozói leszünk a krisztusi életnek, építő munkásai Krisztus titokzatos testének. A bérmlás azonban még csak általában kötelez hitvalló életre az egész világ színe előtt.

Mihelyt azonban a természet szava a nagykorúság elérése után a test teljes érettségének beálltakor *családalapításra* ösztönöz, új hívó kegyelmi szó hallatszik a keresztyény lélekben. Ez nem csupán kísérő zöngéje a hús és vér dobolásának, hanem felhívás a konkrét felelősségvállalásra, a krisztusi élet felelősségteljes papi szolgálatára. Az Úrnak tervei vannak velünk, a megváltás munkájából adna részt. De mivel ez a munka felelősséggel jár, nem parancsol, hanem kérdez és hív, mint annakidején *Izaiás* küldetésekor (v. ö. Iz. 6, 8.).

Amint tehát a költő írja a magyar nőhöz: „*a kisdeteknek néma szája kér, hogy adj nekik anyát*”, úgy írhatnám én is az Úr nevében a nagykorú katolikus férfiaknak: nézd az *életet*, amint dúsan sarjad és vágyakozva nyújtja ágait és tárja ki virágait a nap felé, de nem bír fölemelkedni a földről. Tirátok vár, a férfi kemény gerincére, hogy fölemelje a porból és sárból, mert itten menthetetlenül beszennyeződik és elfojtja a dudva. Csak ti menthetitek meg az életet, mert titeket teremtett az Isten egyenes szilárd karónak az élet szőlőtőkéje számára, hogy az a magasba kúszva a krisztusi élet édes borát érlelje.

Ha tehát hasonlattal akarunk élni, a *házasság* szentségének fölvételét — melyben a természet szava szerint is a férfié a cselekvő szerep — legjobban ahhoz a pillanathoz hasonlíthatjuk, mikor az egyházmegye hajdanában választott püspökét *fölszentelték* és ezáltal vállalta a felelősséget a krisztusi nyáj egy meghatározott részéért. Ugyanígy, habár más módon, de nem kisebb mértékben vállalja a férfi a család gondját. Tehát neki is ilyen szellemben kell választottját az oltár elé vezetnie, abban a szent tudatban, hogy ő mint a család feje, abban *Krisztus helyettese* s az Ő királyi papságának vált részesévé.

(Folytatjuk.)

C. H.

Családi liturgia

Régen, mikor még az élet nem pogányult el ennyire, más volt a liturgiának és a mindennapi cselekvéseknek kapcsolata. A kettő szorosan egybefonódott, egyik a másiktól ihletet kapott és tüzet; a hit valóságosan beszívárgott a házba, lakószobába, családi életrendbe, mindenbe!

A középkorban mi volt a nép látványossága és szórakozása? A templomi liturgia, ahol a papok *misztérium*-játékot rendeztek, táncolták szent táncaikat. És a nép? Tanult a papoktól! Akkor is, amikor már az Egyház kitiltotta az elfajult misztériumokat a szentélyekből. Így keletkezett a *betlehemezés*, *virgácsolás*, *háromkirályjárás*, *pünkösdölés* stb. szokása. Még a *mulatságot*, *menyegzőt*, *születést* és *halált* sem lehetett elképzelni az Egyház egészen szoros kapcsolása nélkül! A középkorban még a *farsangolás* is sokszor a templomkertben történt!

S amit a templomból hazavittek! Mondjuk, a vízkereshti *szentelt vizet*, a gyertyaszentelői *szentelt gyertyát*, a húsvéti *szentelt kalácsot*. Alkalmazásuk, beiktatásuk a családi életbe egészen bensőséges és ünnepléses volt. A *szentelmények* bizony nem tengtek-lengtek a templomok hideg falai között, hanem ott repdestek a lakószoba meghitt bútorain. Mi több, még az istállóba, szántóföldekre, gyümölcsöskertbe is eltaláltak! Így fonta be — az európai népek s köztük a magyarság életét — Krisztus áldása a liturgián keresztül!

Ma a helyzet más! „A vallás magánügy!” — ezt a jelszót nem volt elég ezerszer megcáfolni; a vallás — sajnos — mégis leginkább magánügy lett. Pedig szent vallásunknak egyetemes üdvöztető szándéka, általános átható ereje van! Nincs más út az élet meghódításához, mint *vissza* a régiak hitéhez! Még akkor is, ha pillanatnyilag nehezen megy s a szokásos vallási álomkórsgázból nehéz ébredezni. Még akkor is, ha a mai idők városi embere szívesebben ájtatoskodik *csak* a templomban és húzódzik a még „*családi szentóráktól*” is. Még akkor is okulnunk kell a régiektől, ha ezért gúny, ajakbiggyesztés jár közvetlen környezetünkől is érte!

Am a régi vallásos népi szokások nem kizárólag szabják meg, hogy mit tegyünk *ma*. Meg kell kérdeznünk a máttól is! Az élet a középkor óta nagyot haladt, gyorsan nyomába kell szegődnünk, — és épp ezért modernnek kell lennünk, *mainak és időszerűnek*, a családi liturgia bevezetésében is! Vannak a 20. századnak is formái, erőhatásai, magatartása, mely nem idegen a vallás bensőségesebb ünneplésétől. Csak a spiritizsita *szeánszoknak* családokban lefolyó bizarrságaira gondoljunk: ha az ördög ki tudja használni a családi összejöveleteket a maga céljaira, — s Istenem! de kihasználja! — akkor használjuk ki mi is — lelkünk épülésére!

Az alábbiakban kísérletet közlünk a családi liturgiának egyetlen ünnepére, pünkösdre. Az első részben bemutatjuk, hogy volt *régen*; a másodikban: mit lehetne *manapság* tenni. (Kérünk szíves hozzászólást, hogyan vált bel!)

I. Piros pünkösdi régen.

Pünkösdi a *Szentlélek* leszállásának ünnepe — egyházi részről. Viszont a *tavaszi* is teljes pompájában áll ekkor már, amit pogányok szerte a világon megünnepeltek és ünnepelnek. Pünkösdkor állt ki *Szent Péter* s prédikációjára egyszerre 3000 férfi keresztelkedik meg. Századok múltával az *európai pogány* népek is megtérnek, s erre emlékezni legjobb pünkösdkor. Csakhogy e népek hozzák még *tavaszi virág-ünnepüket* is! Az Egyház ezeket is megkereszteli! Így aztán: vallásos liturgiából és világi népszokásokból alakulnak ki a pünkösdi szokások.

Kürt, csóva, rózsacső . . .

A Szentlélek eljött a jeruzsálemi házban nagy szélzúgással az apostolokra. Ezt érzékeltetni kellett! Megszólaltatják hát a szentmise „ünnepi éneke” előtt a *kürtöket* és *harsonákat*.

Tüzes nyelvekben jött a Szentlélek? Ezt is jól esett utánozni; tüzes *kócot*, *csóvákat* dobáltak hát a templom mennyezetéről alá. Veszedelemes ábrázolás volt ez! Hamar pótolták a tűznyelv színében égő *rózsákkal*. Ebből lett a híres „*pünkösdi rózsá*” neve. A rózsát aztán hazavitték, s a lányok koszorújukba tűzték. („Rózsás húsvét”-nak is hívták a pünkösdt!)

De *ostyát* is hullattak a rózsá mellett az égből; ez a *felhőt* jelképezte. Meg *galambokat* is engedtek helyenkint szét a templomban; a galamb a *Szentlélek* képe. A galambok bizonyára visszatáltak régi gazdáikhoz s vitték magukkal — a néphit szerint — a Szentlélek áldását.

Pünkösdlés

Szép, nagyon szép szokás volt ez régen! Eladó leányok ünnepe! Fehér ruhában, rózsakoszorúval a fejükön mentek „pünkösdlőni”. A „*pünkösdi királyné*” fehér fátyollal van letakarva, másik két leány fogja kezét, kettő meg előttük halad. Az egyik előlhaladó a királyné *vőlegényét* jelképezi, az táncol vele játék közben. Ketten meg mögöttük járnak; az egyik a „*násznagy*”, a másik a „*zsákos*”; ez szedi össze az ajándékokat. (Szegedi változat.)

Megy tehát a menet és beköszönt a házakhoz: „*Dicsértessék a Jézus, szabad-e pünkösdlőni?*” Ha beengedik őket, énekelnek, táncolnak. Részlet az énekükből (több százados énekek ezek!):

A pünkösdenek jelős napja,
Szentlélek Isten küldötte,
— Erősíjje mi szívünket —
Az apostolokra.

Tüzes nyelveknek szólása,
Úgy mint szeleknek zúgása,
Leszállván az ű fejükre,
Nagy hirtelenségbe.

Mínénkünk adassék Szentlélek malasztja,
Melytől árnyékoztatott a szűzek virága,
Mídon ötlet Gábrriel üdvözléssel áldja:
Testbe öltözött Igét méhibe fogadja.

Bor, búza és gyümölcs,
Förgetegben lézön az Isten áldása,
Az is tibennetők szépen tündököljön,
Mint Kálvária högyekön, eképpen zendüljön . . .
(Újabb ének következik.)

A pünkösödölés ugyan kiveszőben van; de támadt olyan fel-támasztója, mint *Kodály Zoltán*, aki — egyéb vallásos jellegű népszokások mellett — ezt is feldolgozta. *Volly István* pedig új gyűjtések kiadásával népszerűsítette. (Adatok nagyrésze: *Bálint Sándor* jeles műveiből valók: Népünk ünnepei.)

A rózsá titka

A néprajztudóst az érdekli, hogyan tevődtek össze ezek a szokások. Minket inkább az, milyen szerepe lehetett a *vallásos* misztériumnak bennük.

Az apostolok Lélek-várásában részt vett az *apostolok királynéja* is. Nos, Szűz Mária a karácsonyi liturgiában is a *zöld ág* jelképében szerepel. „Betlehemben kivirágzott zöld ág” — énekli a régi népének. Őt *árvékozta* meg a Szentlélek — szent ágra hullott égi árnyék! — s így lett testté az Ige. Nemcsak a „*szüzek virága*” Ő, hanem maga is *kinyílt rózsá*, „titkos értelmű rózsá”. „*Piros pünkösdi rózsá*”: így énekli Máriát Orosz István, a nép nagy énekszerzője.

Szűz Mária hozta le az Igét a földre, Ő hozza a Szentlelket is! Hintsük be hát — az ő jelképére, aki zöld ág — *zöld ággal* az egész háztájékot; bodzát, füzet, rózsagallyat szórjunk szét a lakásban. Így is tesz a nép manapság is még sokfelé. Öltözzünk *rózsás ruhába* — indítványozzák a leányok, s ha csak szerét ejthetik, pünkösdi rózsát tesznek hajukba, imakönyvükbe. Nincs is valamit érő falusi ház, ahol legalább egy pünkösdi rózsabokor ne volna!

A rózsá így lesz a szent szeretet jelképe, majd a szerelemé is (pl. a francia *rózsá-regényben* a 13. században).

Szent Erzsébet rózsái! Igen, ez is hatott a pünkösödölésre. Anyját manapság is úgy emlegeti az alföldi pünkösödölő vers: „jó táncos”, „az ura selyömszál, jó maga aranszál.” Meráni Gertrud ez, a Bánk bából is jól ismert mulatós-táncoló királyasszony; az ura „András bokrétás”, II. Endre király. Talán Szent Erzsébetnek korai *eljegyzését* ünnepli éppen a pünkösödölés, ahogy a szakértők sejtik.

Szűz Mária és Szent Erzsébet: ez a két szent jelenség ihlette a pünkösdi népünnepet!

A „szép leány” jutalma

Ha egyszer szentek eljegyzéséről van szó, kapjon magasztos értelmezést az emberi szépség és ártatlanság! Ebben a szellemben választ a középkor *pünkösdi királynét* (és pünkösdi királyt is). A falu szép és ártatlan lánya nemcsak a profán pünkösödölésben szerepelt, mint manapság, — hanem a templomban is. Még a mult században is volt egy derék pozsonymegyei (Nádasd) plébános, aki alapítványt tett pünkösdi *rózsáünnepélyre*. Az alapítvány kamataiból egy szép és ártatlan parasztleány fejére — díszes keretek között — pünkösdönkint rózsakoszorút tettek. Szépség-királynékat ma is választanak — de mennyire profán és sikamlós keretek között! És még így is: a régi vallásos hagyományból merítenek!

Hogy ezt a koszorút nem külső szépség szerint mérték első-sorban, sejthetjük abból, hogy az Egyház a szépséget mindig lelki vonatkozásban értette első helyen. Pázmány is erről emlékszik meg — három helyen is műveiben! „*Megérdemli*, mint az a szép leány a rózsakoszorút.” A koszorút tehát ki kellett érdemelni. Kozárdon (Nógrád m.) s másutt pünkösdhajnalra lepi meg a legény a lányos házat felpántlikázott „*májustával*”.

A természet virágba borulása, Szentlélek érkezése, az anyagi

és lelki termékenységre való utalás: ezek hullámozzák körül a pünkösdi népliturgiát, ókortól napjainkig, templomtól a kertek pünkösdi rózsáig.

II. Pünkösöd a mai családban

Feltételezzük, hogy a család áll a vallásosságnak azon a kezdő fokán, hogy naponként tartanak valami *közös imádságot*, s van még némi nyoma a karácsonyesti szép szokásoknak. Például az esti imát közösen mondják vagy esetleg kis ájtatosságot végeznek a családi oltár, feszület, Mária-kép előtt. Ebben a keretben milyen szépen illeszkednének az egyházi év ünnepei! Így nem válnék gépiesse és megszokás miatt unottá a közös ima! Minden ünnepnek volna mondanivalója a család számára! *Pünkösödöt* például így lehetne megülni a családban:

Virágos hajlék

Pünkösöd vigiliáján, este díszítsuk fel lakóházunkat. Zöld gally, virág van falun-városban egyaránt. Elsősorban a főhelyen álló oltárkát vagy szent faliképet virágozzuk fel. Aztán a családi képet is! Főleg az ifjú házaspár, menyasszony és vőlegény képét. Pünkösöd: ekkor *jegyezte el* magát a Szentlélek az Egyházzal!

A virágok közül a *piros szín* uralkodjék, ha lehet. Pünkösdi rózsza a legszebb, de más rózsák, más piros virágok is szépen jelképezhetik a piros Szentlélek-lángnyelveket!

A kis menyasszony

Ma a pünkösödölést — eladó leányok helyett — *kislánykák* járnak. Amit lehet, vegyünk át ebből! Például így:

A család vagy rokonság kislánya hófehérbe öltözik. Kis társnői, kis barátai közrefogják. Kezében: pünkösdi rózsza, fején fátyol. Összejön a rokonság (úgyis összejönnek pünkösöd délután); s meghallgatják a kis menyasszonyt és társaságát. Mielőtt azonban bejön a kislány csapatostul, valami *zajt ütnek* a szobában vagy előszobában (jelképezi: a Szentlélek jövetelét). Például: egyszerre dörömbölnek két ajtón.

A zaj elül; a családtagok felállnak. *Imára* kulcsolják kezüket, imádkoznak:

„Jöjj el Szentlélek Uristen! Töltsd be híveid szívét és gyujtsd fel bennük szereteted tüzét.” Miatyánk, Üdvözlégy, Dicsőség . . .

Majd jön a kis csapat, középpött a kis menyasszony, liliommal és rózsával. Az utolsó rózsakoszorúval a kezében.

Az első kislány (a „galamb”) mondja:

Régen a Noé galambja,

Hogy megszűnt a vízőzön habja,

Bárkának ne lenne rabja,

Zöld ágat vitt be ő szája.

En is azért, mint zöld ággal,

Béköszönök hozsannával,

Legyen az Isten ez házzal.

(Atnyújtja a zöld gallyat a házbelieknek.)

Majd táncot járnak; a kis menyasszony tiszteletére. Aztán körbeállnak, a kis menyasszony leül egy trónuskára (székre). Egyikük odalép hozzá, *fölteszi* rá a *virágkoszorút* e szavakkal:

A pünkösdi rózsza
Kihajolt az útra,

Szedje fel a menyasszony,
Kösse koszorúba.

A tánc folytatódik, amelyre így *biztatja* a megkoronázott „királyné” őket:

Ugorjatok lányok,
Ha leányok vagytok,

Hadd csörögjön, hadd pörögjön,
Sári sarkantyútok!

Ezután a kis menyasszony felkel; köszöntése:

Én kicsike vagyok,
Nagyot nem szólhatok,
Mégis az Istennek
Dicséretöt mondok.

Fényes tiszta tükör
A Jézusnak neve,
Egy szép liliomnak
Zöldelő mezeje.

Gyöngé vessző vagyok,
Mindenfelé hajlok,
Szüleim kertjében
Most nyílni akarok.

Hej cinkos, cinkos,
Fehér tulipántos,
Piros rózsavirágos,
Hintsetek virágot
Jézusnak kezébe.

Nem anyától lettem,
Rózsafán termettem,
Piros pünkösdi napján
Hajnalba születtem.

(Elveszik kísérői tőle a rózsát és
iliomot s elhelyezik az oltárkán.)

Kelj föl Úr Istennek
Választott serege,
Mert megtetszettél már,
Egek fényessége.

Mi van ma? Mi van ma?
Piros pünkösdi napja,
Holnap lesz, holnap lesz,
A második napja.

(A versek Bálint S. i. m.-éből valók.)

Végül a *kis menyasszony táncol*, először egyedül, aztán társai-
val együtt. (Természetesen magyar gyermektáncokat!) „Dicsértes-
ség a Jézus!” — zárják be táncukat. A nézőközönség pedig meg-
tapsolja és megjutalmazza a kis pünkösdlőket.

Az esti hódolat

Akár meg tudjuk rendeztetni ezt a kis családi pünkösdlést,
akár nem: az *esti imádságban* feltétlenül szerepeljen az ünnep em-
lékezete.

1. Vegyük elő a *Szunyogh-féle* misszálét s olvassuk el a pün-
kösdvasárnap előtti értekezést.

2. Ezután egy-két percig *elmélkedjünk* az olvasottakon.

3. Majd imádkozzuk el az *ünnepi éneket* (sequentíát) a szent-
miséből. És végezzük a szokásos közös imát, esetleg lerövidítve is.

4. Mindig van mit kérni az Istentől: kérjük a „vigasztalás
Istenét” nagy szenvedésünkben. Szőjük ezt a nagy, egyéni *keresz-
tünket* az imába! Imának ajánlatos az „áldozás utáni ima” (post-
communio): „A Szentlélek ránk áradása tisztítsa meg Urunk, szí-
vünket és határja szívünk mélyéig hatoljon és termékenyítse meg
azt.”

Oltárkánk, lakásunk *felvirágozását* és ezt a *közös imát*, pün-
kösd gondolatokkal fűszerezve: mindenképen megtehetjük! S ez
is már: családi liturgia!

D. Pannonius.

Dolgozók háromsága

„Majd mondá az Isten: Alkossunk embert a mi képünkre s hasonlatosságunkra... Meg is teremtette az Isten az embert: Az Isten képére teremtette.” (Gen. 1, 26—27.)

A szentatyákat roppant foglalkoztatja az a kérdés, mi is tulajdonképpen az emberben az isteni hasonlóság. *Szent Tamás* nyomán a skolasztikus hittudomány is egészen behatóan fejtegeti ezt a problémát; meg is jelöli, hogy az ember szellemi tulajdonságaiban, értelmi és akarati tevékenységében, világalakító erejében és természetfeletti hivatásában kell keresnünk istenadta hasonlóságunkat.

Am az ókor atyáit s a középkor misztikusait — *Szent Agostontól Szent Bernátig* — sokkal izgatóbban érdekli ez a kérdés. Egyik így, másik úgy: mindegyik valami újat hozzáad, valamit elhagy, mindegyik egyéniségét a kérdés-kötegen megcsillantja: szinte imádságos és felséges misztériummá magasztalva, kérdez, kutat a „kép és hasonlóság” után. Olyan kérdés ez, melyet *P. Daniélou* az „elhanyagolt kérdések” közé sorol. A mai, közösségi eszmékkel töltött idők különösen érzik, hogy a legelső és ősközösség, az egységében is háromságos Isten tartogat valami mondanivalót minden közösségnek.

A kérdésnek sok ága-boga van; ebben az írásban egyetlen vonatkozását emeljük ki: a *közösségi ember foglalkozását*. Van-e, lehet-e találni a dolgozó ember, a közösségben dolgozó ember művében olyan vonást, amely a dolgozót Isten képehez tudná hasonlóvá tenni? Található-e a földdel, anyaggal és emberrel küszködő dolgozók számára vigasztaló és felemelő vonás a Szentháromságban, amely ugyan minden emberé elsősorban, de egy-egy csoporté kiváltságosan.

Alapul kínálkozik a dolgozóknak ma annyira divatos háromsága: a *parasztság, munkásság és értelmiség*. Nem mintha más közösségi, sőt egyedi vonatkozást nem lehetne találni a Szentháromság képeire. Csupán azt hangsúlyozzuk ki, hogy a dolgozók e hármasság beosztásában is hogyan szentelhetik meg munkájukat — a Szentháromság tanítványaként.

I. KIRE EMLÉKEZTET A PARASZT?

Ott áll földjén a paraszt, szánt-vet, boronál, tarackot irt, hengerel; kapálja, gyomlálja a kertet, ülteti és szüreteli a szőlőt; állatokat nevel, megfeji a tehenet, irányítja a párosítást; gazdálkodik. Gazdája a teleknek, ugarnak, kertnek, istállónak. Ereiben valami ősiség, őszindulás, őszmozdulás szunnyad; akarata napról-napra kalászbá szökken, gondolata édes aszúborként gyöngyözik a kancsóban. Az ősi erő és mozdulat hőse ő; a *teremtésé*.

Michelangelóról s más nagy festőről is olvassuk, hogy nagy műveiket nem maguk dolgozták ki teljesen. Megadták a kép kontúrjait, rávetették a freskóra a jellegzetes arcvonásokat; de már a részletmunkát másokra bízták. Megadták a festék-keverés titkát tanítványaiknak, utasítással látták el őket; s maguk: nézték művük fejlődését a kisebb mesterek keze nyomán. Ekkép néz ki

a világ is! Mintha az Isten, elhagyva isteni titkainak műhelyét, a *részleteket* a földdel dolgozó emberre bízta volna. Mint óriás szaladt elő az Úr sátrából, ám nyomában zendül az ég is, s lába nyomát utánozza az Ember. Új meg új tavaszt varázsol az Ember a bojtorjános földre, új meg új állatokat, virágokat, füveket és terményeket alakít át, rejtett „gén”-eik törvényei szerint. Így alakul a föld tája, a konyha- és virágkert flórája, a karamok és olákfaunája, így kerülnek új ételek és italok az ember asztalára.

Kihez hasonló hát a földműves? Ahhoz, akihez maga az *Úr Jézus* is szívesen hasonlította: a *mennyei Atyához!* A teremtetést — bár a teljes Szentháromság műve — mégis, hogy jobban megérthessük, a mennyei Atyának tulajdonítjuk. Az Atyaság ős nemzőereje világot vet az evilági élet elindításához is! S ha maga a létbeindítás az Atya műve, a léttel való bibelődés, a „teremtés-folytatás” hordozója is a mennyei Atyának képét hordja különösképen.

Ahogy jár-kél, vesződik, ültet, számvet, beoszt s rányit a természet titkaira a földműves, ahogy el-elnézem bandukoló alakját, csöndes, halk modorát idézem: valóban szinte láthatóan felöltik bennem az Isten-Atya képe. Egy tiszta életű, becsületes szándékú, tehetséges és szent paraszt: csak nézz utána, nem az Atyaság vonását lesed-e meg alakjában? Még a mai, sokszor elfásult és eszményét veszített parasztság is: nem őriz-e valamit az isteni bőségből? „Boldog, ki mindig újrakezd; boldog, kit az élet maraszt; boldog, aki paraszt”. *Adynak* ezek a sorai valóban lényegében illusztrálják a paraszti lelket. Háborúk dúlták, rablások fosztották, hivatalos „beadások” csökkentették a paraszti kezdeményt: ám a termelés mégis ment és megy a saját törvényei szerint. Miként a mennyei Atya is fölkelti napját jókra és gonoszakra; miként az Isten virágok millióit teremti, hogy egy közülük jövőre is kifeszljen; miként az északi fenyők himporának milliárdnyi szemecskéjét szórja a szélbe, hogy majd egypár megtermékenyüljön belőlük.

Nem is csodálhatjuk, ha a pogány rómaiak éppen egy földműves őst, *Saturnust* tettek meg az istenek atyjának; még Jupiter, a főisten is az ő gyermeke volt. A „*paraszt-Apollo*” nemcsak szálló-ige manapság, hanem különböző árnyalattal, tartalmilag azonban mindig egyként megvolt a pogányság számtalan vallásában és eszméiben. A földműves munka akkor kezdett megvetés tárgya, rabszolgák kényszere lenni, amikor az egy Isten hit is sok isten hitté kezdett válni; amikor az Isten atyai szerepét a hivatalos ceremóniák érdekeltsege váltotta fel. Az ősvallások, köztük a finn-ugoroké is, „*ős-öreg*” a természet ura, a föld rokona; s ebben a szerepében az atyaság jelképe.

Aki az esőt adja...

De nemcsak mintegy teremtető tevékenysége miatt viseli a mennyei Atya képét a paraszt, hanem: mert igen-igen *tügg* is minden jó ősforrásától, az égi Atyától. Nem magára hagyottan dolgozik hát a föld embere, hanem az eke szarván ott nyugszik az isteni kéz is. S bár az isteni együttműködés minden cselekvésre vonatkozik, a földműves munkában ez különösen *érezhetővé* is válik. „Az embernek az Istennel kell a marokba köpni!” — hirdeti nagyon is találóan a német közmondás. „Ha Isten akarja, elsül a seprűnyél is”, vagy ahogy a magyar közmondás mondja: a kapanyél. Az Isten ugyan nem szokott kapanyelet elsütögetni, de azért a szorgalmas kapavágások után megadja a természet kincseit.

Ám ez soha annyira nincs biztosítva, a legszorgosabb munka után sem, mint pl. az iparos munkánál. Lehet, hogy a paraszt

minden szaktudását vezette a földbe, a legjobban pácolt, féregtelen magvakat szórt el, varjak sem tizedelték a mezőt, még az időjárás is kedvezett: s mégsem lesz aratás. Mert elverte közben a jég, fölemésztette a sáska, elsorvasztotta a kései aszály, megégette a tűz. „Sem aki ültet, sem aki öntöz: hanem aki a növekedést adja, az Isten.” (I Kor. 3, 7.) „Az a föld, amely beissza a gyakran ráhulló esőt és alkalmas növényt terem azoknak, akik azt művelik, az Istentől nyer áldást.” (Zsid. 6, 7.)

A földműves a mennyei Atya képében, mintegy annak helyettese, művének folytatója és hordozója. „Enyém a föld, — szól az Úr — ti csak jövevények és zsellérek vagytok mellettem.” (Lev. 25, 23.) S mint a gazda, le-letekint az Úr magasságos mennyboltjából, mennyire hű hozzá dolgaiban az ő utódja és megbízottja. „A földet a te Urad, Istened mindenkor megtekinté és rajta vannak szemei az esztendő kezdetétől annak végéig.” (Deut. 11, 12.) S ha ez a hűség maradandó, ha a paraszt igazán fogja az Isten kezét, az Isten mellette áll és nem hagyja cserben. *Szent Vendelnek*, — aki skót királyfiból lett önként béressé — és *Szent Izidor* spanyol zsellérnek életében olvassuk, hogy míg ők imádkoztak, angyalok szántottak helyettük. Izidorus maga is mondotta, hogy Isten angyalai bármely pillanatban készek őt segíteni a földművelésben. Ezen ne is csodálkozzunk: Isten a dolgozó paraszt mellett áll, csak észre kell venni Őt! Olyan szépen hirdeti a 64. zsoltár:

Uram, meglátogatod a földet és elárasztod,
Bőséges javakkal elhalmozod.
Barázdáit megítatod,
Termését megsokasítod,
Eső hullásának örvendezik a vetés.
Áldással koronázod jószágod esztendejét.
Mezőid bőséggel megtelnek,
A puszták legelői megkövérednek,
Vidámságot öltenek a halmok.
Ellepik őket a juhok és kosok.
Gabonában bővelkednek a völgyek,
Örvendeznek és éneket zengenek.

II. KIRE EMLÉKEZTET A MUNKÁS?

A földműves termeli a föld javait; a *munkás* — ha e fogalmat kissé kitágítjuk — nagy általánossággan: *átalakítja* a használhatóvá teszi e javakat.

Az agyagot kiássa a kubikus; de fazekat, majolikát, vázát a fazekas, porcellánégető s email-festő készít belőle. A gyümölcs csak vörös bor, nevető kajszin, aranyló búza a termelő kezében: a feldolgozó műhelye párlatot, zamatot, keményítőt, cukrot, fehérje-kivonatot varázsol ki azokból. Vasekét ad a faekék helyett a gyári munkás a parasztnak s nyírfabocskor helyett szattyáncsizmát a csizmadia.

Am a kézműves dolgozót nemcsak a parasztság és munkásság egymásrautaltságában, hanem a munkás kéz egyetemes küldetésében is szemügyre kell vennünk. Az élet bármily szép is az első termelő, az ősi teremő munkája nyomán: amióta az első bűn rászakadt az emberiségre, azóta éppoly szükség van a kétkezi munkások seregére is. Talán nem így lett volna, ha Ádámban mindannyian el nem bukunk; talán az Éden terület-asztalkája, ha dolgozni kellett volna is — könnyebben adta volna elő titkait és találmányait. De ma? Mennyi könnynek, vérnek, csüggedésnek és kísérletnek kell történnie, amíg egyetlen vonatkerék tökéle-

tesítéséhez elérkezik a szaktudás. Szinte látjuk egy-egy újítás mögött a munkások százazreit, akik mind arra voltak jók, hogy pl. a szénnek ne 12, hanem 15 %-át lehessen hasznosan felhasználni. Valóban az össz-munkásság nem tesz mást, mint saját életének elfogyásával szolgálja az emberi életet, a civilizációt és anyagi műveltséget. Ebben a tekintetben ide sorolható a *kereskedő* is; már az olyan kereskedő, aki nem csupán üzletnek nézi foglalkozását, hanem érzi a kereskedés fontos szerepét az emberélet könnyebbé tételében. A szolgálatban, melyet a termelő és fogyasztó között végez.

Kiszabadítja a munkásság az anyag erőit, felszínre hozza szunnyadó hatásait. Folyton simítja javítja, esztergályozza, cizelálja azokat a szereket és eszközöket, melyek az Ember kényelmét és megkíméltségét célozzák. *Emberi értelmű megváltói munka* ez, valósággal megváltja a munkásság az emberiséget a több-munkától, az ősi civilizálatlan elhagyottságtól, a barlanglakók kezdetleges eszközeitől kezdve napjaink precíziós műszeréig.

S ebben az anyag-megváltó munkában kire hasonlítana a munkásság másra, mint a mi Urunk *Jézus Krisztusra*? Jézus nemcsak lelkileg — az eredeti bűn lelki következményétől — válthatt volna meg, hanem megszabadíthatott volna testileg is bennünket minden Ádám-szülte salaktól. Nem tette! A hittudósok sokat tűnődnek ezen a rejtélyen, hogy miért nem tette. Szenvedni, meghalni, anyaggal küszködni ezután is éppúgy kell, mint Jézus előtt. Egy bizonyos: ezt „az anyagi megváltást” — ha szabad e szót használni — Jézus rábízta magára az emberiségre. Adott hozzá lelki erőt, sőt Krisztus titokzatos testének elve szerint sors-felmagasztalást, misztikus munka-megbecsülést; de mindezen belül a munka: munka maradt. Ha a munkásság nem gyötörné magát a fizikai munka kemencéjében, ha egy pillanatra megállnának a gyárak, elpusztulnának az üzemek s örök sztrájkra határoznák magukat a dolgozók: visszasüllyednénk a barbárságba s kezdehetnénk ott, ahol Ádám kezdte, — az Éden kerten kívül.

Hogy ez nincs így, hanem van rádiónk, gyorsvonatunk, távbeszélőnk, van finom vászonruhánk, sodrony-ágyunk, kilincs a lakáson s ércpénz az erszényben: végső fokon annak köszönjük, aki ezt csinálja, a munkásnak. *Az anyag lomhaságából váltja ő meg az emberiséget, hogy — a szentatyák gondolata ez — annál több időnk legyen Isten dicséretére, több alkalmunk a felebaráti szeretet megmutatására s több kincsünk az istentisztelet fényéhez s az eucharisztikus Jézus ünnepléséhez.*

Az első munkás

Ezekután talán nem lesz idegenszerű annak a gondolatnak felvetése: miért lett kétkezi munkássá maga Jézus Krisztus is harminc esztendeig. Éspedig a legmegvetettebb alakjában, ott, a falusi kis-munkásság Názáretjében.

Ez a názáreti műhely bizony nem volt valami jólmenő vidéki iparostelep. A mai idők kutatásai már fényesen igazolják, hogy az akkori kisvárosi-vidéki iparosság egészen másjelleű volt, mint amilyennel manapság találkozunk itt Európában. Hiszen a mi vidéki iparosaink társadalmilag meglehetősen megbecsült helyet foglalnak el. Felette vannak nemcsak a napszámosnak, hanem a kisbirtokos parasztságnak is; sokhelyütt egybeolvad magával az értelmiséggel.

Am Názáret — „mi jó jöhet Názáretből?” — műhelye más volt! Maguk a zsidók Szent Márk szerint lesajnálták Jézust: „az ács”, „az ács fia” mit akarhat tulajdonképen? Hiszen még *falusi vonatkozásában is a legutolsó*, írástudatlan, fűrő-faragó, barkácsoló, az alkalmi földmunkással, zsellérséggel, külvárosi munkássággal egy szinten mozgó állapot volt ez! És Jézus bátran választotta ezt a sorsot, hogy a legalacsonyabb társadalmi osztályok elé is nyugodtan odaállhasson megváltói szerepében.

A megváltást Ő nagyvonásokban befejezte, a részletmunkát — mint megint Michelangelo a képeken — rábízta az *egyházra*: lelki síkon; s a *munkásságra*: anyagi síkon. Ez a kettő kell, hogy egymásra találjon, mint a test a lélekre: így lesz hússá és vérré az ember, így lesz a munkásság az Emberfia műhelyének utóda. Nem tehetek róla, de ha meglátom az asztalos, cipész, hordár és munkás szurtos kötényét: Jézus, a názáreti ács jut eszembe.

III. KIRE EMLÉKEZTET AZ ÉRTELMSÉG?

A 20. század bírói termében vádlott ül a padon. Vádolják az értelmiséget. Eljátszotta népszerűségét; tudását önmaga bálványozására, befolyását háború szítására használta. Ne álljunk a vádakodók közé, hanem lássunk utána, merre a kibontakozás útja. Értelmiség van és lesz, értelmiség nélkül olyan a nemzet, — *Kosuth Lajos* hasonlatával — mint a sírja felé tántorgó vak óriás. S ha egyszer van, mi az ő *hivatása*?

Az örök, az igazi értelmiségi munka mindig egy kissé az *orvosé*, a *tanáré* és *papé*. Az orvos gyógyít és megment az életnek; a tanár nevel és megment a műveltségnek; a pap megszentel és megment az Istennek. A többi értelmiségi munka mind hasonlatos ezekhez. Felméri a hegyeket és vizeket a *mérnök*, hogy eligazodjék és könnyebben érje útjai célját az ember. Peres ügyeinkben megvédi az igazságosságot gáncsoskodó ellenségeinkkel szemben az *ügyvédünk* és *bíránk*. Gondolatokat ébreszt bennünk az *író*, fellelkesít a *költő*, elragad a *szobrász* és *festő*. Kiirtja a vetések, szállópászták pusztítóit a *gazdász* s a bonyolult államviteli ügyekben eligazít az *államférfi* és az ügyvezetések zég-zugában rendet tart a *tisztviselő*.

Úgy áll az ember a behemót állammal és társadalmi kötelességekkel szemben, mint a *vak* a színskálával szemben. Az értelmiség dolga megnyitni szemünket! Az élet olyan, mint Afrika irdatlan öserdeje. Az értelmiség hivatása a *tudás* szekercéjét kezünkbe nyomni s a tudatlanságot kiirtani! Olyan a *jellem* és *életszentség*, mint a mexikói hegyekben rejlő arany szemcsék. Az értelmiség kötelessége, hogy aranymosásunkhoz megszerezze nekünk a szitákat!

Nos, ki a megváltói üdvrendben, aki felvilágosít, melenget, nevelget és Istennek hódítgat bennünket? A Szentlélek! Nagy Szent Gergely életében olvassuk, hogy a Szentlélek látható alakban, galamb képében sokszor ült a vállán és súgta fülébe a jobbnál jobb gondolatokat. A pápának Péter nevű diakonusa is látta ezt. És érdekes, éppen ez a Gergely pápa, az „utolsó római”, a negyedik nyugati egyházatya lett Nyugatnak legnagyobb nevelője. Ő téríti meg az angolokat, hozza vissza az ariánus királyokat az Egyházba, telepíti le a barbárokat, alapít iskolákat, gyűjti a „gregorián”-t: egyszerűen tesz mindent, amit az újjáteremtő és vigasztaló Lélek fülünkbe súg. Az igazi értelmiségi ember képe ő, az egykori magasrangú patrícius, aki — pápa létére — az utcán magyarázza a tömegeknek a kátét.

Ahogy Isten elgondolta az értelmiségi embert: csupa jószág, önmagának, tudásának árasztása, a *Bölcsesség, Tudomány és Tanács* — e három Szentlélek-ajándék — sugárzata. A skolasztika szerint éppen ez a három ajándék — az „értelemnek” szól! Az értelmiség, ha nem siklik le magas hivatásáról: a Szentlélekisten szárnyalását — földi vonatkozásban az égiekre utalását — látjuk benne megvalósultan.

Mit tegyünk?

1. Élünk úgy, hogy bármely hivatásban és küldetésben meg lehessen ismerni rajtunk az Evangélium illatát, az Isten kezenyomát és a szentekkel tartott rokonságot. „*Éljetek rendesen — int Szent Ágoston — és reméljétek a Szentlélek ajándékait, hogy az Igazság, kinek hittetek, beragyogjon benneteket.*” Legyünk szent *homobonusok*, jézusi jó emberek, mint az a kremonai kereskedő, *Szent Homobonus* († 1197), aki nemcsak nevében viselte, hanem szívében hordozta a jószágot.

2. Am az általános, mindenkire kötelező hivatásunk ne legyen egymástól elszigetelt befelé gubódzó és kifelé legfeljebb tövisait mutogató foglalkozás. Tudni azt, hogy paraszt-munkás-értelmiség *egymásra utalva, egymástól tanulva és egymásért dolgozva* tudja csak elérni célját. Nemcsak a földet, hanem az ég is! Az „Isten népe”, a kollektív felelősség, a kollektív érzület és kollektív jótett gyújtópontja! Megbecsülni egymás munkáját, távol minden osztálygyűlölettől, szeretni egymás szándékait s készséggel leülni vele a zöldasztalhoz, hogy az érdekeket összehangoljuk és az elesetteken segítsünk.

3. De aztán e hármasság keretén belül vállalnia kell kinek-kinek a *saját feladatát fokozottabban és elmélyültebben!* Hogy lesz az emberiség leghasznosabb tagja a *paraszt*? Nagyobb szaktudással, kitartóbb munkával, el nem keseredő szorgalommal, a földnek szinte titkos szerelmével, a rögnék-állatnak-virágnak rajongó tiszteletével.

Hogy tesz a közösségért a legtöbbet a *munkás*? Ha a sorsát nem nézi csupán kenyérkereseti lehetőségnek, hanem hivatásnak és szolgálatnak, megváltó munkának, jussnak az emberi boldogulásért.

Hogy tud megint a nép sorsába benyúlni az *értelmiségi ember*? Nem úgy, mint eddig, hogy a „léha tudománytól zabáltan elhenyéljük a napot; az Isten napját! nemzet életét!” (Vörösmarty). Ha nem ha a tudás zsülijeit megnyitjuk a tömegeknek, szellemi kincseinket tékozzuk boldognak-boldogtalannak, s mint irgalmas szamaritanus, a vigasz és szeretet borát öntjük az elesett emberiség seibe.

Legyen a paraszt Isten szíve szerinti igazi paraszt, a *mennyei Atya* képében;

legyen a munkás békés és dolgozó, igazi munkás, a *názareti Jézus* kötényében;

legyen az *értelmiségi* igazán és őszintén értelmiségi a *Szentlélek* sugallatával:

ez a dolgozók nagy, szent és titokkalteljes háromsága. A Szentháromság képe és hasonlatossága a dolgozók közösségében!

Dr. Hajdók János

A kereszténység és a munkásság

(Jules-Geraud *Saliége* toulouse-i bíboros érsek beszéde.)

... Érthető és egyszerű szavakkal akarok hozzátok szólni. Nem beszédet tartok, hanem választ adok legmélyebb, legemberibb és legáltalánosabb törekvéseitekre.

Igazságosságot!

Igazságosságot akartok. Mindíg jobban és jobban meg akarjátok szilárdítani uralmát a földön. Helyesen cselekesztek. Az igazságosság isteni név és isteni tulajdonság.

Igazságosságot a *munkában*, megszervezésében, tartamában, gyümölcsseinek szétosztásában, a vele járó veszélyek kiküszöbölésében, egészségügyi és erkölcsi követelményeiben.

Igazságosságot, mely az *ifjúság* oktatásának és nevelésének a területén kizárja a vagyoni előjogokat és mindenkinek megadja a lehetőséget, hogy hivatását, melyre teremődött, megvalósíthassa és képességeit kifejleszthesse.

Igazságosságot az *állam tagjai* között, mely minden hazugságot, álnokságot és hűtlenséget részrehajlás nélkül kizár. Örömet néztek olyan ember szemébe, aki nem hazudik, hanem szavát és kötelességét teljesíti.

Igazságosságot az *államban*, mely minden más egyéni érdeket kizárva egyedül a közjót tartja szem előtt kormányzásában, mely fizetési kötelezettségeinek eleget tesz, és alkalmas, lelkiismeretes tisztviselőket állít munkába. Igazságosságot az államban, mely nem azért van, hogy az embereket összezúzza, hanem azért, hogy szolgálja.

Igazságosságot akartok a *nők* számára is. Elítéletek a nőnek rabszolgasorsát, melyet leánykereskedelemnek neveznek, mert ez a *képmutatás* bélyegét nyomja arra a kultúrára, mely ezt megengedi. A bordélyházak a leggyalázatosabb és a leggonoszabb üzelmek közé tartoznak. Segíteni akartok a kormánynak, hogy ezek megszűnjenek.

Igazságosságot akartok. Nem vagytok *fajimádók*: nemcsak saját fajotok számára követelitek az igazságot. Nem vagytok *antiszemiták*: a zsidók számára is akartok igazságot. Nem vagytok *szeiktások*: nem akarjátok kizárni az igazságból azokat, akik nem úgy gondolkodnak, mint ti. Azt

akarjátok, hogy az igazságosság mint a nap, személyválogatás nélkül világosodjék: minden ember, az egész emberiség számára.

Igazságosságot akartok a *nemzetek* között. A hatalom még nem igazság. A hatalmasok nem engedhetnek meg maguknak mindent. A hatalmasok álmai néha az örültséggel határosak. A legutolsó próbálkozás is szennybe és vérbe omlott össze. Azt akarjátok, hogy az embereket ne úgy tenyésszék, mint az állatokat, hanem úgy bánjanak velük, mint emberekkel. Az emberi lelkiismeret a hatalommal való visszaélés ellen mindig méltatlankodva lázadt fel.

Akarjátok a *család* örömeit és a család megőrzését. Biztonságosan megalapozott otthont akartok, melyet a családfő munkája tart fenn. Azt akarjátok, hogy ezt az otthont az édesanya mosolya tegye kedvessé, akit nem fáraszt ki a gyári vagy földművesmunka; azé a felesége (édesanyáé), akit ti királynőnek szeretnétek megtenni és aki büszkeségtek kell hogy legyen.

Szabadságot!

Szabadságot akartok az üzemek vezetésében azzal a felelősséggel, mely elválaszthatatlanul hozzátartozik, azzal a felelősséggel, mely egyedül képes megszabadítani benneteket a pénz és az állam rabszolgaságából. Ahol a pénz az úr, ahol az állam az úr, ott az ember bilincsekben jár.

A szabadságnak megvannak a maga veszélyei. Megvan a mértéke. Megvan a képessége, hogy ítéljen, hogy feltételezzon. Nem engedhet meg magának mindent. Megvannak a határai, melyeket nem léphet át.

Választójog szabadsága, *hivatal* megválasztásának *szabadsága*, *gondolat* szabadsága, *vélemény* szabadsága, *vallás*, *sajtó*, *tanítás* szabadsága, szabadság mindenhez. Mindez a szabadság megalapozott. Ha csak egyet is megszüntetünk, a többit tesszük vele tönkre. Ezt ne értené meg a munkásság, amely egy század óta a pénz uralmának volt a rabszolgája? Nem, nem, felszabadulásuk nem lehet a szabadság rombadöntése. A szabadság győzelme kell hogy legyen.

Igazságosság és szabadság a lélek mélyében élő vágyak, melyek mindenhol az egész világon előtörnek, törekvések, melyek az emberi örökség egy részét teszik ki.

Teljes felszabadulást!

Csapást mértünk a liberális *kapitalizmusra*. De ne gondoljátok, hogy már meghalt és hogy a ti felszabadulástok már befejeződött.

De tegyük fel, hogy befejeződött, hogy minden külső kényszer alól felszabadultatok, mégse áltassátok magatokat azzal, hogy a külső szolgáltatástól megmenekültök, ha egyúttal nem lesztek valóban tökéletesebb emberek, más szóval, ha *egymás iránt* nem lesztek összetartóbbak

és testvériesebbek. Saját magatok szolgái maradtok. A teljes felszabadulásra kell törekedni. De ezt sohase lehet teljesen befejezni. Tehát nem szabad nyugalomról álmózni, hanem a nevelés munkáján kell fáradozni. Ha a pihenő idő, a szabadidő, a gépek és a nemzetközi szervezetek gyarapodnak is, ezek ne az emberiség leiacsonyítását szolgálják, hanem a *kultúra* kifejlődését. „*Munkás-kultúráról*” beszélünk. Nem tesszik nekem ez a kifejezés, mert kétértelműséget takar. Megvan a kéziparnak, a földművelésnek, a bányászatnak, a szövőiparnak, a könyvkötészetnek a technikája. A *technikák* sokfélék és különbözők. De csak *egyféle kultúra* van, az emberi kultúra, mely megtanítja az embert, hogy a munkáját, a hivatását mint ember töltse be. És ez nemes hivatás, emberhivatás. Senki se töltheti be azt helyettünk.

Én hiszek a haladásban! Hát nem igaz, hogy az ember ismeretei kiszélesedtek, hogy a természettudományok előhaladást tettek, hogy mindig jobban behatolunk az anyag titkaiba? Ha az ember elég bölcs volna ahhoz, hogy jóra használja fel a tudomány felfedezéseit, milyen jövő nyílnék meg számára! A természettudományok hatalmas eszközöket helyeznek kezébe. Ha a szíve jó, értelme egészséges lenne és akarata a jót keresné, minden álmát megvalósíthatná.

Szeretetet!

A keresztény, az *igazi keresztény* sohasem megelégedett önmagával, és sohasem kész. Egész élete a szeretet kisugárzása.

Mivel lényege a *szeretet*, minden keresztény szereti a tudományt és a természetet, mert a tudomány és a természet megismerteti őt azzal, akit imád, az ég és föld Istenével. Mivel szeretet, *be akarja fejezni a teremtetést*, mely még nincs befejezve. Munkája által, ereje, türelme, bátorsága által az Istennel együtt dolgozik kéz a kézben. Mivel szeretet, az igazságosságnak és szabadságnak élő együttese. Mindig kész a tökéletesedésre és hajlandó másokat is segíteni ebben. A tökéletesedés életének törvénye, éppen úgy, mint a haladás. Ne féljete a keresztény szellemiségtől. Sőt ellenkezőleg, attól kell félnünk, hogy még nem terjedt el kellőképpen, hogy a keresztények még nem eléggé keresztények. A hite kötelezi őt arra, hogy a *közjóért*, az igazságosság és szabadság uralmáért dolgozzék, és arra, hogy a világba a szeretetet árássa szét és így az embereket az igazi testvériségben egyesítse.

Engedjétek meg, hogy kifejtsem előttetek, mit értünk a keresztény szóhasználatban a *corpus mysticum*, Krisztus titokzatos teste alatt. Jézus Krisztus a fej és az emberek, a valóságos vagy jog szerinti tagok, egyetlen testet képeznek, egymástól kapják a közös javakat és a Szentlélek, a szeretet forrása egyesíti őket. Ez benső egyesülés, minden kényszer nélkül. Szabad és erős, mint maga a szeretet. Ez a keresztény eszmény, a benső közösségnek és igazi társulásnak eszménye, ahol a javak közös és ahol ezek a fejből a tagokba és onnan visszaáramlanak, úgyhogy mindenkinek megvan a maga szerepe és mindenki közreműködik a test harmóniájának és boldogulásának kiépítésében.

A keresztény lelkiség megtanít benneteket arra a lelkületre, melyre szükségetek van, mikor a szenvedéssel, a fájdalommal, a szív ürességével, a bátortalansággal, az eredménytelenséggel, minden remény meghiusulásával, a betegséggel és halállal találjátok magatokat szemben.

Mindez továbbra is probléma marad. Ti se oldottátok meg. A szenvedéssel, a betegséggel, a szívet tépő fájdalommal szemben erős, bátor, energikus és türelmes magatartás kell, a keresztény magatartás.

Ha józanul gondolkodtok, akkor azt kell óhajtaniotok, hogy sok igazi keresztény legyen, sok igazi Krisztus tanítvány. Azt kellene óhajtaniotok, hogy sok keresztényt neveljenek és hogy őket mind az igazi kereszténységgel ismertessék meg.

A keresztények, az igazi keresztények senkit sem fenyegetnek. Krisztus tanítványai mind hűséges hívei a szabadságnak, az igazságosságnak és a szeretetnek.

Szükségtek van igazi keresztényekre! Azért mondom: Imádkozzatok, hogy a jó Isten minél többet adjon.

Az is igaz, hogy az emberiség kerülő utakon és véres eltévelyedéseken keresztül az egységre törekszik. Am a keresztény már hivatásánál fogva is *köllektiv* ember. Nem is lehet más, mert egyetlen egy testnek a tagja. Krisztus titokzatos testének. A keresztény az emberiségben élő törekvéseket jobban képes magáévá tenni, mint bárki más. Mert ha ő azok megvalósításáért küzd, akkor nem tesz mást, mint az *Isten országát* építi a földön. Közösségi élete semmiképpen sincs ellentétben vallási életével. Vallási élete átjárja közösségi életét, hogy belelehelje az igazságosság és szabadság lelkületét.

A keresztény élet nem tola-kodó. Fölkinálja magát.

A keresztények Istene csak szabad hódolatot akar és fogad el.

Az Egyház — már régen meg vagyok erről győződve, attól az időtől kezdve, amióta megismertem és megszerettem Jézus Krisztust — nem a *fél*, hanem a *teljes forradalom*.

Az Egyház embere mondja és hirdeti ezt nektek, az Egyház embere, aki nem is akar másé lenni, mint az Egyházé.

Megértettétek?

Az egyházközségek angyalai

A Titkos Jelenések könyvében az egyházak püspökeit: „*angyaloknak*” nevezi a látomásban megszólaló Isten. „Angyal” annyi, mint követ, küldött. Isten küldötte a pap és püspök, a *tanító* egyház hivatalos küldöttei ők a hívek egységéhez. Hasonlóképpen joggal nevezzük „angyaloknak”, követeknek, Isten hírnökeinek azokat is, akik — ha nem is tanítói — de *szeretetszolgálati* szereppel küldetnek az egyházközség tagjaihoz. Megvolt ez a régi egyházban is, az özvegyek és szegények gondozójában, sőt magában a „*diákonus*” intézményben. Megvan — hála Istennek — a mai magyar egyházközségekben is nem egy helyütt!

Az alábbi adatokat a *csepeli* és a *budai ciszterciek* egyházközségeinek beosztásából vettük. Két jellegzetes vidék ez; egyik a gyári munkásság székhelyéről, másik a „katolikus Buda” ősi otthonából. A világváros eme két körzete, így együtt, tehát méltán képviseli az egész Budapestet.

Hogyan oszlik meg az egyházközségi szeretetszolgálat? Mik a teendői az egyes „apostoloknak”, csepeli fogalommal: „megbízottaknak”? — erre válaszolunk az alábbiakban.

Az apostolkodás szervezete

Az Egyházközség körzetekre, utcákra és házakra van beosztva, mindegyiknek van apostola, a következő feladatkörrel:

Körzetvezető feladata:

1. Körzetapostolokkal állandó kapcsolatot tart.
2. Imaórákat, kat. családi és katekizmusoktatásokat levezeti.
3. Felmerült ügyeket elrendezi.
4. Kidolgozott terveket, utasításokat körzetapostoloknak kiadja.
5. Körzetének kat. családjait látogatja.

Körzetapostol feladata:

1. Egyházközségi életben tevékenyen résztvenni akaró családokat névjegyzékbe veszi, pontos címmel.
2. Utcaapostoloktól kapott adatokat összegyűjti.
3. A havi megajánlásokat beszedi.
4. Imaórák, kat. családi és katekizmusoktatások helyét és idejét megszervezi.
5. Körzetvezetőnek sűrű időközben beszámol.

Utcaapostol feladata:

1. Egyházközségi életben résztvenni akarókat felkutatja.
2. Újakat toboroz.
3. Egyházközség híreit szétterjeszti. Körzetapostoloktól kapott utasításokat végrehajtja.
4. Kat. újságokra rendszeres előfizetők toboroz, lapokat hozzájuk eljuttatja.
5. Betegeket, rendezetlen házasságban élőket, ellenséges érületűeket, nagy nélkülözésben lévőket jelenti.
6. Havi megajánlókat gyűjt.
7. Mindenről körzetapostolnak beszámol.

Házapostol feladata:

1. Végrehajtja az utcaapostoltól kapott feladatokat, szétosztja a kat. lapokat, stb.
2. Hitbuzgalmi felvilágosítás, oktatás, stb.
3. A karitatív munkák, segítségítés véghezvitele.

A házapostol üzenetel

Az egyházközségi munka végső fokon tehát a *házapostolok* munkája. Érthető, hogy őket kell legjobban támogatni feladatukban! Ezért a ciszterciek időről-időre „üzenetekkel” látják el őket. Nyomtatott röplap ez, az időszerű tennivalókkal és felvilágosításokkal. Kérdések és feleletek alakjában. Ilyen *Üzenetek*-ből közlünk itt egypár pontot:

Hogyan fogjak a házapostolkodáshoz?

- Mutatkozz be annak, akit nem ismersz.
- Mindennap szólj valakihez házádban.
- Mondd el neki, amit üzen plébánosod, körzetapostolod.

Van-e közöm a másvallásúakhoz?

- Imádkozzál értük. Szeresd őket.
- Beszélg velük, de ne vitázz.
- Irányítsd őket saját felekezetük karitászához.

Kiken segít a karitász?

- Akit erre ajánlasz.
- Aki lelkiismereted szerint igazán rászorul.

Utalvány mikor s mennyi lesz?

- Utalványért a házapostol ezentúl havonta egyszer jön a plébániára.
- Nem jut minden szegénynek, de jut minden nyomorgónak! Szegény az, akinek a segítség jól esik. Nyomorgó az, aki enélkül elpusztulna.
- Ha nyomort látsz, siess segíteni!

Mikor érnek rá meghallgatni engem?

- A te napod ezután a hónap —ik napja, — 4 és 6 között. Ekkor körzetapostolod és körzeted szegénygondozója reád vár. Légy bizalommal hozzá!

Hány utat kell megtennie havonta a házapostolnak a plébániára?

- Egyszer a hónap közepén megbeszélésre, utalványért.
- Egyszer a hónap végén házapostoli gyűlésre.

A házapostol munkában . . .

Mi a haszna — olvassuk egy másik *Üzenet*-ben — **az egész házapostol szervezetnek?**

- A lelkek gazdagodnak és enyhül a nyomor!

Miért van a papok mellett szükség a házapostolokra is?

- A papok kevesen vannak és nem jutnak el azokhoz, akik kerülik őket. Szükséges, hogy te is apostol légy!

Nem fognak túlzónak, szentesnek nevezni az emberek?

- Ne prédikálj, éld a jó katolikus életet és add tovább hűségesen és egyszerűen, amit plébániád általad a híveknek üzen; légy apostol!

Honnan tudják meg az egyházközség vezetői, ha a híveknek kívánságuk vagy kifogásuk van?

- Általában rosszakaratú megjegyzésekből, kellemetlenségekből, támadásokból, elkedvetlenítő sikertelenségekből, ritkábban kérésekből, jóakaratú tanácsokból.

Hogyan segíthet ezen a házapostol?

Ha szeretettel érdeklődik, igyekezetét tudtára adja az egyház-község vezetőinek vagy legalábbis kérő, felvilágosításért folyamodó sorokat dob be a plébánián a házapostolok *levelesládájába*.

Időről-időre szerény ajándékkal lepi meg az egyházközség az „apostolokat”. Karácsonyra minden házapostol egy szép kis szent-képet kapott, melyen ez a középkori *békeimádság* van:

Isteni Mester! Add,

hogymásokat vigasztaljak és ne csak magam számára keressek vigasztalást;

hogymásokat megértsek és ne csak magam számára keressek megértést;

hogymás szeretetet adjak másoknak, mint amennyit a magam számára várok.

Hiszen,

amikor adunk, akkor kapunk igazán;

amikor elfelejtjük magunkat, akkor nyerünk igazán bocsánatot;

és amikor meghalunk, akkor támadunk örök életre. Amen.

Ebből a rövid beszámolóból is kiveheti az olvasó: mennyire modern, a füstölő gyárkémények és hatalmas bérpaloták árnyékában mennyire életrevaló ez a szervezet! Bárcsak minden egyház-község hasonlóval dicsekedhetné!

Gyenis András S. J.

A licenciátusok apostolsága

A mohácsi véres elbukást követő zavaros időben hazánknak nemcsak területi, hanem lelki és hitegységét is megbolygatták. Hét püspök áldozta életét a mohácsi csatateren, hét egyházmegye elárult, hét püspöki székváros és ugyanannyi egyházmegye került török igrába. A papság sorai évről-évre mindinkább ritkultak. A nagy fölfordulásban az iskolák működése szünetelt vagy legalább is visszaesett, így megfelelő utánpótlásról legjobb akarattal sem gondoskodhattak. E paphiány ha némi javulással is, de kb. 200 évig tartott.

Mi a „licentia”?

Sok helyen a hívek lelkes buzgósággal ragaszkodtak hitükhöz és messze vidékről maguk szereztek lekipásztort, de ahol ez az út nem bizonyult járhatónak, a főpásztorok sem küldhettek papot, akkor más megoldáshoz folyamodtak, elsősorban a török hódoltság területén.

Csaknem három emberöltőig tartott e küszködés, míg végre P á z m á n y P é t e r föllépése és főpásztori működése itt is sokat lendített, mert az elnöklésével tanácskozó zsinatok, elsősorban az *1628-ban ülésező pozsonyi zsinat*, hathatósan tárgyaltak a kérdésről, hogyan lehetne és kell a paphiányon segíteni. A papnevelők megnyitása, a lekipásztorkodással intézményesen nem foglalkozó papság bevonása a mindennapi lélegkondozásban még nem pótolhatott minden hiányt, azért a sokhelyütt kialakult gyakorlat tapasztalatain elindulva *világiak rendszeres alkalmazását* határozták el,

míg annyi fölszentelt pap nem áll a főpásztorok rendelkezésére, amennyi elég a hívek lelkipásztori gondozására.

A megoldás nem volt új és addig egyedülálló, mert már az apostolok idejétől kezdve hallunk világiak bekapcsolásáról a térítés és lélek-gondozás munkájába, elsősorban a régi rendek föl nem szentelt tagjai, azután a harmadrendek és mások fejtettek ki elismerésre méltó tevékenységet. A 16. századtól kezdve pedig a missziók területén a *katekisták*, vagyis világi hitoktatók munkáját tették intézményessé Japánban, Kínában, Júdeában és másutt. Így jelennek meg nálunk is a világi apostolok, rendszeren a *tanítók* vagy *iskolamesterek*, akik vasárnap és ünnepeken az evangéliumról beszédet olvastak föl vagy maguk tartottak buzditást és vezették a nép nyelvén végzett ájtatosságot vagy istentiszteletet.

Közülük az alkalmasabbak a főpásztortól felhatalmazást, latinul *licentia*-t kaptak egyházi ténykedések végzésére, amilyen volt a temetés, népi istentisztelet vezetése, de a legközelebbi plébános irányítása és ellenőrzése alatt maradtak. Ezeket a világi férfiapostolokat nálunk *licenciátusoknak* nevezték. Más címmel is szerepelnek a régi forrásokban, de ez az elnevezés a leggyakoribb. Jogait, kötelességeiket, címüket végső alakban az említett pozsonyi zsinat szedte pontokba és állapította meg végső szövegezésben.

Igy maradt fenn ez az intézmény a 18. század közepéig, vagyis mindaddig, míg a paphiány nem enyhült. Mivel a licenciátusok nem voltak áldozópapok, többnyire megnősültek, ám a 18. században általában már *nőtleneket* alkalmaztak. E szerint a nősülés mindegyiknek jogában állt, de nem volt kötelessége. Sok licenciátus a protestáns vallásról tért át a katolikusra, sőt akadtak közöttük szép számmal egykori protestáns lelkészek, illetve prédikátorok.

A munkában . . .

Érdekes megtudnunk, hogy *milyen munkakört töltöttek be*. A főpásztor elsősorban kétféle intézményes módon újíthatja meg papjai és hívei buzgóságát: egyházlátogatásokkal és zsinatokkal. Az előbbieket vagy maga végzi vagy helyettesére bizza.

Megismerni papjai életét és működését, tájékozódjunk a hívek valóságos életéről, a fölmerülő hibákról és hiányokról. Minderre a zsinatokon hozott határozatok és utasítások nyújtottak egyetemes irányítást, megfelelő orvoslást vagy fejlesztő útmutatást. A török hódoltság területén szó sem lehetett zsinatok tartásáról, a fontos főpásztori látogatást is ritkán, és ezeken is csak megbízott útján végezheték, továbbá a török és a más-vallású lakosság katolikus lelkipásztort nehezen tűrt meg a maga körében, ezért volt fontos a licenciátusok, vagyis lelki irányításra alkalmas világiak intézményes munkábaállítása, irányítása és ellenőrzése.

Az 1628-i pozsonyi zsinat főpapjai elhatározták, hogy a *licenciát*, azaz a működési engedélyt egy, legfőljebb két évre adják meg, s ha ez idő alatt kifogás nem merül föl a licenciátus személye vagy tevékenysége ellen, akkor további két évre meghosszabbítják. A következő 1628. évi nagyszombati zsinat határozata alapján a licenciátusok *beszédet tarthatnak vagy olvashatnak föl és keresztelhetnek és mindazokat a szertartásokat végezhetik sürgősség esetén*, amelyekhez nem szükséges a papi fölszentelés, mert a szentségek kiszolgáltatása a legközelebbi plébános vagy vándorhittérítő feladata maradt.

Az 1714-ben ülésező pécsi zsinat szerint a licenciátus *keresztelt, vasárnap és ünnepnapokon prédikált vagy fölolvastott, elő-*

imádkozott, nagybőjtben és Úrjövet idején naponta *tartott valamilyen oktatást és ájtatosságot*, a hit elemeire *tanította* a tudatlanokat, *esketett, temetett, körmeneteket vezetett*. A licenciátus földadata ezenfelül a haldoklók előkészítése, ha lakott közel plébános, figyelmeztette a híveket a húsvéti gyónás elvégzésére, ügyelt a kápolna vagy templom rendbentartására, a híveket rendszeresen fölkereste, vagyis rendszeres *családlátogatást* végzett. Mivel ők voltak valamilyen *nők lelkipásztorai*, azért életükkel példaképpül szolgáltak a rájuk bízott híveknek. Ezért sürgették a püspöki és zsinati rendeletek, hogy gyakran, kéthetenként vagy havonként külön oktassák az *ifjúságot*, havonként gyónjanak, a néppel együtt imádkozzák a *rózsafüzért*, s ennek az lesz az előnye, hogy a gyermekek és tudatlanok könnyen megtanulják a főbb imádságokat.

Arra is ügyeltek, hogy a *nyilvános botrányok*, pl. ágyasság megszűnjenek, a bőjti fegyelem megtartását is szorgalmazták. Vagyis mindenben helyettesítették vagy lehetőség szerint pótolták a hiányzó lelkipásztort. Sokhelyütt hivatásukhoz tartozott az *éjjeli virrasztás* a halottas háznál, egyházbeli avatás, gyászbeszéd tartása.

Egyházi jellegük

Épp ezért, hogy még jobban fölismerhető legyen megbízásuk, egyházi — habár csak félhivatalos — jellegű szertartások és egyéb templomi ténykedések idején hosszú papiruhát és karinget viseltek.

Arról is tudunk, hogy részesültek az *egyházi rend tagjainak engedélyezett kiváltságokban* nemcsak ők maguk, hanem bizonyos mértékig családjaik tagjai is. Az *egyházmegyei zsinatokon* időnkint megjelentek, több esetben arról is értesültünk, hogy hivatalos beiktatással kezdték el működésüket.

Javadalmazásukat pontosan megállapították, hogy apostoli munkájukat nyugodtabban és készségesen végezhessek. Am olvasunk olyan licenciátusokról is, akik hósi önfeláldozással és szűkös anyagi viszonyok között működtek és tartottak ki örhelyükön. Viszont az is előfordult, hogy egyesek visszaéltek a kapott fölhatalmazással, túllépték a megszabott kereteket, hivatalukat elhanyagolták vagy elhagyták működési területüket.

Sokan talán iskolai képzettség, lelki fölkészültség vagy példás élet tekintetében nem állottak magasztos hivatásuk magaslatán, azt azonban mégis megállapíthatjuk, hogy a legtöbb licenciátus *sikeres és komoly* munkát végzett. Maga az intézmény — bár csökkenő irányban — másfél évszázadig maradt fenn. Ez a hosszú idő életrevalóságát, szükségességét igazolja.

Nem egyet a másvallásúak bevádoltak a *töröknél*, aki üldözte, megbírságolta, fogságba vetette s meg is ölette őket.

A meg nem szállt országban sem volt kecsesgetető és anyagi előnyökkel csábító a hivatásuk, mert itt is sok kellemetlenségnek voltak kitéve, nyugtalanították és meglópták őket. A viszontagságos korban, meglehetősen eldurvult környezetben, sok kísértés és megfélemlítés között élve és működve, ha nem is pótolták, de mindenképen *enyhítették a paphiányt*.

Súlyos időkben, roppant nehéz körülmények között a licenciátusok megállták helyüket s kitartottak Krisztus országa mellett, míg nem 1686—1687-ben lerázta hazánk a török rabigát magáról s ismét szabad volt a papnak megjelennie az elárvult szőszéken. A licenciátus intézménye örök tanúság a katolicizmus és magyarság csodás egybeforradására és életrevalóságára.

Reformra szorul-e a mai Egyház?

Ha a legutóbbi hónapok külföldi katolikus folyóiratait figyeljük, szinte állandó visszatérő téma a reformok fontosságának hangsúlyozása. *Mi ennek a jelenségnek a magyarázata?* Erre a kérdésre akarunk válaszolni röviden.

A francia tábor

A francia katolicizmusban jelenleg két ellentétes irányú áramlat figyelhető meg. Az egyik a katolikus *elit*, mely egyre jobban kiválik öntudatos és nem egyszer hősies kereszténységével, a másik a *nép* nagy tömege, mely szinte feltartóztathatatlan lassú folyamattal távolodik el a kereszténységtől. E két áramlat között foglal helyet a „*communauté catholique*”: az *átlagos* katolikusok, akik nem törekednek nagyobb tökéletességre. A népességnek mintegy egyötöde. Ez a tömeg nemigen gyakorol hatást a vallásos élet sugárzatából nagyobb többségre. Elítéli ugyan „a pogány világot”, a maga részéről kiesett azonban valóságos gettóba szorul.

Nem régebbe állapította meg a francia katolikus tömegekről egyik szellemi vezérük, hogy nem nagy hatással van életük az őket körülvevő hitetlen világra. Az ókori pogány társadalom az első keresztény csoportok buzgalmától léteiben érezte magát megtámadva, úgyhogy szinte rákényszerült a keresztényüldözésre; ma az Egyház mindenki láttára teregeti ki dogmáit, erkölcstanát, rítusait, de mindez nincs olyan hatással a hitetlenre, hogy állásfoglalásra késztesse. Mi ennek a különös hatástalanságnak a következménye? A keresztény *elit* (egyháziak és világiak) szenved a tudattól és reformokat sürget; az *átlagos* hívő viszont csodálkozik a világ gonoszságán és botráncokozik rajta.

Ebből a kettős visszahatásból különös feszültség támad. Egyik oldalon állanak „a *reformátorok*”, akikben könnyen árad el valami „antiklerikális” érzés és abban a veszélyben forognak, hogy eltávolodnak az egyszerű, átlagos hívőktől, sőt talán a látható Egyház közösségétől is; másik oldalon a „*jó katolikusok*” csoportja, akik azt még elhiszik, hogy a nagy nyugati egyházszakadás korában — Luther vagy a janzenizmus idejében — az Egyház emberi gyarlósága miatt szenvedett veszteségeket. De azt már nem tudják belátni, hogy talán a *mi* korunkban is lehet szükség reformra, sőt valami lekicsinylő bizalmatlansággal néznek a fejlődést sürgető türelmetlen katolikusokra, sőt a hittagadó világ szövetségeseinek és árulóknak tekintik őket. A két csoport a „modernisták” és az „integristák” pártjának leszármazottja.

És mégis, sokak szerint a helyzet kedvezőbb, mint *Loisy* és *Tyrell* korában félévszázaddal előbb volt. Ennek a derülátásnak kettős oka van:

1. a szükséges reformokat ma a hierarchikus egyház is magáévá teszi;

2. a reformátorok az Egyházban akarnak maradni mint az Egyháznak hűséges fiai.

Az első megállapítás azzal igazolható, hogy sok merész kezdeményezés az egyházi főhatóság védelme alatt folyik, bár a derék egyházközségi tagok botránkoznak rajta. Így Franciaországban *Godin abbé* mozgalma, a „Mission de Paris”, mely azon a felismerésen épül fel, hogy Franciaország, annyi nagy misszionárius hazája, maga is missziós területté vált. Ilyen a „Mouvement populaire des Familles”, ahol felekezeti alapon próbálják megsegíteni a családi élet szentségét. A Congress sacerdotál de Besançon, ahol ezer pap szabadon vitatkozhatott arról, milyen reformokat kellene életbe léptetni az egyházközségi lekipásztorkodásban, tíz püspök jelenlétében és helyeslésével. Továbbá az, hogy épp a nagy szerzetesrendek tagjai sürgetik igen nagy megértéssel a reformtörékvéseket, holott rendszeren a nagy szerzetesrendek az egyházas érzület válogatott előharcosai.

A másik tételt azzal igazoljuk, hogy világi, szélsőséges katolikusok munkáiból idéznek olyan mondatokat, melyekben azok kifejezetten hangsúlyozzák a hierarchikus Egyházhoz való hűségüket. El kell ismerni, hogy a reformtörékvések hívei mindenestre egészen más hangon beszélnek, mint az 1900-as évek modernistái.

A katolikus teológia hagyományos művelői részéről megértésre, bizalomra és szeretetre számíthatnak azok, akik a mai pogány világban mai módszerekkel igyekeznek lekipásztorkodni.

Az olasz helyzet

A főttebbi probléma *Olaszországban* is érezhető. Csak az erőviszonyok mások. A katolikusok óriási többsége a hagyományos integrizmus alapjaira helyezkedett. Pedig, hogy itt sincs minden rendjén, bizonyítja, hogy Olaszország az utolsó öt évben szemmel láthatólag és tömegesen szakadt el a katolikus világnézettől: a régi belső öntudatlan korhadás most már nyilvánvaló lesz. Különösen a hatodik és hetedik parancs tekintetében nyílt és öntudatos az aposztázia. Az olaszok visszahatása nem a franciák reform-vágya, hanem az a magatartás, melyet ez az olasz kifejezés tükröz vissza: *Questo fa cadere le braccia*. (Ennek láttára tehetetlenül ejtem ölembe a kezemet.) A fiatal katolikusok és papok között általános az a csüggedés, mely eleve elkerülhetetlennek tartja az apostoli működés eredménytelenségét és a világ fokozatos elkereszténytelenedését. Sokan úgy látják, hogy nincs más lehetőség, mint kevés jó lélek megmentése a sekrestye fülledt levegőjű Noé bárkájában.

Általánosítani persze sohasem szabad: Olaszország ma sem egységes. *Lombardiában* és *Piemontban* a helyzet sokkal vigasztalóbb, ott sok életrevaló lekipásztori kezdeményezés figyelhető meg. *Középolaszországban* azonban igen nagy a veszteség a katolicizmus táborában. Itt tudatos a földműves rétegekben is az egyházellenes, sőt vallásellenes világnézet és életmód. *Délolaszországban* a nehézségek még nem nyilvánultak meg; ott még csak most kezdődik az a betegség, melyből Milánó vidéke már kezd kigyógyulni.

Nincs kétség abban, hogy az örökké fiatal Lélek vezetésével az Egyház meg fogja találni a megoldást és valóra válik a nagy XI. Pius sejtése: *nagy keresztény föllendülés előtt állunk*.

Mit tehetek Isten városáért?

Egy tanár írja:

Ebben a bérházban, ahol lakunk, különösen ezen a negyedik emeleten sűrűn kaszál a halál. Egyetlen évben öten is elesetek kaszája alatt. Két öregmama, egy fiatalasszony, egy közgazdász fiú és egy kis elemista fiúcska. Minden családban volt gyász az emeleten! Én ezeket az alkalmakat tudtam megfogni, hogy tegyek valamit Isten dicsőségére (nagyon pogányok a lakók, máskor lehetetlen volt hozzájuk férni!). Tudom, hogy ilyenkor rengeteg tennivaló van; felajánltam mindig, hogy szívesen szaladgálok tisztiorvosért, temetőbe, temetkezési vállalkozóhoz, stb. A temetési költség (ez horribilisan nagy!) felhajtásában is segédkeztem. El is neveztek a házban „gyásztanár”-nak. Nem baj! A fő, hogy megtettem, amit lehetett, — a gyászolók lelkéért. Négyen katolikusok voltak, mind a négyszer mondtam gyászmisét a megboldogultért; kettőnél — idejében értesülvén a rosszullétről — papot tudtam hozatni, még eszméletlen időben, egynél csak a halál beállta után két órával; a pap azért feladta feltételelesen az utolsó kenetet.

A nagybeteg írja:

Itt fekszem a tüdőkórház egyik pavillonjában, ahonnan a betegek csak a temetőbe szoktak már menni. Fiatal vagyok és kint a világban azt is mondták rólam az emberek, hogy szép! Istenem, még most is ha rágondolok... De nem akarlak bántani: legyen meg a Te akaratod. Régebben bizony nagyon nehéz volt! Értelmetlennek láttam ezt az emésztő TBC-t. Feleslegesnek tudtam magamat az emberiség számára! Ekkor adta kezembe az apáca nővér K i s T e r é z k e életrajzát. Istenem, ő is ebben a kórban szenvedett és — vidáman! Mert szenvedéseit felajánlotta a misszionáriusokért. Nekem is van egy ismerősöm, fiatal páter, kint Kinában! Tehát tehetek még valamit én is! Azóta sokkal könnyebb a kór; lelki szövetségre léptem az én kis páteremmel (természetesen ő nem tud róla semmit!); minden szenvedésemet békésen akarom viselni, s mind-mind őhozza címezni! Tegyen szenvedéseim lelki gyümölcseivel, ahogy akarja! Talán, ha nehéz lesz neki is a sárgák között az élete, szárnyat ad néki az én sok sóhajtasom! Istenem, nem hiába vagyok hát a földön, Országodért „dolgozhatom”, itt a fehér kórágyon is! Szent Terézkdé is így lett — imájával és betegségével — a missziók égi pártfogója. Egy kicsit én is a z szeretnék lenni...

A kongreganista írja:

Ebben a budapesti „banlieu”-ben bizony nehéz a szerepünk! Ha lasszóval fognánk, akkor se igen tudnánk több tagot a kongregációba összehozni. Itt vagy komoly istenhívő valaki, s akkor úgylis belép hozzánk; vagy elvadult istentagadó, s akkor nem lehet vele bírni! Egy mód azonban mégis van a megközelítésre. A családlátogatás. Ezt nem teszik a „másik oldalon”! Ha betegség, csőd, halál éri a családokat, egyedül mi vagyunk azonnal a „tett-hely”-en (így hívjuk tréfásan az ilyen helyeket). A Karitászt útján sikerült eddig minden esetben komoly támogatást adni. Egyszer magához a polgármester úrhoz is sikerült bejutnunk s egyszerre tíz árvát elhelyezni a városi árvaházba. Természetesen tartjuk a kapcsolatot az intézeti árvákkal továbbra is. Munka? Van itt mindig elég, csak győzzük!

„Mit fizetnek ezért maguknak” — kérdezte egyszer egyik, más világnézetű vezetőember. „Semmit! Krisztus is ezt tette!” — válaszoltam. „Az régen volt, talán igaz sem volt!” — biggyesztette ajkát. „Hogy igaz volt, arra bizonyosság vagyunk mi!” — válaszoltam — egy képzeletért nem dideregnénk annyit a proletárok érdekében.” „Hallja, mond valamit!” — s elgondolkozott a szájhős...

Egy édesanya írja:

Én csak az én öt apró csemetémmel tudok foglalkozni. Még így is olyan vagyok, mint egy rabszolga. Gyermekeim szolgálja. Nem baj, csak nekik legyen jó! Egyben azért mégis tehetek valamit Isten országáért. Szerkessze ki, főtisztelendő Péter, mert az nagyon fontos! Nagyon kell vigyázni, hogy a gondosan nevelt gyerekeink k i v e l b a r á t k o z n a k! „Mami, a Veráéknál megint új pofa van!” — ezzel áll eléem tegnap Pistike. Mi az? — förmedek rá. „A Vera-mama megint elküldte a régi pofát...” Szörnyűködve hallom, hogy kistiam — egyik barátja révén — járt annál a hírhedt családnál, ahol szinte havonként áll össze az asszony mindig mással. Hát nem voltam elég szemfüles! Többet nem engedem el Pistikét azzal a barátjával „mesedélutánra”. Kárba vész minden imádságom, könnyem, virrasztásom, ha a kistiam ilyen környezetbe kerül!

A falusi gyógyszerész írja:

Nagyon tessék kérem vigyázni az ú. n. „d o l g o z ó k i s k o l á j á r a”. Szép dolog, régen kellett volna már! De egyelőre nincs semmi támpont arra, hogy világnézetileg is kapjanak alapot ezek az idősebb tanulók. A faluban én szerveztem meg — a plébános úr beteges — őket. Nyolc legény. A latint a plébánoson kívül egyedül én értem a faluban, ezért! Nos a latinba mindig beszövöm alkalommal a templomi latint is s ezen keresztül a vallásos kultúrát. Ezen az ürügyön aztán a S z í v-et is megrendeltem velük.

(Kérünk beszámolókat a Szerkesztő címére: mit tehetek én Isten országáért?)

Lángtenger — engesztelő családokból . . .

A szemünk láttára omlik össze egy világ s épül egy másik világ. A véres háborúk bár elültek, de a vér és a bűn még itt maradt, véres lepелnek egy meghalt korszak felett. A fegyverek elhallgattak, de zajukat még halljuk az özvegyek sírásában, az árván maradt gyermekek tétova mozdulataiban s a kifosztottak és földönfutók sőhajaiban. S a megkínzott családok magános óráiban.

Igen, mert legtöbbet ebben a véres zivatarban a *családok* szenvedtek és szenvednek manapság is. Ott, ahová mindig visszavárják a messzi drótsövény mögötti támolygó fiút, édesapát és testvérét. Ott, ahol legtovább siratják az eltűntet, az elesettet és szerencsétlent. Ott, ahol rendszerint — a nagy fordulatokból csak a baj és szenvedés marad. A családok: áldozatai a bódító és ostoba jelszavaknak, diktátorok sántái gőgjének, hamis eszmék elburjánzó uralmának.

Érthető, hogy éppen a családok nyúlnak ki ilyen történeti időkben a megsegítő kézért, a vigaszt nyújtó jézusi jobbért! Érthető, hogy a családi lámpa körül gyűlnek össze azok az *engesztelők*, akik már nemcsak saját gondjaikkal tudnak törődni, hanem kitérnek szívüket mások szenvedései felé is. Tesznek értük, amit tudnak, s imádkoznak s vezekelnek értük, amennyire azoknak szükségük van.

Hát csak természetes, nagyon-nagyon természetes az is, hogy az *imádkozó család* középpontjában — égi mécsnek — Jézus világító Szíve áll; az Ő fényében és melegében egyesülnek családjaink; az Ő világmegváltó szeretetében gyűlnek fel a megfagyott emberszívek; az Ő Istent megengesztelő személyének varázsában rejlik az engesztelő családoknak is az ereje.

A magyar fájdalom tömkelegében szinte folyton halljuk a Hercegprímás úr felszólítását: „*Lángtenger kell az egész magyar földre imádságból, hitből és engesztelésből!*” Ez az ima, hit és engesztelés — mint bolygók a Nap körül — Jézus Szíve körül nyerik fényüket és tüzüket! Lássuk hát, mit tehetünk a *családban Jézus Szívéért*.

A „felajánlott” családok

A „*Családfelajánlás mozgalma*” már régen észrevette, hogy nagy veszélyek fenyegetik a családokat, s ezért idejekorán kereste is a menedéket. Ezt a menedéket Jézus Szívénél találta meg. A pápák — főleg XV. *Benedek*, X. *Pius* és XI. *Pius* — folyton sürgették: ajánljuk fel Jézus Szívének a katolikus családokat. Mintegy elkötelezés, odaadás és eskü ez a felajánlás, hogy a család most már csak Isten szándékai szerint akar élni. Hivatalosan be is jegyzik az ilyen családokat a *Jézus Szíve Szövetség* anyakönyveibe; úgy, hogy mindig pontosan ki lehet mutatni, mennyi család tett fogadalmat Jézus Szívének.

Itt van pl. az 1889. év; ekkor szólítja fel *XIII. Leó* a világ népeit a családfelajánlásra. A felszólítás eredményeit a párizsi *Mont-Martre* „aranyakönyvei” őrzik. A francia családok — egyházmegyénként — ilyen számmal vannak a felajánlottak között: Párizs: 80,908, Bayonne: 41.787; Lyon: 17.053, Cambrai: 12.849, Reims 12.336, stb.

Franciaországban, ahol a családok legjobban vannak kitéve a szabadgondolkodó és erkölcskönyvitők rombolásának, és pedig *Toulouse*-ban van a családfelajánlások világközpontja. Itt van t. i. az egész világot behálózó nagy engesztelő mozgalomnak, az *Imaapostolságnak* a központja, amelynek szerepe a családfelajánlás mozgatója is. Nos, ez a toulouse-i központ egymagában valóságos kis Róma; a világ minden tájáról ide futnak be a felajánlások beszámolói. Eddig már több mint 40 kötetet tesznek ki a felajánlott családok anyakönyvei. Még az olyan ritkán hallott vidékekről is jönnek jelentések, mint *Szenegambia*, *Venezuela*, *Quadelupe*, *Hindusztán*, *Haiti*, stb. A nagyobb jelentőségű országokról, köztük Magyarországról, nem is kell szólnunk. Így aztán évről-évre láthatja a világ, mennyi családhoz jutott el Jézus Szívének kívánsága: az *Ó trónraemelése* a családi fészkekben Az 1889. évben egyedül 2,119.656 család hódolt így a legszentebb Szív előtt.

A családfelajánlás, bármily erős az üteme, még ma sem tart ott, ahol tartania kellene. Jézus Szíve minden családban el akarja foglalni a királyi helyét, — ezzel szemben csak szörványosnak mondható a trónraemelés.

Vegyük csak Magyarországot példának. 1920 és 1925 között — amikor pedig valamelyes vallásos fellendülés mutatkozott — csupán 3.000 volt a felajánlott családok száma. Igaz, éppen napjainkban vigasztalóbb a helyzet. Hiszen ez a 3.000-es szám egyetlen egyházmegyében, egyetlen városban, egyetlen évben, egyetlen ünnepén ismétlődött meg: *Vácott, 1947 jan. 12-én*, Szentcsalád ünnepén ennyi család ajánlotta fel magát Jézus Szívének. Mégis azt kell mondanunk, hogy elszórt jelenség ez még mindig, ha a katolikus családok óriási számával vetjük egybe. Az egész világon mintegy 100 millió katolikus család van; a felajánlottak nincsenek többen 5 milliónál. Számoljunk csak; az arány: egy a húszhoz! Hazánkban mintegy 1,200.000 katolikus család él, a felajánlottak arányszáma még a világviszonylati aránynál is rosszabb.

Mi ennek az oka? Még mindig nem döbrentek rá az emberek, hogy az isteni megváltás ez utolsó szakában szorosan fel kell csatlakoznunk fővezérünk és első testvérünk: Jézus Krisztus körül! Még mindig kevés a kiáltó szó, a vezeklő szent, az örök életért mindenét elhagyó hős!

Éppen ezért a családfelajánlásnak egészen korszerű alakja kelt mostanában életre hazánkban. A tapasztalatokat összegyűjtötte az *Imaapostolság* (nálunk: Jézus Szíve Szövetség) központja (Bp. Mária-u. 23.). S ezeket a tapasztalatokat most teszi közzé, és pedig a „*családi szentóra*” hathatós terjesztésével.

A szentóra-mozgalom

Hogy a családfelajánlás hathatós legyen, azt elő kell készíteni! Mintegy pergőtűz alá kell venni a terepet, amelyet Jézus Szívének be akarunk venni! Ezt a célt szolgálja a szentóra-mozgalom.* Hogy történik ez?

* Palánkay Tibor S. J.: A családi szentóra. Bp. 1947. A Szív.

Tegyük fel, hogy Kovács János eddig is buzgó tagja volt a Jézus Szíve Szövetségnek vagy Mária-kongregációnak. Toborozni szeretne családokat a felajánlásokra. Erről azonban egy szót sem szól eleinte; hanem rábeszéli a kiszemelt családokat, hogy vezessék be a *közös családi imádságot*. Ott, ahol gyermekek is vannak, rendszerint megvan a közös imádság is. Ezt a keretet csak ki kell tágítani. Miért ne lehetne — egy hónapban egyszer — ezt az esti családi ájtatosságot kiszélesíteni *egy órácskára*. Kovács János már régen csinálja ezt az ő kis családjában; meghív hát egy-egy ilyen „szentőrára” vendégeket. A vendégeknek tetszik a programszerű, bensőséges családi áhitat; hogyne, a *szejtások* is ezzel csalogatják a lelkeket! S ha egyszer tetszik, nincs semmi akadálya annak, hogy a vendégek is megrendezzék azt, — de most már — saját *ott-honukban!*

Jól teszi még Kovács János azt is, ha elmegy egyszer s más-szor ő is a másik család szentőrájára. Ez sem furcsa; sőt ma nagyon is népszerű; a *spiritiszták* is családunkint felváltva „ülésezenek”. Egyszóval: a tűz terjed, *Jézus Szíve szentőráját* — ezt az engesztelő, szentolvasót pergető és elmélkedéssel színezett órát szívesen emlegetik az emberek. Két-három hónap múlva elérkezik az idő, hogy Kovács János megkérdezze régi vendégeitől: vajjon *ajánlották-e* már másoknak is a szentórát. A buzgóbbak természetesen ajánlották, sőt már eredményekről is beszámolhatnak. Lassan — ha Kovács János számolni kezd — összejön 30—31 család, akik végzik a szentórát. Sokszor? Lehet, hogy hetenkint, lehet, hogy *havonta egyszer*. Ez is elég; sőt nagyon is jól jön; mert ha van 31 ilyen szentórás család, akkor Kovács János beosztja őket, ki mikor, melyik napon tartson — minden körülmények között — szentórát. A szentórákból tehát *szent hónapot* kapunk; illatos, 31 rózsából szőtt koszorút, melyet Jézus szent Szíve körül fontunk.

Az ünnepélyes hódolat

Kovács János nem is végzett nagy munkát. Kiszemelt 5—6 családot, azokat nyerte meg Jézusnak; ezek meg újabb 5—6-ot; s így szinte magától létrejött a *31-es szervezet*. Ezt a szervezetet Kovács János továbbra is irányítója, ő a „*zelátora*”, buzdítója hitüknek, segítője bajaiknak, vigasztalója bánatuknak. De ha már így van, Kovács János mást is gondol. Jó volna ennek a szent csoportnak valami *mélyebb értelmű lelkesedést és kegyelmi meg-alapozást* is adni! S most találkozunk megint a „*családfelajánlás*” gondolatával! Most a már megimádkoztatott, testvéreileg összefogódzó és az engesztelés áldozatában egybeforró családokat így *együtt és ünnepélyesen: felajánlja a pap Jézus Szívének!*

Még csak most kezdődik igazán a munka! Szép és a Szent Szív-től áldott munka. Évről-évre megújítjuk ezt az ünnepélyes fogadást; templomban lehetőleg, amikor mind a 31 család a szentáldozáshoz járul, csak úgy, mint az első felajánláskor. Kovács János azon veszi majd észre magát, hogy a templom megtelik az évi felajánlások ünnepén; s jönnek oly családok is, — ő, nemcsak kíváncsiskodni, hanem maguk is felajánlkozni — akikre még álmában sem mert gondolni! Így aztán egyetlen egyházközségben sok 31-es csoport fut egymás mellett párhuz-

zamosan; s ezzel — egyelőre azonban ez csak álom! — elérjük azt, hogy *minden napra több óra* esik, amikor egy-egy család szentórát tart. Ha 24 ilyen 31-es csoport lenne — mindössze **744 család** volna beszervezve; s ennyi család, átlag, van is minden nagyobb egyházközségben; Budapesten egyik-másikban 10-szer ennyi is!

A terv tehát nem ábránd, nem kivihetetlen utópia, hanem komoly számvetés; csak — Kovács Jánosok kellene hozzá. S akkor? Akkor: Jézus Szívének *minden órára* lesz engesztelő családja; egyetlen egyházközségben is!

Mit tehetünk?

1. A *munkát* — bármily siralmas is az egyházközségünk lelkileg — el kell kezdeni! Amint már elkezdtek sokan és gyönyörű eredményekről számolnak be a *Budapesti Családok Szeretet Szövetségének*. (Mária-u. 23.) Itt kell jelentkeznők azoknak, akik nem tudnak egyházmegyénkben a Jézus Szíve Szövetség helyi titkárságáról vagy egyházmegyei igazgatójáról. A legüdvösebb, természetesen, ha a *helyi szövetségi titkárságokkal* veszik fel Kovács Jánosék a kapcsolatot; de ha ilyen nincs, van mégis mód rá, hogy semmiben ne szenvedjünk hiányt. Kérjünk tanácsot, eligazítást a Családok Szeretet Szövetségétől; kapcsolódjunk ekkép magába az országos szervbe közvetlenül!

2. Kezdjük el a munkát; aztán *bensőségesen folytassuk!* Vezessük be saját családunkban a szentórát, ismertessük — főleg az arra nagyon is rászoruló családoknál! Inkább ma, mint holnap! Az idő sürget; most még lehet; a kegyelmi pillanatot ne szalaszszuk el. Ha csak egy családot is megnyertünk már Jézus Szívének a szentóra és családfelajánlás számára: sokat tettünk! Jézus szava szerint: *ahol ketten, hárman együtt vannak az Ő nevében, Ő is ott van köztük*. Hát még ha két-három család, mely egymagában is több tagból áll. Ott van áldó jóságával, végtelen áradású Szívével és enyhítő kegyelmével. Tegyük meg, amit vár tőlünk. Aki megtette, még nem csalódott benne.

3. Akár sikerül 31-es csoportot szervezni, akár csak kisebbet, az a fő, hogy a *meglevőket többé ne engedjük szélnek!* Látogatni, közös áhítatra egybehívni és az irgalmasság tetteivel támogatni őket! Azon a napon, mikor a családra esik az engesztelő óra, valaki menjen a családból *szentáldozáshoz*. Legszebb, ha az egész család elmegy! Mily áldásos: látja az iskolásgyermek a dolgozó apát is, a reszkető kezű öregpapát is, anyját és testvéreit mind; és nemcsak a közös esti imánál és a szentórán, hanem az áldoztató asztalkánál is!

Az Úr Szíve uralkodik az engesztelő szentóra-mozgalommal a családokon, ott, ahonnan a papi hivatások és a jövő apostoli lelkű világiak kerülnek ki. A családokon, melyek Jézus Szívének különlegesen kedvelt ügye! Hiszen az Ő szíve is, a mindenható Szív, családban dobbant meg először. Az az Ő akarata, hogy most is ott dobogjon minden család szívében.

Palánkay Tibor S. J.

Szerepeljünk a szentmisén!

Az oltáron ott van a fehér kenyér; ott a piros bor; s ott van a pap. A pap Krisztus helyett ténykedik, szavára a kenyér az Úr testévé, a bor vérévé változik. „Áldozat” ez, szentmiseáldozat, Jézusnak megújított keresztáldozata.

Az áldozat: *feláldozás!* Jézus feláldozza magát a mennyei Atyának újra meg újra. Nincs itt megfeszítő zsidó, kardcsörtető római katona, nincs vérhullás, sóhajtozás, latrok szitka, duhaj martalócok izsópjá: mégis lényegileg egyazon áldozat ez. Jézus *lelkében* ugyanaz a mozdulat történik: átadja, odaáldozza magát az Atyának. Egész belső világát, Szívének minden rejtékét kinyitja, hogy a hódolat, dicséret, engesztelés surranjon ki onnan, fel az Isten trónjáig!

Jézus tehát, a pap átváltoztató igéjére, lejön a földre, hogy a földről „jóillatú áldozat”-ként szálljon az égbe. De a *pap* is résztvesz ebben az áldozatban, ő adja a kenyeret s bort, övé a szó, övé a mozgás, övé az imádság. Egyesíti imáját a szentek áldozatával, Jézus áldozatával.

Am a papon kívül ott áll a *hívek sokasága*, akikért végeredményben történik itt minden. Hát ők? Ők mit áldozzanak fel?

A katakombák áldozata

Az Ósegyházban nem bántották ezek a kérdések a keresztényeket! Az „áldozat”-hoz való hozzájárulás napi szokás, beiktatott szertartás volt! Maguk a hívek hozták hazulról a kovászos vagy kovásztalan búza-kenyeret, a szőlőből sajtolt bort. A kenyeret fehér kendőben, a bort kis üvegekben (amula).

A püspök egész kíséretével járja *offertórium*-kor a hívősereget. Átveszi mindenkitől a kenyeret, átadja a szerpapnak (diákonus); ez meg belerejti abba a fehér zacskóba, melyet az alszerpap (subdiákonus) vagy gyertyavívó hordoz. A főszerpap (archidiákonus) meg a bort gyűjti össze, a kis amulákból átönti a nagy kehelybe, amelyet az alszerpap visz utána. Először a férfiak, majd a nők adják így áldozati adományaikat.

A püspök — kézmosás után — kiválasztja a miséhez szükséges kenyeret; a misekehelybe bort, vizet önt, s folytatódik a szentmise!

Igy hozták hát a hívők bizonyára nem jelentéktelen adományaikat. Még gyertyákat, tömjént, sőt nagyszombaton tejet és mézet is. Ami nem kellett a szentmisén, ment a szegényeknek (agapé!).

A középkor áldozata

Ahogy szaporodtak a hívek, úgy lett nehezkessé a katakombák agapéja. Mit lehetett tenni? Egyszerűbb volt, ha kenyér s bor helyett a kenyér s bor *árát* szedték össze a néptől! Így alakult ki a pénz-felajánlás (mise-stipendium!). Ez a pénz-áldozat aztán napjainkig tartja magát! Nem szabad tehát abban üzérkedést vagy tisztességtelen pénzhajhászást

látni, hanem kizárólag áldozati jelleget! Ami a perselybe befolyik, a templomé és szegényeké!

A középkor istenes áhítatából maradt még több is! A mai liturgiában is van nyoma a középkori, egykor roppant változatos áldozati aján-dékozásnak. A *püspökszentelés* és *apátmegáldás* miséjében a főlszentelendő püspök és apát két égő gyertyát, két kenyeret és két kis hordócska bort ajánlanak fel. A főlszentelésre váró *papok*, *szerpapok*, *kisebrendűek* egy égő gyertyát adnak át a szentelést végző püspöknek. A *király* és *királyné* meg aranyat ajánlanak fel a koronázási misén.

Még egy szép szokás divott a középkorban, az *eulógia* szokása. Hogy — legalább jelképesen — részesüljenek a szentáldozásban azok is, akik nem járultak a szentáldozáshoz, vittek magukkal szenteletlen ostyát. S míg az áldozók oltárhoz járultak: ők is elfogyasztották ostyájukat a templomban.

A magyar nép áldozata

Régi jó magyar népünk szívvel-lélekkel csatlakozott az áldozati szokásokhoz! Régi kódexeink (Debreceni-, Nagyszombati-kódex) emlegetik az „*oltárhoz járást*”. Mi volt ez? A nép — offer-torium alatt — vitte adományait: gyertyát, pénzt, kenyeret. S elhelyezte az oltár mögött. Ezért aztán régi oltáraink jórésze úgy volt építve, hogy meg lehessen kerülni!

A nép égő gyertyával a kezében vonult az oltárhoz; s valóban még manapság is falun sokfelé égő gyertyával a kézben vesznek részt a misén a falu tekintélyes polgárai. Ott állnak a szentélyben, legalább is elsővasárnapi szentmisén! Ez nagy megtiszteltetés szám-ba megy!

Hogy ez áldozati ajándékozás valamikor gazdag változatú volt, egy-két jel még most is utal rá! Karácsony napján, a „*pásztorok miséjén*”, a juhászbojtárok kis báránnyal a vállukon állnak az oltár körül (*Apát-falva*). — Az *eulógia* hagyománya pedig széles körökben él a nép között! Főleg palóc vidékeken. *Lapujtón* például ostyát süt a harangozó ádventben, a gyerekek széthordják a faluba. Kapnak érte egy kis pénzmagot; a harangozó meg babot, bort, megymást. Karácsony este aztán elfogyasztja a család az „angyal-csikot”, még maradványait is megbecsülik, össze-söprik és zacskóba rejtik.

Népünk hát őrzi — ki tudja, milyen hosszú, rejtett századok útján át! — a régi-régi áldozati szokásokat. Ezek a szokások bizo-nyára az ősidőkre mennek vissza, amikor — üldözésektől való félel-mükben — hazavitték a hívek az *Eucharisztia* maradványait kam-rájukba. *Prohászka* fantáziája játszott e gondolattal, elmerengve tűnődött a katakombák háziasszonyának szent szokásán, aki — kendőbe rejtve — őrizgette a Legszentebbnek testét éléskamrájában. Más idők voltak, az „áldozat” oly természetes volt, mint a levegő.

Az áldozat ma is időszerű! Talán évszázadok óta nem annyira, mint éppen napjainkban! Szinte jól jön hát nekünk a szentmise áldozati jellege! Bekapcsolódni, *elmerülni Krisztussal*, eggyé lenni a pap szavaival, mozdulataival! Belevetni magunkat ebbe a csodá-latos áramba, mely az eget a földdel köti egyetlen áramkörbe! Ér-telmet adni — áldozattal — ezeknek a súlyos időknek!

Ezen a krisztusi áramlason kívül azonban legyen áldozatunk egészen a *miénk* is! Mit vigyünk az oltárra? Egyelőre — dicséret minden litur-gikus törekvésnek — mégsem visszük kenyerünket és borunkat az oltárhoz.

Vihetjük ellenben *könnyeinket és keresztijeinket!* Bűneinket és törekvéseinket! Megpróbáltatásunkat és reményeinket! Önmagunkat! Jézus így int: — *Kempis Tamás* szavával — „Amint én a keresztfán kiterjesztett karokkal és mezitelen testtel szívesen áldoztam fel magam az Atyának a te bűneidért, úgyhogy semmi sem maradt bennem, ami Isten engesztelésére áldozattá nem vált volna; így kell neked is mindennap a szentmisében *magadat* önként, minden erőddel és kívánsággoddal, a legbensőbbben, tiszta és szent áldozatul bemutatnod. Amit magadon kívül adsz, semminek sem tartom, mert nem adományaidat keresem, hanem: *tégedet!*”

Az ószövetség bikákat és kosokat áldozott Istennek. Jelképesen szólva ma is fel kell áldoznunk az *állati részt* bennünk, „ne keress kívül állatot a leölésre; találsz magadban belül mit leölni!” — figyelmeztet *Szent Agoston* is.

Igy aztán nem lesz merő látványosság a szentmise, hanem olyan dráma, melynek mi is szereplői vagyunk! Bűnkkal-bajunkkal veszünk itt részt, ami vérig égeti a húsunkat, ami csapdossa kutató elménket. Kiki azzal, ami neki a legkedvesebb bálvány!

A liturgikus áldozat

Mily vigasztaló tudat, hogy „egyéni áldozatunk” nem marad magánajtatosság a szentmisén, hanem a liturgia szándéka szerint bekapcsolódik Krisztus áldozatába. S ez a bekapcsolódás a föld ajándékán keresztül történik.

Ott van az oltáron a *kovásztalan búzakenyér*; ez a kenyér a magyar tájon lengett valaha búza alakjában, magyar kéz aratta, csépelte, őrölte, készítette az ostyasütő vasáig. Embermunka és emberi sors van abban! A kenyér, a mindennapi kenyér — ami egy kissé már *mi* vagyunk — fekszik hófehéren a hófehér terítőn. Az a kenyér, amelyért a *Miatyánkban* imádkozunk, mint mindennapi szükségletünkért s táplálékunkért; az a kenyér, mely legjobban jelképezi a *testből* is álló embert! S ott a *bor* is; magyar szőlődombok folyékony aranya az aranyserlegben. Magyar vincellérek, kötözőlányok és puttányos legények verítéke vegyül a bódító borban s ekkép emberivé, *mindannyiunk jelentésévé* lesz a boráldozat is! Kenyér és bor: mint hús és vér! Mint az ember!

Am a liturgia még kifejezetten is utal arra, hogy ez az áldozat *mindannyiunk* áldozata! A pap pár csepp *víz*et is vegyít Felajánlás előtt a kehelybe; s ez a víz: *emberségünk* jele! Nyomban utána így ajánlja fel az emberségünkkel is vegyített bort: „Fogadd kegyesen, Szentháromság, ezt az adományt, melyet neked *feláldozunk*.” Még kétszer hangsúlyozza a pap: offerimus, *feláldozzuk*; ő és mi, a „körülállók”, „mindnyájan”. Kéri is, hogy imádkozzunk érte: „hogyan az én és a *ti* áldozatotok kedves legyen az Isten színe előtt”.

A *Jézus Szíve Szövetség* tagjai pedig különlegesen is elmélyülhetnek az áldozat misztériumában. Hiszen ők naponként mondják a „felajánló imát”, amelyben napjaik minden imáját, munkáját; örömet és szenvedését Jézus elé viszik. S ezt a felajánlást *egyesítik* a szentmisén az áldozati felajánlással, s ezzel a legkifejezettebben bekapcsolódnak az Örök Főpap Szívének áldozatába. Ez a nagy és királyi Szív megjelenik az oltáron, s ott találja kenyér- és boráldozatunkat és emberszívünk áldozatát.

Dr. Kisdi Gergely.

Három harangszó

E sorok írója fiatal magyar missziós atya Kínában. Hithirdető és író, a javából. Előadásait a magyar rádió is többször közvetítette. Pekingi Séták c. nagyobb könyve a Franklin Társulatnál jelent meg. Márai Sándor külön tanulmányt írt róla: „Akiről még hallani fogunk”. Őt halljuk hát megint, amint egyik hithirdető atya hivatás-történetét írja le, ott messze, — Táming fala mögött.

A kínai alkony különös, fátyolozottan kék felhői foltozták az eget. A tarajos körfal egyre sötétebben ölelte körül a zsúfolt városkát, mely az iszonyú, párás nyári melegben most is olyan bágyadtan és ernyedten csüngött a fal karjaiban, mint éjjel, kora hajnalt vagy délben: hiszen a hőmérő kitarotán negyven Celsiusust mutatott. Csorgott rólunk a veríték.

Mégis, kezemben megállt a legyező és egy pillanatra, mint akit bűvölet ér, a legyező fekete papírára meredtem, melyen élesen, hajlékonyan és finoman futottak a kínai jelek oszlopai.

Igen, ifjúságom álma volt, hogy írok egy könyvet: csupa igaz élettörténettel töltöm meg. Megkérdezek jezsuitákat: mondanák el, miként lettek jezsuiták. Csodálatos, izgató, gazdag feladat!

Hogy az évek futottak, gondoltam, regényt írok. Talán Tolsztoj gróf könyvei és megdöbbenő megfigyeléseim vittek erre a gondolatra. Irti akartam arról: hogyan emelkednek ki emberek, fiúk, diákok, tornászok, nagyvágú, erős, életrevaló és vidám fiatalok a mérhetetlen embertömegekből egy szóra, a Kegyelem hívására s hogyan indulnak el, futnak össze mint kis folyók valami csodálatos tóba, — ez a tó a novíciátus — hogyan indulnak harcba, soha meg nem írt, imádságos, lélekzetelállító, idegtépő és emberfeletti küzdelembe a Hivatásért; hogyan hull el itt egy, győz a másik, min buknak el és mikor győztek, hogyan alakulnak, edződnek, véreznek és diadalmaskodnak... Gyönyörű, gazdag téma, egy Háború és Béke anyaga!

Soha nem írhattam meg, engem is vitt a Kegyelem: iskolapadokon, balatoni nyarakon és pesti novíciátuson át Pekingbe, készülők misszionáriusok házába.

De most, a szobában, ahol ültem, követelő lett és parancs-szerű kötelesség a régi vágy.

Öten vagy hatan lehettünk a nem nagy szoba szögletében, közel az ablakhoz. A hatalmas íróasztal telve az elemi és középiskola növéndékeinek ecsettel írt dolgozatfüzeteivel; a falakon tusrajzok: vad, halk, jellegzetes kínai tájak: finom bambuszok és mord he-

gyek, szelíd teázók, méla utasok, dühös paripák és lusta bivalyok; a szekrényekben a diákok aprólékos és kezdetleges famunkái; a nyitott ajtón át egy természetrajzi szertár látható felboncolt és preparált állatokkal, aztán kis ambulancia vizsgáló szerszámokkal, orvossággal és éterszaggal; a folyosó végén egy sötétkamra, hol százával készülnek kitűnő fotografiák a gót templom pirosbírétumos keresztény és pogány énekeseiről, komoly és figyelmes kis ministránsokról, a kis zenekar kürtöseiről, a csellistáról, klarinétosról, a nagydobosról, aki majd akkora, mint a dobverője, a dob hozzá képest valóságos ház; a fürdőző fiatalokról, ügyetlen tornájukról, ijesztő arcú sárkányaikról, a rakétaágyúról, mely alatt olyan vészes arccal motoznak a csöppségek, hogy ebben a háborús világban megrémül tőlük az ember; itt van falra függesztve az ügyes összeállítású, de primitív zenekar. Ötünk közül három suttogó, pajkos kis elemista, akik bámulnak minket, de semmit nem értenek különös magyar beszédünkéből...

Szemben pedig ő ült, az iskola vezetője, lelke, a kifogyhatatlan ötletű ember, a pap és jezsuita, mintegy negyven éves, bár többnek látszott, hiszen szőkésbarna, hosszú szakállába ezüstszálatokat szőtt az idő s fekete szemüvege, mely csaknem egészen elrejtette arcát, nem engedte kiolvasni szeméből, hogy fiatal. Ült, kicsit előrehajolva s egy pillanatra sem tévesztve szem elől mandulaszemű dolgozó növendékeit, beszélt.

Három harangszóról beszélt halk hangon, egy élet csodálatos misztériumáról.

Én pedig mozdulatlanul, tágranyilt szemekkel, megmerevedve, hogy egy szavát se vesztsem, a Kegyelemnek kijáró alázattal és tisztelettel hallgattam.

„Komáromban születtem, a Szent András-templom árnyékában. Harangoztak, amikor világra jöttem, én a protestáns gyerek. Apám és anyám hitének fia. Bár anyám tisztelte a szenteket. Tizenhároméves koromban vesztettem el őt.

Apámat jóval később áthelyezték Zalaegerszегre. Lelkem mégis Komáromé maradt. A Dunáé, a vashidé, Ó-Szőnyé, a Szent András-templomé, ahol harangoztak, mikor én születtem.

Belőlem katonatisztet akart nevelni apám. Középiskolába küldött s én nem nagyon tanultam. Harmadikban megbuktam mennyiségtanból. Apám nem engedett javítóvizsgára. Megismételtette velem az osztályt.

Egy napon megismertem Fehérkét. Fehérke magas, karcsú, szőkehajú, kékszemű leány volt. Szép. Szerettük egymást. Ha lehetett, soha nem táncoltunk mással.

Egy napon elmaradt.

Megtudtam, hogy jezsuita tart missziót a Szent András-templomban, oda jár. Mit tettem? Elmentem a katolikus templomba, felosontam a kórusra és a hallgatók között kerestem őt. Sokan voltak, nem találtam. Unatkoztam. Unalomból, csak úgy félfüllel figyeltem a jezsuitára, szemeimmel és lelkemmel Fehérkét kerestem.

Nem is érdekelt a beszéd s mégis egyszercsak ez futott át rajtam: ez semmi. Ez nem közönség. Ez nem munka. Én pap leszek,

elmegyek Afrikába a négerekhez és hatalmas tömegeknek prédikálok.

Futó ötlet volt. Soha nem szabadultam meg tőle. Fehérke minden este ott volt. Mit tehettem?! Jártam tovább én is.

Nem figyeltem a szónokra, hanem gondolkoztam. Eszembe jutott, hogy csak úgy prédikálhatok a négereknek, ha megjavulok. Jó, hát katolikus leszek.

Nem lehettem, Törvény szerint várnom kellett tizennyolc éves koromig.

Fehérkével egy táncórán keringő közben megbeszéltük, hogy ő apáca, én meg pap leszek.

Nem lett apáca. Mikor elbúcsúztam hazulról, férje oldalán fogadott és két gyereket vezetett kéznél fogva elélem.

Az iskolában hamar rájöttem arra, hogy jobban kell tanulnom, így nem lesz semmi a tervemből. Negyedik osztály végén tisztajeles bizonyítványt vittem haza.

Apám édesanyám halála után, a gyászév leteltével újra nősült. Katolikus asszonyt hozott házába. Tervemet nem fedhettem fel előtte. Második anyám és hozzátartozói úgy gondolták, hogy mindenki haljon meg abban a vallásban, melyben született.

A gimnáziumban, mivel nekünk tizenegykor szabadóránk volt, a katolikusoknak meg hittanuk, beültem az utolsó padba és figyeltem. A hallott anyag nem elégitett ki. Könyveket szereztem és magam végigtanulmányoztam minden fontosabb kérdést.

Volt egy pont, ahol csaknem megroppant minden igyekezetem. A csoda. Szent Januáriusz száradt vérének ünnepén fejéhez érintik és a vér frissen forrni kezd... lehetetlen!

Komoly, nagy harcokat vívtam, emberi segítség nélkül.

Nem tágitottam. Második anyám apjának bőrzeme volt, cipőgyára is, rengeteg alkalmazottal.

Már a világháborúban voltunk akkor.

Elhatároztam, hogy a szünidőkben és szabad időmben kitanulom a cipésmesterséget, hogy az Igével együtt cipőt is adhassak a négereknek. Nem volt tehetségem. Négyévi inaskodás után felzabadtottak. Az oklevelem valahol itt van a szekrényben.

Apám kívánta, hogy zenét tanuljak. Jóhírű cigányprimás tanított hegedűre. Két hónap után a cigány felkereste apámat és így szólt:

— Uram, ha azt akarja, hogy legyen a fiából valami, ne engedje tovább hegedülni. Annyira megvan minden képessége, úgy belebolondul majd, hogy világcsavargó lesz belőle.

El kellett hagynom a hegedűt, mert jól kezeltem.

Közeledett az érettségim. Jelesen vizsgáztam. Elérkezett az időm. Már a forradalomban kínlódtunk akkor. Szomorúan láttam, hogy gimnáziumunk kispapjai hogy hullanak el. Egy sem lett pap közülük. Házunkban motozást tartott a vörös hadsereg bőraru után. Felfeszegették a padlót mindenütt. Amit kerestek, a mennyezetben volt. Minket besoroztak. Életünk az iskola és a gyakorlóterek között hanykolódott. Egyik nap iskola, másnap katonai gyakorlatok.

Színarabokra készültünk. Valami irredenta darabot játszottunk

nagy sikerrel. Én — siker nélkül. Meg kellett volna ölelnem a partneremet. Én jövő hivatásomra gondoltam és tiltakoztam. Ki-nevettek. Kongregánistának csúfoltak. Nem is vagyok katolikus, vágtam vissza.

A kongregációhoz mégis volt valami közöm. Könyvtárukat más könyvek közé kevertem s a nehéz tölgyfaszekrényt úgy szegeztem be, hogy a motozásra kirendelt vörös katonák nem tudták kinyitni, feltörni pedig túlnagy munka lett volna.

Itt volt az ideje, apám kadétiskolába akart küldeni: Traiskirchenbe. Az iskolát már akkor áthelyezték Kísszombatba. Ez az új iskola nem ér semmit, kiáltotta haraggal apám, oda nem adlak. Nem szóltam semmit.

De megkértem két sógoromat és elmentünk a lelkészi hivatalba kijelentkezni. Nyolc napig kellett várnom, a lelkész nem volt ott-hon. Nyolc nap múlva fogadott és így szólt:

— Fiam, az evangéliumi Világosságot hagyod el a Sötétségért!

Szerényen válaszoltam:

— Szabadon vizsgáltam az Írást s mint igaz protestáns távozom. A Szentlélekisten ezt az utat sugallja nekem.

Régi hittanárom nagyon elszomorodott. Derék, nagyon jó ember volt, szerettem. Fájt, hogy lépésemmel megszorítom. Nem tehetttem mást.

A katolikusokhoz hamar átvettek. Mikor kiléptem a parókia-kapun, régi hitem templomában megkondult a harang s egy órán át hirdette, hogy meghaltam a régi hitnek.

Otthon kijelentették, hogy azért nem kell ám vakbuzgónak lennem. Hetente egyszer, vasárnap mise, s évente legfeljebb kétszer szentáldozás.

Én napi misét és szentáldozást akartam. Minden hajnalban felkeltem, öcsémmel megígértettem, hogy nem árul el. A legkorábbi misére mentem, megáldoztam, aztán haza, visszafeküdtem az ágyba.

Két hónap múlva apám elé álltam.

— Nem akarok katona lenni.

— Hát mi? — Pap.

— De nem világi? — Nem.

— Barát se? Az se.

— Akkor? — Jezsuita.

— Annak mehetsz — felelte s elintézettnek vette a dolgot.

Levelet írtam a jezsuita provinciálisnak.

Azt válaszolta, hogy öt évig gyakoroljam a katolikus vallást, aztán jelentkezzem.

Újra írtam. Vegyen be mint cipészt, egyik intézetükbe, vagy bánom is én, takarítónak a fiúk mellé.

Válasz jött. Hosszú idő után. Menjek Kalocsára. Fölmentést kaptam: egy évig ott tanulom majd a filozófiát s utána a novíciátusba utazhatom.

Igy történt. Nem jutottam Afrikába, de el Kínába.

A harmadik harang akkor szólalt meg, mikor Sienshiemben a templomba indultam, hogy elmondjam első szentmisémet.

Itt, Kínában . . . 1934-ben."

Csend volt, tekintete végigsiklott a szobán, aztán túl az abla-

kon Észak-Kína széles pusztái felé. Éjjel felé közeledtünk. A három gyerek, ki tudja mikor, eltűnt. Tekintete megakadt egy ponton. Követtem. A sötétfelete támingi kőfalat nézte, mely idezárta őt, egy iskolába kis pogány növendékei közé, akikre egymás után, egyre többre csordul a keresztvíz.

Nem mertem szólni. Tekintete a fal fölé meredt, ahol fényesen, reszketően, gyönyörű csillag állta őrhelyét az égen.

Az ő csillaga — gondoltam és hangtalanul hagytam el a szobát. A sötét folyosón megálltam egy pillanatra. A missziós telep szíve, a templom komoly ünnepélyességgel örködött a kis város keresztényei fölött és sóhajtott a pogányok után.

A karcsú, csipkézett torony figyelmeztetőn és titokzatosan emelkedett a magasba s a holdfény megvillantotta a keresztet.

Alltam és néztem, mit most az alvás! Szent ez az éjszaka, imádkozni kell, csodálni és tisztelni Isten titokzatos kegyelmét.

S amint ott álltam, mintha megkondult volna egy harang. Valahol Komárom felől, Magyarországból. Zúgott, zúgott, emlékezett egy kicsi gyerekre, akinek születésére megkondult egyszer régen a szíve. A protestáns templom harangja felsírt az éjtszakában, de észak felől, Kínából ünnepélyesen és diadalmasan felzengett az első mise nagyharangja.

A támingi templom karcsú tornya pedig mintha meghajolt volna három irányba, hogy magába gyűjtse a hangokat. Aztán mereven megállt s a hold vagy tán a Kegyelem fényében újra megvillant a Kereszt s lenézett egy kis szobára, ahol valaki végigsimított homlokán. Arra gondolt, hogy holnap mennyi mindent kell elvégezni. Sóhajtott, aztán közel hajolt a füstös petróleumlámpához, eloltotta. Szobáját pedig megszínezte a torony villogó keresztje, a sötétben komoly támingi várfal, a szikrázó, csillagos ég s fülébe altatót sugott a három harang . . .

Nem tévedhetek, mikor mondom, zúgásukat én is hallottam egész éjjel.

Cser László S. J. (Kína.)

Krisztus Király himnusza

Szent Szív, a frigy szekrénye vagy,
Nem ősi és bús szolga-frigy:
De kegyelem, de irgalom,
Bocsánat és bizodalom.

Szív, amely a szeplőtelen
Újszövetség szentélye vagy,
Szentebb templom a réginel.
Jobb kárpit, mint a meghasadt.

Altalutott a szeretet,
Mert akartad, hogy megnyíljon,
Hogy sebeid tisztelhessek,
Ó, láthatlan szent szerelem.

Két szenvedést hirdet e Jel:
Vérostót és titokzatost.
Kétfélekép áldozza fel
A főpapunk, Krisztus magát.

Ki nem szeret olyant, aki
Szeretből megváltja őt?
Ki ne vágnék választani,
E szent Szívben örök lakást.

Jézusnak zengj vig glóriát!
Szívedből kél a kegyelem.
Istennek és Szentléleknek
Most és örök mindenkoron.

Amen.

Krisztus Király himnusza

Szövegét írta a breviarium himnusza alapján: Sík Sándor

Zenét írta: P. Szabó Polikárp O. F. M.



Szent Szív, a frigy szek-ré - nye vagy, Nem ő - si és



bús szol - ga - frigy. De ke - gyelem, de ir - ga-lom,



Bo - csá - nat és bi - zo - da - lom. A - men.

Az angol „lélek-kard” mozgalom

Európába most érkeznek az értesítések a külvilág sorsáról. Bizony, míg mi szegény magyarok a bunkerekben és pincékben ültünk s az angolszász bombáktól rettegünk, eszünk ágába sem jutott, hogy éppen az *angolok* valami újszerű vallásos mozgalmat indítottak. Szándékuk — ügylátszik — az egész világra kiterjeszteni. A „lélek kardja” a neve mozgalmuknak s immár öt esztendő óta multira tekint vissza. Miből született ez a *lelket* is, *kardot* is egyszerre emlegető mozgalom?

A katolicizmus számbelileg a törpe kisebbséget képviseli Angliában. Mégis: a katolicizmus az angol lelkiség igazi kovásza! A kard-mozgalom is katolikus részről, távolabbról magától a *pápától* indult ki. Dícséretére legyen azonban mondván az anglikán egyházak két nagy csoportjának (a „szabad egyház”-nak és a hivatalos anglikánizmusnak), hogy kezdetben is s a jelenben is készek az együttműködésre. Hogy az együttműködés minél szembeötlőbb legyen, 1942 május 28-án a londoni Waldorf-szállóban nyilvánosságra hozták a katolicizmus és anglikán egyházak között történt megállapodást. Katolikus részről *Hinsley*, west-minsteri érsek, bíbornok (aki a mozgalom elnöke is), anglikán részről *dr. Temple*, az anglikán Canterbury érseke írták alá az egyezményt.

„A mai összefövetelünk megerősíti — mondotta a bíboros elnök — és megpecsételi kölcsönös megegyezésünket. Barátságunkat biztos alapra helyezi az alapokmány s egyben meghatározza együttműködésünk alapját és határát.” „Meggyőződésünk, — folytatta aztán — hogy a kereszténység, ha szervezkedik, képes ellátni a maga feladatait. Éppen ezért *biztonságra* és

szabadságra tart igényt! E szabadsághoz hozzátartozik az Isten szabad imádása, az Ige szabad hirdetése; de hozzátartozik a tanítási és nevelési szabadság is! A szülők joga, hogy gyermekeiket a maguk választotta vallásban neveljék.”

Hasonló szellemben nyilatkozott az anglikán érsek is. „Vallási téren — mondotta — *párhuzamosan* kell dolgoznunk! A szociális és gazdasági téren pedig *közösen!* Közös erőfeszítéseket kell tennünk! Ez az együttműködés a természet törvénye; a kereszténység szelleme csak megerősíti!”

S minthogy a hivatalos egyházfők megtalálták egymás kezét, a hívek között is napról-napra terjedt a mozgalom. Tagjai ugyan elsősorban katolikusok, de „társtagjai” lehetnek bármely felekezethez tartozó protestánsok is. Annaira, hogy a jóindulatú protestánsokat szőhöz engedik a mozgalom gyűlésein, sőt — „lelki napjain” is!

Együttműködés szempontjából a kard-mozgalom *csúcsszervezet*, mely egyesíti magában a katolikus tömegeket és a nem-katolikus „vallás és élet” nevű mozgalmat. A csúcsszervezet — ez egyszer — bevált!

Mit akar a „kard”?

A mozgalom nevében szerepel a „kard”; nyilván az evangélium ihletésére. Krisztus Urunk is kardot hozott a földre; *harcot* az *Isten országáért!* Ebbe a lelki harcba áll a mozgalom: ezért a „lélek kardja”! Ezt a harcot talán kevesebb csatazajjal harcolják, mint mi magyarok elvárnók, de makacsabban és — eredményesebben!

1946 januártól április végéig hétvégi lelki-napokat tartottak egész Londonban. Jellemző témái az előadásoknak: „*Hogy fejlesszük a lelkiiséget a mai viszonyok között?*” —

„Felelősek-e az angol katolikusok Európáért?” — *Felelős vagy-e a családban, állásodban a szociális igazságokért?* — „Mit tartunk a németekről, oroszokról, kommunizmusról?” — *Van-e katolikus megújhódás Európában?* Ezek a címszavak egymagukban is bizonyos politikai ízt árulnak el; azonban ne feledjük: Angliában politizálni hazafias, sőt szinte vallásos kötelesség! A felelősséget *vallási* vonalon legalább úgy kell ápolni, — szerintük — mint *társadalmi* és kül- és belpolitikai vonalon. Az angol felelősnek tudja magát mindazért, ami történik, ahová az ő keze elérhet!

De nemcsak a lelki napokon tartják felszinen a nagy társadalmi elveket, hanem a sajtóban is. *Katolikus világ* címen külön folyóiratuk van, amelynek hasábjain megalkuvás nélkül állanak ki a pápai körlevelek eszméi mellett. Sőt kiadványsorozatban is foglalkoznak a szociális igazságosság egy-egy részletkérdésével; egészen foghatóvá tesszik a kérdéseket, s a megoldásnak kínált javaslat szintén teljesen élet-szerű. *Bizottságokban* dolgozzák ki először a részletfeladat egész állományát, majd — rakétának szánt — kiadványban ország-világ elé terjesztik!

Ilyen bizottság volt 1943-ban a *Demokratikus Ipari Bizottság*: a munkásság szociális helyzetével foglalkozott. A nagy, kiadott tanulmány: „Írányított vagy független gazdálkodás” nagy körökben keltett élénk érdeklődést! Egy másik bizottság a *lakásügyekkel* foglalkozott; jellegzetesen háborús kérdés ez is, a németek bombái London egy negyedét rombolták szét s mintegy két millió ember lett hajléktalanná. De az *ifjúság* nevelése is szóhoz jutott! A neveléssel, a katolikus nevelési elvekkel és módszerekkel több kiadvány foglalkozik. Még a *kórházi orvosoknak* is van bizottságuk; a Kard-mozgalomban résztvevő orvosok tömérdek munkát tudnak végezni az erkölcsoőknek Angliában is észlelt lecsúszásával kapcsolatban.

Amint látható, a harc Isten országáért egészen sajátosan angolos:

átfogó és részletes, elvi és gyakorlati!

Óceántól-óceánig . . .

Ennek a mozgalomnak is csakúgy mint egykor az ókor kereszténységének, könnyű dolga van — eszmeterjesztési szempontból! Tág terület, három Óceán partja, szigetvilága s egy egész világbirodalom a keret, amelyben szabadon mozoghat. Az angolok fel is használják ezt a keretet! Port-Saidban csakúgy otthonos a mozgalom, mint Suezben, Ismailiában, Ausztráliában, Jeruzsálemben és Afrikában.

Jellemző az 1944 őszén (nálunk a gyászos emlékü rémuralom idején!) világszerte megtartott *Krisztus Király-ünnepség*. Szerzte a tengereken és szárazföldeken matrózok, pilóták, katonák, polgári tényezők vonulnak fel az ünnepségekre. Igen, mert tudni kell, a *Kard* első helyen számlálta tagjait a kard-forgatók, a katonák közül! Irántól-Tripoliszig, Egyiptomtól-Szíriáig: ott álltak a katonák — tiszték és közlegények — Krisztus Király zászlaja alatt. Sőt a szónokok nagyrésze egyenesen a tiszti gárdából került ki! Ez a nap egyben zászlóbontása is volt a mozgalomnak, amely most már nemcsak angolok, hanem *bennszülöttek* s a szövetségesek seregeiben küzdő *lengyelek, olaszok, amerikaiak, szingalézok, afrikaiak* között is gyökeret vert. A Szentatya is felfigyelt erre a mozdulatra! Ugyancsak ez év decemberében, Budapest bekerítése előtt egy héttel, a jeruzsálemi kongresszusra áldását küldte a pápa!

Ez a háború ha másra nem, egyre jó volt: a népeket megismertette egymással! Az angol hadseregnek leszerelt más nemzetiségű tagjai hazavitték a lélek-kard gondolatát! Ma már nemcsak az angol és amerikai tömegek előtt ismeretes a mozgalom, hanem a *svéd, dán, belga, holland, német* és *olasz* katolikusok és protestánsok között is.

Nem lehetne-e nálunk is ehhez hasonló mozgalmat indítani? (Kérünk hozzászólást a Szerkesztő címére!)

A francia hittanítás új útjai

B. Claude S. J. et P. Capart S. J.:
Jézus-Christ, Notre Chef. — Cas-
terman, Paris, 1946.

Az előttünk fekvő remek kiállítási könyv az úgynevezett Témoins du Christ könyvsorozat III. kötete. A belga jezsuita tanárok összefogásának nagyszerű gyümölcse ez a kezdeményezés, mely minden szempontból megfelelő, a mai kor igényeit kielégítő tankönyvhöz akarja juttatni a katolikus fiatalságot. A kitűnő munkaközösség, mely szinte az egész világot behálózta, folyóiratot is ad ki (Lumen Vitae), ez szakszerűen tárgyalja a modern hitoktatás összes felmerülő kérdéseit.

Tankönyvsorozatában eddig hat kötet jelent meg, három kötet inkább a 14—16 évesek, három pedig a 17—20 évesek számára. A könyvek feldolgozzák a hitvédelmet, a dogmatikát (két kötet), az erkölcsant, az egyháztörténelmet, a befejező kötet pedig a katolikus ember közéleti, társadalmi feladatait foglalja össze. Az erkölcsant megírják külön leányok számára is.

A főtebb idézett könyv az erkölcsant tárgyalja, körülbelül azt az értelmi fokot feltételezve, mely rendszeren megvan a 16 év körüli középiskolás diáknál.

A kötet elég terjedelmes alapvető részből (A személyiség meghódítása), az inkább elméleti részből (A személyiség drámája) és a jobbára gyakorlati irányú részből (Küzdelem a keresztény személyiségért) tevődik össze.

Az első részben az erkölcsi személyiség fogalmát, forrását, összevetőit tárja elénk, majd rátér arra, hogy mit ad a kereszténység a személyiséghez. Ebben a részben főként Szent Pál életét használja fel illusztrációul.

A második rész (Le drame de la personne) tárgyalja az emberi szabadság és felelősség, a törvény és

törvénszegés problémáit. Élesen rámutat emberi gyöngeségeinkre (az áteredő és személyes bűn), majd hogy ebből a gyengeségből kiemelkedhessünk, remek összeállításban — talán éppen ez a kötet legjobban sikerült része — elénk tárja az Úr Jézus egyéniségét, ki Utunk, Igazságunk és Életünk.

A harmadik rész a keresztény ifjú feladatával foglalkozik. Hogy valóban kialakulhasson bennünk a Krisztus szerinti ember, először meg kell hódítani az értelmünket (az értelem szépsége, feladata, a szellemi munka, a tanulás módja stb.), az akaratunkat (önismeret, belső fegyelem, életeszmény, az akarat fegyelmezésének természetes és természetfölötti eszközei stb.), meg kell fegyelmeznünk testünket (étkezés, egészség, testgyakorlás, tisztaság, megővésének természetes és természetfölötti eszközei).

Ezt a kegyelemmel eltöltött, Krisztus Szíve szerinti embert azután az Urísten szolgálatára (imádság, szentmisehallgatás, papi és szerzetesi hivatás) és a felebarát segítésére kell rendelni, szabadon és önként (testi épség, mások anyagi javai, jóhírnév, becsület kérdése). Nem szabad elfelejtkezni mások lelki segítéséről sem (apostolkodás).

Mivel nemcsak egyedek vagyunk, hanem egyúttal közösség tagjai is, vannak közösségi kötelezettségeink is (családdal, állammal, társaimmal, többi nemzetekkel, Egyházzal szemben).

Érdekes a könyvben az is, hogy minden fejezet után rövid és világos kérdésekben összefoglalva látjuk a fejezet tartalmát. Ez didaktikai szempontból igen fontos. Az egyes fejezeteket imádság zárja, melynek mondanivalója, stílusa és hangulata éppen az előző fejezetre utal.

Új könyvek

Tartally Ilona: Ékes virágszál.
A máriapócsi könnyező Szűzanya.
(1946. 334 l., ára: 20 Ft.)

Ez a tekintélyes munka a pócsi Mária első könnyezésének 250 éves jubileumára készült. Az első könnyezés 1696 őszén történt. Ekkor „pogány török dúlta az országot és a fajtánktól idegen német, védelem ürügye alatt sanyargatta népünket” — írja a bevezetőben dr. Dudás Miklós gör. kat. püspök. Ez időben és még kétszer hullottak a pócsi Szűz Máriának könnyei. Ez a könyv a kegykép történetével és az első könnyezéssel foglalkozik.

A kegykép történetéhez felhasználja az író az egykorú forrásokat, utal is rájuk; mégsem történeti szakmunkának készült a díszes kiállítású könyv, hanem érdekes, regényszerű olvasmány. Csigri Lászlónak, „az egyszerű falusi legény”-nek álmát festi meg Papp István „képíró”. Szerellem, vallásos rajongás, régi idők idézése, a népi vallásosság remek felhasználása jut szóhoz a történet vázolása közben. A láttatás és elképzeltetés művészetével fokról-fokra ismerjük meg a pócsi Szűz környezetét, sorsát és szerepét. Ahogy követjük a kegykép történetét, császári parancsok vezényletét, kurucok seregletét, hívők eszedését, — a végén bennünk is feltör Dániel pap vallomása: „Hi-

szek... a pócsi Csodatevőben... És hiszem... hogy ez a hely a Csoda helye...”

A *függelékben* beszámol a szerző az 1946. év őszén tartott pócsi emlékünnepeletről is, a hercegprímás, Czaplak érsek és Dudás gör. kat. püspök beszédével. — Azoknak, kik a régi idők emlékének élesztését és a Szűzanyát szeretik: izgalmasan szép és élményt jelentő ez a könyv. *Petrasovszky Emmanuel* rajzai előnyösen ábrázolják a történeti mondanivalót.

Hajós Elemér: Széthulló családok, kallódó gyermekek. (Budapest, 1946. 251 l., ára: 20 Ft.)

„Egy évtizedet meghaladó időt töltöttem el a budapesti Áll. Gyermeklélektani Intézetben, mely idő alatt több mint ötezer gyermeket kezeltünk”, írja a bevezetőben Hajós. Ez a munka a megfigyelési tapasztalatok összegezése. A nevelő és a szociológus szólal meg az íróban, a lelkiismeretek ébresztője, a társadalom felelősségre vonója.

Sorra veszi a csecsemőkortól, a kisgyermekkoron át az iskoláskorig, majd a serdülő ifjúsággal és a „kallódó ifjakkal”, a széthullt családok áldozataival foglalkozik. Módszere is jellegzetes: *leíró és tanító*. A leíró részben példát mond el a Gyermeklélektani Intézetben megfigyelt esetek közül; erre követke-

zik a megoldandó kérdés kiszélesítése, majd a „tanító” részben megadja e társadalmi bajok orvoslásának receptjét is.

Könnyű olvasmány, s ezzel eléri a szerző, hogy a társadalomtudománytól idegenkedő rétegek érdeklődését is felkelti. Mégsem mondható munkája egyszerűen népszerűsítő törekvésnek, ezt nemcsak az ügyesen összeállított szakirodalom, hanem a bő anyag elrendezése és a mondanivaló biztos vonalvezetése biztosítja.

Bár jutna el a könyv azokhoz, akikhez elsősorban irányul: a szétválásra készülő vagy a már széthullt családok szülőihez. Talán viszszeriasztaná őket a szomorú eredmény, az otthontalan gyermek, a züllésnek induló fiatalság: a válások és az erkölcsükben megingott apák, anyák áldozatait!

Tower Vilmos: Kit vegyek el feleségül? V. kiadás. (Bp., Korda 1947. 164 l., ára: 8 Ft.)

A könyv páratlan népszerűségét jelzi, hogy gyors egymásutánban immár ötödik kiadásban kapja kézhez a házasságra készülődő fiatalság. Elsősorban a vőlegények kezébe kívánczik, de — úgy szól a menyemnek, hogy a napam is érten belőle — tanulságos a menyasszonyok és az örömszülők számára is.

Tower az életnek tapasztalt embere; könyveinek titka a ritka életűség, gyakorlati bemutatása annak, hogy mit érnek a bálványozott és ferdén felfogott értékek. Nem tagadja a női szépség szerepét, de szinte kiábrándító valósággal mutat rá e szépség veszélyeire. A felsorolt példák mind az élet-

ből valók. De a házassághoz szükséges többi testi és lelki felkészültség is mesteri kézzel van ábrázolva. S hogy műve teljes legyen, külön részt szentel a családalapítás utáni időkre, az „esküvő után”.

Ma, amikor annyira hazug az élet s annyira a testi kellem és a szerelem az egyetlen indítéka a házasságoknak, minél több embernek kell elolvasnia e könyvet. Józanág, mértéktartás, életbölcse ség és a magasabb eszmények szeretete szól minden sorából. Mennyivel kevesebb volna a csalódás, ha az itt megadott recept szerint épülnének a családi fészkek.

Müller Lajos S. J.: Jegyesoktatás. III. javított kiadás. Jegyesek és házasságra készülő felnőtt ifjak és hajadonok számára. (Bp., Korda 1947. 84 l.)

Ez a nagy kelendőségnek örvendő kis könyv valóságos aranybánya a házasság előtt álló felek oktatásához. A szorgalmas bűvárkodó, a gyakorlati moralista és jogász mellett megszólal Müller atyában a lelki élet írója is. Példák, idézetek színezik a könyvét, ugyanakkor teljesen szakszerű összeállítást is kapunk: mi kell a testi és a lelki „alkalmasság”-ra? mik a „közelebbi előkészület” feltételei? melyek a „hitvesi jogok és kötelességek”? s végül mik a katolikus család legfőbb kötelességei a gyermekkel és a házastársakkal kapcsolatban?

Kis terjedelemben is sokat kapunk; mindent, amit tudni kell a papnak a jegyesek fölvilágosításához, s a jegyeseknek, hogy nyugodt lélekkel léphessenek az oltár elé.

Koszter atya: Lépcsőima. Levelek egy teológushoz a földön vándorló papról. (Bp., Korda 1946. 410 l., ára: 30 Frt.)

A magyar ifjúságnak, különösen a serdülő ifjakkak nagynevű mestere szólal meg e hatalmas könyvben, ez egyszer — a kispapokhoz. Úgy azonban, hogy a működő papság, sőt a mélyebb lelkeségre vágyó katolikus férfiak is meríthetnek a műből.

Számtalan hittudományi főiskolai előadás, kispaptáborozás, megbeszélés emléket jelzik e sorok. Mintegy az egész nemzedéknek adja át Koszter atya azt, amit tábortüznél és fehér szemináriumi falak között mondott. Az élet üzenete szól ekkép az oltár elé készülő növendékpapsághoz, *jelképül* a szentmise lépcsőimádságához szabva a szétágazó mondanivalót. A pap hivatása és küldetése, emberi arculata és természetfeletti szerepköre, tisztasága, kísértései és győzelmei, tudományos felkészültsége és hazafias szolgálata, imádsága és szünideje: mindezek a tárgykörök bőséges élettapasztalattal, adatokkal és kispapok visszhangjaival gazdagon táruznak az olvasó elé.

Koszter atya főjellemvonása: a lendület és lélekelemzés ebben a nagyszabású művében is páratlan erővel mutatkozik be. Lelki olvasmány és tanulmány egyszerre. Pedagógia és jellembrázolás, széleskörű adatfelvétel és program a jövő felé. Egyes fejezetei pedig: „A pap és az ember”, „A pap és a világ”, „A pap és az asszony” különlegesen is figyelmet érdemel-

nek. Fejezetek vannak itt, melyek először íródtak meg Magyarországon!

Külön meg kell említenünk a könyv tördelését, mely híven őrzi Koszter atya jellemét és jellegzetességét. A dinamikus, minden sablontól mentes anyag-elrendezés sokat éreztet az élő beszédből, amely a nagy anyagot minden sorában átjárja. Bizonyosság ez a könyv a késő századoknak: így érzett és gondolkodott és nevelt egy pedagógus a megtépett Magyarországon az ostrom előtt és közvetlen az ostrom után. Az írás u. i. az összeomlás utolsó évében készült, de napvilágot — azon sértetlen — csak a megszállás második évében láthatott.

L. Magyar Judit: A nagy cél. (Bp., Korda 1947 110 l., ára: 8.50 forint.)

A komoly tárgynak megfelelően lehiggadt stílusú és szép gondolatokkal telt kis irányregény. Egy fiatal, tehetséges és magasabb eszményekre törekvő orvosnő életéből tár elénk mozzanatokot, akinek minden vonalon azzal kell megküzdnie, hogy „csak nő”, tehát nem adhat egyenértékű teljesítményt. E küzdelemben megállja helyét és elismerést, tiszteletet vív ki. Melléktemaként kapcsolódik bele a falu problémája a hajszolt városi élettel szemben mutatott előnyeivel. A főhősnő tiszta jellemének kiemelésére helyes aláfestést kap a cél nélkül élő, komolytalan és felszínes nő jellemének egy-egy pillanatfelvétele. Mind a tartalom, mind a kiállítás jó ajánlólevél a könyv megszerzésére.

H. Lauvernierre—Csontos: Két gyermek a romok alatt. (Bp., Korda 1947. 110 l., ára: 7.50 Ft.)

Érdekfeszítően izgalmas, áttetsző, tiszta és lélektanilag nem erőltetett fordulatokkal telt francia kisregény. Egymást hűségesen szerető testvérpár kalandos történetét adja, akik, hogy árvaságukban szét ne válasszák őket, inkább elbujdosnak és egy nyarat Robinsonok módjára egy elhagyott várromban töltenek el. A létfenntartás gondjai közepette állandóan kéri meghalt édesanyjuk égi közbenjárását, akinek segítségével lassankint minden bonyodalom megoldódik. A könyv békebeli kiállítás és nyomdatechnikája kifogástalan.

Voghel J.—Ingenieax L.: Történt pedig... és egyéb cserkész-elbeszélések. (Bp., Korda 1947. 56 l. Rimler Iván fordítása.)

A cserkészélet sok romantikája mellett is mindig első értéke marad nagyszerű pedagógiája, mellyel a serdülő diákot vagy leányt nemcsak a természet szeretetére vezeti, hanem elsősorban jellemét alakítja. Hisz a romantika és minden egyéb, amit a cserkészlet szeretettel nyújt tagjainak, csak ezt célozza. Milyen megkapó Krisztus jelenléte és szava a cserkészek között. A krisztusi pedagógia mennyire sajátos vonása a cserkészletnek, igazolja az első elbeszélés. Nagyon bájos a cserkész-ország lefolyásának leírása, de megkapóan nyilatkozik meg a cserkész becsületessége is, mely minden kísértés mellett is hőiesen helytáll. Hát még a nyomozás minden izgalmaival és fordulatával mennyire

lázba tudja hozni a fiatal szíveket és képzeletet.

A többi elbeszélés is rövid, kedves és bájos, érdekfeszítő és jellemnevelő. Ezek az elbeszélések belga folyóiratból származnak és jelennek meg ügyes magyar fordításban. Am világosan mutatják, hogy a fiatalság mindenütt ugyanaz: szereti a megkapót és nemeset s ezt mind a cserkészlet adja neki, bárhol élnek a földön. A cserkészlet és ifjúság nemes kapcsolatát ápolja és mélyíti a Korda legújabb kiadványa. Szolgálja továbbra is a cserkészlet pedagógiája a magyar ifjúság érdekeit, lelki, szellemi és testi fejlődését! Hisszük, hogy amint a cserkészlet nagyon sokunknak szerzett változatosságot, örömet és boldogságot, azonképen e fordítás is sok tanulsággal szolgál minden olvasójának.

P. Laskay Antal S. J. dr.: Jellemkutatás. (Lélektani és neveléstan tanulmány. Második rész. (Bp., Korda 1947. 302 l., ára: 20 forint.)

Hogyan találunk önmagunkra a típus- és vérmérsékletrendszerekben? — kérdi a szerző jelen munkájában, mely korábban megjelent művének második kötete. Az első kötet címe: *Új szempontok a típuskutatásban*, melyben elsősorban az embert szemléli és az egyedekben jelentkező típusokat ismerteti. Ebben a második részben a jellem összetevőit mérlegeli és kutatja, bemutatja a vérmérsékletet, ennek minden fajtát és megnyilvánulását, hogy segítse az olvasót a helyes önismeretben, önnevelésben és az önmagáratálalásban. A szerző köny-

ve nem csupán lélektani és nevelés-tudományi összegezés, hanem a krisztusi pedagógiának valóban megbízható összesítése, használható aszkétikai kézikönyv.

Az élet annyira sokoldalú, egyetlen ember egyedi élete is annyi szempontot vet fel mindennap, sokszor meg egyenesen meglepetéssel szolgál, hogy okvetlen szükséges olyan kézikönyv, mely mindazt összegezi, sűriti, amit a modern lélektan a felmért tapasztalatokból kihámoz és elvként felállít. A lélekbúvárok és lélektani tanulmányok írói nem mindig állanak a magasabb életrend szolgálatában. Ebben a könyvben a szakszerűen képzett lélekbúvár és lelkipásztor szólal meg, aki nem akad el a felszínen, hanem a lélek igazi mélyeibe hatol. Nem elégszik meg a testi élet megnyilatkozásaival, hanem a lélek érdekeit akarja szolgálni munkájával. A magasabb létrend elveit belesugározza a természetes életrend kereteibe, hogy ez utóbbiakat meg-nemesítse, megszentelje, mintegy Isten életébe kapcsolja.

Mi az Úr elgondolása rólunk? Legyünk tökéletesek. Ez viszont nem lehetséges önismeret, önnevelés nélkül, nem következik be önmagunkratalálás nélkül. Ebben a feladatban szolgál adataival, eszmegazdagságával a szerző műve, mely eddig az egyetlen ilyen irányú munka a magyar irodalomban.

A könyv bemutatja először a régi típusú vérmérsékleti felosztást, az

után elemezi külön mindegyiket. Milyen a *vérmes*, a *szomorkás*, a *nyugodt* és az *epés* vérmérséklet. Nemcsak általános jellemzést kapunk róluk, hanem belső erőiket is megismerjük, előnyeiket és hátrányaikat. Azt is felvázolja, mit várhatunk tőlük az életben, hogyan kell kezelniük és nevelniük őket, a lelki élet szempontjából milyen magaslatakra emelkedhetnek fel önneveléssel és önfegyelmeléssel; milyen eszményi vonásokat tartalmaz mindegyik. Végül karakterológiai, azaz jellemtani vizsgálódása világosan tagolva mutatja be az életben jelentkező egészséges vagy beteglelkű egyedek külső és belső életmegnyilvánulásait, feltárja azt is, miben fejlődésképesek és milyen eszközök alkalmasak lelki és szellemi életük fokozására, egészséges-tételére és a köz szempontjából gyümölcsöző beállítására.

A szerző könyve nagyon ügyes tagolással és áttekinthető fölépítéssel nyújtja mindazt, ami a jellemkutatást elindítja, a jellem tulajdonságait megvilágítja, az előnyös vonásokat elkülöníti a hátrányosoktól, vagyis igazi önismeretre vezérel. Márpedig ez a jellem kiteljesedésének kezdete és biztató elindulása. Ezért nem nélkülözheti a krisztusi aszkézis és tökéletesség magaslataira vágyó ember ezt a könyvet. Valóságos aszkétika ez a könyv, melyet nem nélkülözhet senki sem, aki komolyan veszi a saját maga és mások nevelése kérdését!

